

UNIVERZITA KARLOVA
KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
Katedra církevních dějin a literární historie

Bc. Barbora Hromádková

**Slovanská epopej
jako architektonický úkol**

Diplomová práce

Vedoucí práce: PhDr. Vladimír Czumalo, CSc.

Praha 2019

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 7. května 2019

Bc. Barbora Hromádková

Bibliografická citace

Slovanská epopej jako architektonický úkol [rukopis] : diplomová práce / Barbora Hromádková ; vedoucí práce: Vladimír Czumalo. -- Praha, 2019. -- 132 s.

Anotace

Diplomantka zpracuje studii na téma umístění Slovanské epopeje jako architektonického problému v širších souvislostech. Nejprve stručně objasní úlohu velkých malířských historických cyklů při utváření národní identity a shrne pokusy, učiněné v českém prostředí před Muchou. V samostatné kapitole exponuje Slovanskou epopej. Podrobně pak rekonstruuje peripetie hledání vhodného místa od prvotní Muchovy intence po současnost, především ukáže, jaké nároky klade na budovu, v níž by měla být umístěna. Samostatně zpracuje dosavadní projekty na stavbu nového pavilonu a úpravu stávajících objektů. Analytické poznatky shrne v závěrečné kapitole v návrh kritérií optimálního architektonického řešení v komplexnosti, která zahrne i problematiku výstavnickou a marketingovou.

Klíčová slova

Alfons Mucha, Slovanská epopej, architektura, historická malba, výstavnictví

Abstract

The Slavic Epic as a task of architecture

The work at hand deals in a broader way with the placement of the Slavic Epic from an architectural point of view. The author first focuses on the role of historical monumental canvases in relation to the formation of the national identity and looks in this respect at some Czech monumental canvases before the Slavic Epic was painted. Another chapter deals primarily with the Slavic Epic. It presents a detailed view on a difficult process of finding a tailor-made exhibition space for the monumental canvas from the point Alfons Mucha started with its painting until the present time. It also shows specific demands on a building in which the Slavic Epic should have been placed. The next chapter presents all projects that have been made so far to build a new exhibition space for the Slavic Epic. Based on the analysis of this work the final chapter describes author's own ideal proposal of a complex architectural solution of the exhibition space which also encompasses exhibition management and marketing.

Keywords

Alfons Mucha, The Slavic Epic, architecture, historical paintings, exhibition management

Počet znaků (včetně mezer): 161 939

Poděkování

Ráda bych tímto chtěla poděkovat panu PhDr. Vladimíru Czupalovi, CSc. za odborné vedení mé diplomové práce a za cenné rady. Velké díky patří mému manželovi, rodině a nejbližším za jejich podporu po celou dobu mého studia.

Obsah

Úvod	7
1. Historie národů v obrazech	9
1.1. Evropské národní pantheony a český Slavín	11
2. Slovanská epopěj Alfonse Muchy	14
3. Historie hledání vhodného místa pro Slovanskou epopěj	19
3. 1. Muchovo přání a první projekty	19
3. 2. Mezi dvěma válkami	22
3. 3. Po druhé světové válce	25
3. 4. Prozatímní řešení v Moravském Krumlově	27
3. 5. Spor mezi Moravským Krumlovem a Prahou	28
4. Projekty a soutěže na stavbu nového pavilonu	31
4. 1. Výstaviště v Holešovicích	32
4. 2. Letenská pláň	34
4. 3. Jízdárna na Pohořelci	36
4. 4. Vítkovský vrch	38
4. 5. Studentské projekty	39
5. Hledání řešení pro expozici Slovanské epopěje	44
5. 1. Definice vhodného prostoru pro dílo	44
5. 2. Koncepce výstavy	50
5. 3. Situace z pohledu marketingu	56
5. 4. Návrh na vystavení	61
Závěr	69
Seznam použitých zkratk	73
Obrazové přílohy	74
Seznam vyobrazení	90
Seznam literatury	94
Přílohy	102

Úvod

Soubor dvaceti monumentálních pláten malíře Alfonse Muchy Slovánská epopej vznikl mezi lety 1912-1928 a byl Muchou již na počátku stanovení záměru věnován městu Praze. Již před malbou zamýšleného cyklu se začala řešit otázka, kam výsledný cyklus umístit. Během více než sto let hledání zaznělo mnoho návrhů a proběhla řada debat. To však nevedlo k žádnému definitivnímu řešení a tato otázka je aktuální dodnes. Hlavním tématem diplomové práce je zmapování pokusů o nalezení vhodného architektonického řešení pro vystavení Slovánské epopeje a důvodů a okolností, proč žádný z nich nebyl prozatím realizován. Z analytických poznatků bude v závěru definován vhodný prostor k umístění souboru, včetně koncepce výstavy, zohlednění v rámci marketingu a navržení konkrétního místa.

V diplomové práci volně navazuji na bakalářskou práci *Slovánská epopej a Guernica: komparace dvou příběhů*, kterou jsem psala pod vedením PhDr. Milana Pecha, Ph.D. a obhájila v roce 2015. V předchozí práci jsem porovnávala dvě umělecká díla z hlediska jejich historie. Byly srovnány okolnosti vzniku Slovánské epopeje a Guernici, podmínky při darování děl a problematika jejich umístění. V diplomové práci jsem se přímo zaměřila na Slovánskou epopej, navázala na uvedené peripetie spojené s hledáním vhodného místa na její vystavení a podrobně téma zpracovala.

Pro část diplomové práce jsem využila obdobné zdroje jako v případě té bakalářské. V historické části jsem použila některé archivní a již publikované dokumenty, dobový i současný tisk. V popisu nedávných projektů a studií jsem využila velkého množství online dostupných informací a architektonických návrhů. Statistické informace vycházejí z výročních zpráv kulturních institucí a ze stránek Centra informací a statistik kultury Ministerstva kultury České republiky. Ostatní fakta jsem získala z odborných publikací.

V úvodní kapitole diplomové práce stručně popisují vývoj historické malby na našem území a pokusy o cyklus obrazů z českých dějin. V širším kontextu formování a reprezentace národní identity krátce představují fenomén evropských národních pantheonů a popisují snahu o budování českého Slavína. Kapitola ve stručnosti uvádí do situace a myšlenek 19. století, ze kterého Muchovo dílo ideově vychází.

Následuje část zaměřená na krátké představení Slovánské epopeje Alfonse Muchy, která pokračuje kapitolou o historii hledání vhodného místa na její umístění. Ta je rozdělena do pěti chronologicky navazujících časových úseků. Situace kolem vystavení

cyklu pláten je zasazená do událostí historického vývoje, které vyřešení otázky značně ovlivňovaly. Kapitola končí přesunem obrazů z Moravského Krumlova do Prahy.

Jako další jsou podrobně představena navržená místa a projekty na pavilon pro Slovanskou epopej z posledních let. Konkrétně se věnuji lokalitám Výstaviště v Holešovicích, Letenské pláni, návrhu na přestavbu jízdárny na Pohořelci a projektům na místě Vítkovského vrchu. Součástí jsou i studentské práce a soutěže. Ke všem dostupným návrhům jsou na konci diplomové práce dodány vyobrazené projekty v přílohách.

V poslední části práce se věnuji definici vhodného prostoru pro vystavení Slovanské epopeje. Nejprve určím požadavky na prostor z hlediska lokality, potřebných rozměrů a dalších funkcí. Poté vymezím případnou koncepci výstavy a charakter celé instituce. Následně nastíním situaci z pohledu kulturního marketingu. Na závěr navrhnu konkrétní řešení využitelné pro umístění Muchova cyklu a shrnu současnou situaci.

1. Historie národů v obrazech

Malba na náměty z historie, legend a literatury se objevovala již v raném orientálním umění, antice, rozvíjela se v renesanci i baroku, ale výrazně byla rozšířena až v období klasicismu. Pravý rozmach v historické malbě nastal s rozvojem romantismu v 19. století.

Myšlenky romantismu nejprve pronikly do oblasti filosofie a literatury, později ovlivnily celý životní styl evropských národů a uplatnily se ve všech odvětví umění. Mezi hlavní romantické rysy patřilo zdůrazňování osobnosti, ideji národa a jeho historie, vztah k přírodě a víře a tíhnutí k minulosti. Historická malba se v 19. století stala jedním z faktorů pro formování historického vědomí národa a jeho identity. Podporovala národní a státní reprezentaci a později sloužila k politickým účelům.

Ve Střední Evropě se historická malba vyvíjela poněkud odlišným způsobem. Na našem území bylo silné historické cítění národa podmíněno starší tradicí a vlastní minulostí v situaci, kdy byla země po dlouhý čas součástí mnohonárodnostní monarchie. Vedle literatury i malba byla v 19. století často inspirována českou historií a zasloužila se o podporu vlastenectví a zformulování národního myšlení. Měla národu znovu připomínat jeho dřívější slávu, význam a velikost. Umělci tak v malbách oslavovali jedince i vojenské bitvy českých králů a šlechty, jejich politická rozhodnutí i taktické snahy. Seznamovali s národní historií širokou veřejnost a skrze svá díla ji ovlivňovali.

Již ke konci 18. století byla v našem prostředí tendence vytvořit cyklus z českých dějin. Prvním z nich byl soubor dvanácti leptů Ludvíka Kohla zobrazující historii období Přemyslovců.¹ Vzhledem ke vzniku díla ještě před nástupem romantismu, umělec zobrazil dějiny věrně na základě podrobného studia, bez patosu a přílišných dramatických scén. Významnější v tvorbě Ludvíka Kohla však zůstala malba architektury, především soubor maleb a kreseb chrámu sv. Víta.

Ve dvacátých a třicátých letech 19. století měl úmysl o zobrazení celých českých dějin od mýtických dob po současnost malíř Antonín Machek. Spolu s Václavem Hankou, který měl k vyobrazeným událostem psát vysvětlující dvojjazyčné texty, měl Machek velkorysý plán. Postupně měly vycházet sešity po šesti listech v souhrnném počtu dvaceti sešitů se sto dvaceti listy. Nakonec bylo zhotoveno dvacet dva sešitů s šedesáti šesti listy. Na prvním sešitu malíř pracoval sám, na další litografie si přizval spolupracovníky.

---

¹ Vydáno pod názvem *Böhmische Geschichte in Bildern* v roce 1789. BLAŽÍČKOVÁ-HOROVÁ 1996, 11

Z uměleckého hlediska se náměty často vyznačují množstvím detailů bez archeologické či historické přesnosti a blíží se spíše historickému žánru.²

Přestože Machkův záměr o rozsáhlé zpracování výjevů z českých dějin nebyl zdaleka dokončen, jeho litografie se staly nejznámějšími díly. Z hlediska kompozice i námětů se odrazily v tvorbě malířů vrcholné historické malby poloviny 19. století a měly vliv na malíře z okruhu Christiana Rubena, tehdejšího ředitele pražské Akademie.³ Oproti cyklu litografií přibýly v malbě náměty z husitských dějin ve smyslu Františka Palackého a čím dál více se začal prosazovat tzv. historický žánr, zobrazující dílčí historické epizody a výjevy ze života historických postav. Velký vliv na podobu historické malby měla také belgická malba a situace po vyhlášení belgické samostatnosti v roce 1930.

Od čtyřicátých do šedesátých let 19. století se Ruben a jeho žáci věnovali výmalbě Letohrádku královny Anny, kde zhotovili cyklus čtrnácti nástěnných maleb z českých dějin. Témata jednotlivých výjevů vycházejí z již zmiňovaného pojetí dějin Palackého a začínají zavedením křesťanství do Čech. Na posledním obraze cyklu je zachycen císař Leopold II.⁴ Mezi žáky Christiana Rubena patřil i Jaroslav Čermák, mezinárodně uznávaný malíř, který se ve své pozdější tvorbě nesoustředil na konkrétní událost nebo osobnost, ale na alegorii situace a její emocionální výpověď. Zúčastnil také několika studijních cest na slovanský jih.

Největším počinem českého obrozenectví byla stavba pražského Národního divadla, které demonstrovalo národní vyspělost politickou, kulturní a uměleckou. Stavba divadla seskupila mladé malíře a sochaře, kteří se podíleli na jeho výzdobě, do které se snažili výtvarně promítnout myšlenky a ideje národního obrození. Budoucím generacím chtěli zanechat inspiraci a poučení o českých dějinách. Náměty historie, českých pověstí

---

² Soubor vyšel pod názvem *Dějiny české v obrazech* v roce 1822, roku 1832 bylo vydáno posledních šest listů. BLAŽIČKOVÁ-HOROVÁ 1996, 14

³ Christian Ruben a jeho žáci se podíleli na ilustracích ke *Sbírce českých národních písní*. Ruben měl zájem i o ilustrace k *Rukopisu Královohradeckému*, tento projekt však nebyl uskutečněn pro úpadek nakladatelství Bohmannových dědiců. BLAŽIČKOVÁ-HOROVÁ 1996, 39; PETRASOVÁ/LORENZOVÁ 2001: Markéta Theinhardtová: Historická malba, 331

⁴ Koncepce témat jednotlivých obrazů se od prvním Rubenových návrhů měnila vlivem cenzury a panovníka. Konečná podoba cyklu obsahuje obrazy: *Uvedení křesťanství do Čech Bořivojem, Svatoplukem a Metodějem roku 871, Zavraždění sv. Václava roku 936, Vjezd Břetislava I. s ostatky sv. Vojtěcha do Prahy roku 1039, Korunovace knížete Vratislava II. na českého krále roku 1086, Vladislav se vzdává české koruny ve prospěch svého bratra Přemysla Otakara I. roku 1197, Král Václav I. zavádí v Čechách první turnaje roku 1230, Přemysl Otakar II. obrací na křesťanství pohanské Prusy roku 1255, Založení pražské univerzity císařem Karlem IV. roku 1348, Bitva u Lipan roku 1434, Korunovace císaře Albrechta I. na českého krále roku 1438, Císař Rudolf II. přihlíží umístění slavné antické sochy Ílioneus ve svém muzeu, Obrana Prahy proti Švédům roku 1648, Císař Josef II v Praze za hladu roku 1771 a Císař Leopold II. ve slavnostním zasedání Společnosti nauk roku 1791. Tamtéž, 334*

a alegorií vlasti se promítly v lunetách Mikoláše Alše, v malbách Josefa Tulky nebo Václava Brožíka.

Posledně jmenovaný malíř je autorem řady pláten s výjevy z českých dějin. Jeho dva obrazy *Odsouzení Mistra Jana Husa na koncilu kostnickém* a *Zvolení Jiříka z Poděbrad za krále českého* si u Václava Brožíka objednalo město Praha a svými rozměry 5 x 7 metrů předznamenalo Muchův soubor pláten. Jednotný cyklus Brožík však nevytvořil.

Celé 19. století se navracelo k historii a historismus se promítal v literatuře, hudbě, výtvarném umění a architektuře. Na počátku v historické malbě převládal obsah a jeho stanovení, v českých zemích byly vyhledávanými náměty výjevy z bájně historie, z dějin Přemyslovců nebo Karla IV. První díla měla plnit funkci naučnou a informativní, poté převládal účel politický, reprezentační či dokumentární. U pozdějších prací byl dáván zřetel na věrohodnost reálií, studium kronik a pramenů. Historická malba prohloubila vztah k českým dějinám i znalosti obecné historie. Zdůrazňovala tradici a posilovala vědomí národa.

1. 1. Evropské národní pantheony a český Slavín

V souvislosti s podporou národního cítění v průběhu 19. století vznikaly tzv. pantheony. V původním významu se jednalo o chrám zasvěcený všem bohům, v moderním době tento pojem označoval prostor určený k národní reprezentaci či síň shromažďující národní osobnosti. V evropských zemích byly budovány stavby chrámového charakteru za účelem národní reprezentace například v Římě, Londýně, Paříži nebo Walhalla u Řezna. Obdobná funkce náležela i síním slávy v rámci divadel, muzeí, univerzit, radnic či rezidenčních sídel. Později se staly oblíbenou variantou pantheonů národní pohřebiště či vzpomínkové promenády se sochami, pomníky a památníky. Všechny podoby měly podpořit identitu národa a soustředit významné osobnosti reprezentující národní myšlenky.

Předchůdcem stávajícího Pantheonu v Římě byl původní pantheon zasvěcený všem bohům. Římský chrám byl vybudován za císaře Augusta a obnoven za císaře Hadriana. V průběhu staletí se postupně z pohanského chrámu stal křesťanský. Vedle bust papežů, medailonů císařů a soch svatých se začaly do stavby pohřbívat slavné osobnosti, koncem 18. století se zemřelým začaly stavět busty. Moderní podobu získal římský Pantheon se sochami Antonia Canovy, který zpodobnil význačné italské umělce, vědce a spisovatele.

Chrám se stal architektonickým vzorem pro kruhové reprezentační stavby po celé Evropě, včetně jeho funkce jakožto síně slávy.

Britským nejznámějším pantheonem je Westminster, který se stal modelem pro kolektivní národní pantheonu jiných zemí. Původně byl královským korunovačním chrámem a pohřebištěm anglických králů. Prostor anglikánské státní církve však dovoľoval vedle sakrální funkce také uctívání významných a zasloužilých osobností bez ohledu na původ na vyznání. Postupem času se z chrámu stala symbolická síň slávy, ve které jsou pohřbeni důležití muži a ženy britského národa. Vedle Westminsteru ve Velké Británii vznikla i tzv. elysia, která představovala aristokratický typ národního památníku umístěného v prostředí parků.

Pantheon v Paříži původně vznikl jako chrám zasvěcený sv. Jenůfě v druhé polovině 18. století. Po francouzské revoluci stavba připadla státu a stala se tzv. Mauzoleem velkých mužů a formovala kolektivní identitu porevoluční Francie. Pantheon byl zbaven křesťanských prvků a doplněn o vlys občanských cností. Výběr zvěčněných osobností byl omezen na osoby zesnulé až po revoluci, čímž docházelo k moderovanému zapomnění, tradice byla v tomto případě spíše zamlčována než připomínána. V době vlády Napoleona se chrámu vrátila jeho původní křesťanská funkce a byly zde slouženy mše a pohřbívání také kardinálové. Po pádu císařského režimu byl v pantheonu odstraněn republikánský vlys a jeho funkce se navrátila opět k uctívání velkých francouzských mužů.

Walhalla u Řezna nebyla typickým německým pantheonem, ale svým významem byla srovnatelná s ostatními velkými evropskými stavbami tohoto charakteru. Vznikla na podporu bavorské prezentace. Svým umístěním a hodnotou Walhalla získala celoněmecký význam a byla vzorem pro další podobné stavby, a zvláště inspirací pro stavbu českého Slavína. Název Walhalla vychází z germánské mytologie a označuje příbytek padlých, kde zesnulí hrdinové přebývají s bohem Odinem. Pantheon se začal budovat již v první polovině 19. století na popud Ludvíka I. Bavorského. Osobnosti, které byly ve Walhalle zvěčněny se musely zasloužit o německý jazyk a národ, rozdílly ve stavech nehrály roli. Mezi další německé stavby podobného charakteru patří například síň slávy Ruhmeshalle v Mnichově.

Pantheonu v Evropě představují vývoj od univerzálního typu po lokální a částečně národní. Významnou roli hrálo uctívání umělců a učenců a pozemské slávy. Stavby měly reprezentační funkci často spojenou s funkcí politickou.

Po vzoru evropských pantheonů a síní slávy i český národ toužil po podobné stavbě oslavující národ a jeho významné osobnosti. Po vzoru německé Walhally, u které byl její název odvozen ze staré němčiny, v případě českého pantheonu bylo zvoleno označení Slavín, jakožto síň slávy. Prvním plánem na chrámovou stavbu Slavína byl soukromý projekt poblíž výletního zámečku u Tupadel nedaleko Mělníka. Dalším byl plánovaný monumentální národní pantheon Slavín na Vyšehradě. Nakonec se projekt omezil na čestnou hrobku a ve chvíli, kdy byla její kapacita naplněna, se název Slavín přenesl na celý vyšehradský hřbitov, jako na pohřebiště významných osobností českého národa. V našem prostředí, a především v literatuře, se objevila také myšlenka na všeslovanský pantheon, která nebyla nikdy uskutečněna.

Také v souvislosti se stavbou Vlasteneckého muzea měla stavba obsahovat, dle označení Františka Palackého, Francisceum neboli českou Walhallu. Na podporu Palackého myšlenky byl v šedesátých letech 19. století založen spolek Svatobor, díky kterému byl návrh národního pantheonu zahrnut do stavby Národního muzea.⁵

V umění a myšlení celého 19. století se promítal zájem o historii, jejímž prostřednictvím se formovala a upevňovala identita národa. Historická malba i budování pantheonů sloužilo k reprezentaci, vyzdvižení významných národních osobností a událostí, upevňování politických zájmů a posilování vědomí národní jednoty. Zaujetí národními dějinami bylo ovlivněno osvícenstvím, romantismem a společenskou a politickou situací v mnohonárodních zemích Evropy.

Ve 20. století zájem o historii pomalu ustupoval do pozadí. Historickou malbu vystřídal historický film a s vlnou mnoha nových uměleckých směrů a myšlenek na přelomu století, byly původní tendence nahrazeny novými. Později bylo předchozí umění odmítáno a potlačovány nadnárodní a nábožensky orientované náměty.

---

⁵ V českém prostředí vznikly i dva soukromé aristokratické pantheonu. Jedním z nich je skalní tzv. Felsen-Pantheon továrníka Zachariase von Römische na Malé Skále v Českém ráji. Dalším je Slavín u Liběchova. Projekt Antona Veitha je umístěný rovněž v přírodě a tvoří komplex staveb poblíž venkovského sídla. NEKULA 2017, 196-231

2. Slovanská eposej Alfonse Muchy

Alfons Mucha⁶ své životní dílo začal plánovat již ke konci 19. století. Přál si vyjádřit podporu celému Slovanstvu, zvýšit povědomí o slovanských národech a jejich historii a zprostředkovat je zbytku světa. Výsledkem je cyklus dvaceti monumentálních pláten, který zachycuje počátky Slovanů a jejich historické úspěchy. Deset obrazů se tematicky věnuje historii slovanských národů, druhá polovina cyklu zobrazuje vybrané milníky z dějin českých.

Soubor obrazů Slovanská eposej Alfons Mucha zhotovil během let 1912-1928. Ideově však vychází z myšlenek Muchova mláďi, ze 70. let 19. století. Z doby, kdy bylo žádané upevnit národní sebevědomí a vyzdvihnout silnou a dlouhou historii českého národa. Také stylově se malíř vrátil ke svým uměleckým počátkům a historické malbě, kterou propojil se symbolismem a svými zkušenosti z pařížského období 90. let.

Podmětů pro zpracování rozměrného díla měl umělec hned několik. Již na počátku 90. let 19. století ilustroval pro nakladatele Armanda Colina velké vydání dějin Německa od francouzského historika Charlese Seignebosea. Později výtvarně zpracovával také dějiny španělské⁷. Tyto práce u něj vzbudily zájem o historická témata a touhu se jim naplno věnovat. Historické ilustrace však ještě předcházely dlouhodobé spolupráci s divadelní herečkou Sarah Bernhardt, po Muchově slavné zakázce na plakát *Gismonda* na konci roku 1894. Následovalo období, kdy se zabýval tvorbou plakátů, dekorací a kostýmů pro divadlo a přijímal i velké množství komerčních zakázek. Tvorba z konce 90. let mu přinesla úspěch i u odborné kritiky a ke konci století byl již považován jako hlavního představitele uměleckého směru art nouveau. Sám Alfons Mucha však nechtěl být řazen k žádnému uměleckému stylu a stále toužil po velkém a duchovně hodnotném tématu.

Právě takovou příležitost mu přinesla objednávka na výmalbu pavilonu Bosny a Hercegoviny pro světovou výstavu v Paříži roku 1900. Potřeba znalosti reálií jižních Slovanů k historickým obrazům jej přiměla ke studijní cestě po Balkánu. Návštěva této

---

⁶ Malíř Alfons Mucha se narodil 24. července v Ivančicích na Moravě. Nejprve působil ve Vídni ve firmě Kautsky-Brioschi-Burghardt vyrábějící divadelní kulisy. První známou prací je jeho malba v Hrušovanech na zámku Emmahof. S podporou hraběte Khuena studoval na mnichovské akademii, poté na Académie Julian a Académie Colarossi v Paříži. Alfons Mucha se proslavil především svými secesními plakáty, ilustracemi a komerčními zakázkami na reklamy a obaly, které vytvořil během pařížského období. BYDŽOVSKÁ/SRP 2011, 227-229

⁷ Jednalo se o dílo *Scenes et Épisodes de l'Histoire d'Allemagne*. Ilustraci pro vydání španělských dějin však Alfons Mucha již nedokončil, v polovině jeho práce zemřel nakladatel Colin a Mucha pak působil v jiných nakladatelstvích. MUCHA 1936²

oblasti v Muchovi nechala hluboký dojem a vzbudila v něm první myšlenku na vytvoření díla, které by zobrazilo vrcholné momenty celého Slovanstva. Po návratu omezil dekorativní zakázky, aby se mohl věnovat svému záměru. Potýkal se však s nedostatkem financí na uskutečnění díla takového rozsahu, jaký si sám představoval.⁸

Na doporučení své přítelkyně Sarah Bernhardt se rozhodl odjet do Ameriky a získat zde potřebné prostředky pro svůj záměr. Ve spojených státech Alfons Mucha pobýval během let 1904-1910. Přednášel na chicagské a newyorské univerzitě, portrétoval zdejší bohatou společnost, ilustroval knihy a tvořil obálky časopisů. Byl přijat do nejlepší tamní společnosti, udržel si vysoký životní standard, na který si zvykl během své největší pařížské slávy, ale uspořit větší sumu na realizaci svých plánů se mu stále nedařilo. Až na banketu na podporu Ruska Mucha potkal osobnost pro pozdější vznik Slovanské epopoje zcela zásadní, milionáře Charlese Richarda Crana.

Crane byl vzdělaný a bohatý průmyslník, který se velmi aktivně zajímal o východní národy a založil na chicagské univerzitě první slovanskou katedru nauk. Hojně finančně podporoval revolucionáře v Rusku nebo ruský symfonický orchestr v New Yorku. Alfons Mucha pro Charlese R. Crana nejprve portrétoval obě jeho dcery. Jejich vzájemné sympatie plynuly s Cranova zájmu a podpory všeho slovanského, Crane oceňoval Muchovo založení Slovanského spolku v Americe, který měl záhy půl milionu členů.

V roce 1909 Alfons Mucha trávil léto v Čechách a na Moravě a vytvořil první skici k zamýšlenému dílu. Po návratu do Spojených států, a po zhodnocení svých finančních možností, se rozhodl oslovit Charlese R. Crana a požádat ho o kapitál pro realizaci svého projektu. Po mnoha společných diskuzích nakonec americký milionář souhlasil s podporou a ke konci roku 1909 se zavázal Muchovu Slovanskou epopojí financovat.

V roce 1913 bylo sepsáno ujednání mezi Alfonsem Muchou a Charlesem R. Cranem za účasti hlavního města Prahy, které Muchu zavazovalo k vytvoření cyklu dvaceti

---

⁸ Inspirací, které vedly Alfonse Muchu k vytvoření Slovanské epopoje, je celá řada. On sám jich uvedl několik, například poslech Smetanovy symfonie Vltavy na koncertě v USA nebo četbu knih Aloise Jiráska. V dopise své budoucí ženě líčil, jak bych chtěl vytvořit něco podobného, čímž jsou Smetanovy symfonické básně a Jiráskovy historické romány, ve výtvarném umění. NOSHIO 2013 – Jana Orlíková: Ke genezi a vyznění Slovanské epopoje, 46-47

obrazů nazvaného „Epopoje Slovanstva“ a následnému věnování hotových pláten městu Praze. Ročně měl vyhotovit tři plátna, které měly ihned připadnout do vlastnictví hlavního města. Charles Crane se zavázal postupně Muchovi vyplatit celkovou částku 100 000 korun. Podmínkou pro darování hotového cyklu Praze bylo, že město na své náklady vybuduje nové prostory zvláště určené pro Slovanskou epopej.⁹

Po potvrzení sjednané dohody mezi Muchou a Cranem, Mucha dokončil své práce ve Spojených státech a pronajal si ateliér a byt na zámku Zbiroh, kde mohl naplno pokračovat ve svých důkladných přípravách. Studoval slovanské dějiny, konzultoval s řadou historiků a podnikl několik cest do oblasti Balkánu, Bulharska nebo Cařihradu (dnešního Istanbulu), ze kterých vzniklo množství skic místních reálií jako jsou oděvy nebo zbraně. Všem obrazům předcházelo mnoho studií a kreseb.

První tři obrazy Mucha dokončil roku 1912 a zástupcem města Prahy byly přijaty obrazy: *Slované v pravlasti* [1], *Zavedení slovanské liturgie* [2] a *Slavnost Svantovítova na Rujaně* [3]. Dle dohody obrazy přešly do vlastnictví Prahy, ale zatím zůstaly na zbirožském zámku. O dva roky později byla hotova další tři plátna-na přání Charlese Crana zařazený obraz *Zrušení nevolnictví na Rusi roku 1861* [4] a další dva: *Hájení hradu Szigetü proti Turkům Mikulášem Zrinyjem roku 1566* [5] a *Bratrská škola v Ivančicích roku 1594 a tisk Bible kralické* [6]. Dohoda o předání tří obrazů ročně nemohla být z Muchovy strany splněna především z důvodů spojených s právě probíhající první světovou válkou a vysokými fyzickými nároky na zhotovení maleb takového rozměru. Dalšími hotovými plátny byla trojice obrazů tvořící samostatný triptych *Kouzlo slova (Husitský triptych): Jan Hus káže v kapli Betlémské* [7], *Milíč z Kroměříže zakládá Nový Jeruzalém* [8] a *Schůzka na Křížkách* [9]. Roku 1918 byly dokončeny pouze dva obrazy: *Chelčický před Vodňany* [10] a *Smrt Jana Ámose Komenského v Naardenu* [11]. Po oficiálním předání obrazů byla plátna následně ponechána na Zbirohu, dokud Praha pro ně nenajde vhodné místo. Mucha zatím dokončil jedenáct obrazů a s odevzdáním dalších

---

⁹ Opis původního dokumentu z roku 1913 strojopisem z roku 1947 v Archivu hl. m. Prahy. Dostupné online na stránkách hlavního města Prahy: http://kultura.praha.eu/public/d8/de/c3/1198653_175607_Priloha_5_a.PDF, http://kultura.praha.eu/public/17/14/d5/1198655_175607_Priloha_5_b.PDF, vyhledáno: 13. 3. 2019

se na pět let odmlčel. Během nastalé pauzy bylo zatím nedokončené dílo poprvé představeno veřejnosti.

První výstava pěti obrazů Slovanské epopoje se konala v letním refektáři pražského Klementina v roce 1919 [21]. Vystaveny byly obrazy: *Slavnost Svantovítova na Rujaně*, *Zrušení nevolnictví na Rusi roku 1861* a triptych *Kouzlo slova*. Tytéž plátna byla roku 1921 představena v The Art Institute of Chicago ve Spojených Státech, následovala výstava v New Yorku v The Brooklyn Museum. Brooklynská výstava byla divácky velmi úspěšná. Kromě pěti obrazů Slovanské epopoje obsahovala i množství Muchových olejů, kreseb, litografií a plakátů. Již od prvních výstav reagovala odborná kritika na monumentální plátna spíše negativně. Upozorňovala na přílišnou akademickou popisnost, stylovou neaktuálnost a silný patos. Zkrátka dílo vycházející z idejí 19. století v progresivním, moderním a nedávno vzniklém Československém státě těžko hledalo své místo vedle tehdejší aktuální moderny.

Přes vyslovenou kritiku Alfons Mucha pokračoval v práci na dalších obrazech. Roku 1923 dokončil čtyři plátna: *Po bitvě na Vítkově – díkuvzdání* [12], *Jiří z Poděbrad a legát Fantin* [13], *Car Symeon* [14] a *Korunovace Štěpána Dušana na cara* [15]. O rok později byl dokončen obraz *Polsko po bitvě na Grunwaldu* [16]. Od roku 1926 Mucha svou práci na obrazech přesunul do ateliéru v posluchárně školy U Studánky v pražských Holešovicích. Téhož roku byly hotovy obrazy: *Král Přemysl Otakar II.* [17], *Mont Athos ruský* [18] a *Dějiny Slovanstva* [19].

Cyklus obrazů Slovanská epopoj Alfons Mucha oficiálně předal tehdejšímu starostovi města Prahy Karlu Baxovi v roce 1928 při příležitosti desátého výročí československé samostatnosti. Soubor devatenácti pláten byl vystaven ve velké dvoraně paláce Pražských vzorkových veletrhů (dnes Veletržní palác). Na výstavě chyběl poslední obraz z cyklu *Přísaha „omladiny“ u slovanské lípy* [20], který zůstal nedokončen. Následovala výstava roku 1930 ve Výstavním paláci v Brně. V roce 1933 byly vystaveny přípravné akvarely a skici v Plzni a Chrudimi.

Poslední exhibicí za Muchova života byla retrospektivní výstava v Jeu de Paume v Paříži v roce 1936, kde společně s Muchovými díly byla představena i tvorba Františka Kupky.¹⁰ Vedle fotografií všech obrazů Slovanské epopeje byly vystaveny i tři originální plátna: *Car Symeon*, *Polsko po bitvě na Grunwaldu* a *Mont Anthos*.

---

¹⁰ V březnu roku 1939 byl Alfons Mucha zatčen gestapem a propuštěn až po několika dnech. Zemřel dne 14. 7. 1939. Malíř je pohřben na Slavíně na Vyšehradě.

3. Historie hledání vhodného místa pro Slovanskou epopej

Umístění Slovanské epopeje bylo, a stále je, problematické hned z několika důvodů. Jedním z nich je praktická otázka z hlediska dostatečného prostoru pro dvacet monumentálních pláten. Podrobněji je problematika rozebrána v následujících kapitolách.

Další potíží byla smluvně podmíněná stavba nového prostoru určeného přímo pro Slovanskou epopej. Několikrát se jednalo o tom, kde by měl plánovaný pavilon být umístěn, jak by měl vypadat a zároveň se nakonec neustále objevovala otázka, zda je nutné a potřebné novou stavbu nákladně budovat. S tím je spojena další nesnáze, která epopej již od počátku provázela. Odborná kritika nebyla s to se shodnout na umělecké hodnotě díla. Kritizovala neaktuálnost námětu i stylu, těžkopádnost uchopení celého díla a celkovou patetičnost. Veřejnost na straně jedné nadšeně vítala dílo umělce světově slavného jména, na té druhé se obtížně orientovala ve složitých námětech obrazů a jejich výkladech.¹¹

Zároveň na hledání a nenacházení vhodného umístění pro Slovanskou epopej měla velký vliv i proměnlivá politická a společenská situace během století dvacátého a počátku jednadvacátého století. Všechny uvedené problémy související s hledáním vhodné lokality pro stálé vystavení Muchova díla jsou současně stále platné i dodnes.

3. 1. Muchovo přání a první projekty

Alfons Mucha od počátku zamýšlel své budoucí dílo věnovat Praze. Dle jeho slov: „...*Praze proto, že tehdy daleko před válkou Čechy a zvláště Praha byli jediní exponenti slovanství v tehdejší Rakousku*“¹² Na počátku dvacátého století však Čechy, a Evropa jako celek, prodělaly velké společenské a politické změny. Jak již bylo zmíněno výše, přijmutím daru Slovanské epopeje se hlavní město zavazovalo, že pro cyklus zřídí zcela novou stavbu. Je důležité také připomenout, že v době, kdy epopej vznikala a ani po jejím dokončení, nebyla v Praze žádná vhodná již existující stavba. Tehdy ještě neměla

---

¹¹ Muchova Slovanská epopej stála v rozporu s veškerou tvorbou, která právě vznikala. Dílo se vymyká jak dobovým kategoriím avantgardy a moderny, tak nezapadá ani do skupiny konzervativního a akademického umění. Kvůli svému pojetí malby, které neodpovídá alšovsko-mánesovské tradici, se dílu nedostalo uznání ani s rehabilitací historické malby. Také Muchovo uchopení historických a mytologických námětů obrazů bylo již v době vzniku cyklu silně kritizováno. Mucha vlastní pohled na dějiny národa stavěl nad objektivní líčení a minulost si přetvářel dle svých představ. BYDŽOVSKÁ/SRP 2011, 31-39

¹² MUCHA 1936², 2

stálou expozici ani instituce, která stála před vznikem dnešní Národní galerie.¹³ Pro vývoj dalších událostí, především v jednadvacátém století, je nutné uvést, že Charles Richard Crane byl tím, kdo projekt financoval, Alfons Mucha provedl práci a dostal za ní zaplacenou a hlavní město je v tomto vztahu příjemcem zamýšleného daru. Přestože po dokončení pláten zůstávala ještě nějaký čas u malíře, oficiálním předáním zástupcům hlavního města přecházely obrazy ihned do vlastnictví Prahy. Alfons Mucha tedy nebyl nikdy majitelem obrazů a nemohl si na ně klást žádný nárok, stejně ani jeho dědicové, jak ještě bude uvedeno v další kapitole.

První písemný záznam o dohodnutí podmínek darování pochází z korespondence mezi Muchou a pražským starostou Karlem Grošem z roku 1909. Malíř mimo samotného návrhu daru, který později městská rada jednohlasně přijala, vznesl i svůj nápad na místo, kde by nová budova mohla být vystavěna. Tím navrhovaným místem byl pražský Petřín. Konkrétně si Mucha pro svůj cyklus představoval polokruhovou síň s vrchními světlíky, zdůrazňoval ochranu před povětrnostními podmínkami a ohněm a nízkou nákladnost celé stavby.

Na základě usnesení městské rady byl architektem Mečislavem Petřem, zaměstnancem městského stavebního úřadu, předložen v roce 1910 návrh pěti skic plánované budovy.¹⁴ V projektech musel být splněn požadavek na bezpečnost obrazů a byl kladen důraz na možnost řádného prohlédnutí. V hodnocení stavebního úřadu nejlépe dopadl návrh, který počítal s jednoduchou podélnou dvoranou s předsunutým portálem. O sekundární osvětlení se měla postarat veřejnosti nepřístupná galerie. Jednoduchý a nezdobný projekt byl však vyhodnocen jako nejnákladnější. Úřad se jasně nevyslovil pro žádný z návrhů a ve svém stanovisku zdůrazňoval nákladnost celé stavby a jiné a aktuálnější potřeby hlavního města, dále zpochybňoval dokončení celého cyklu ve stanovenou dobu a zmiňoval nejasnou uměleckou hodnotu díla.

Po informování veřejnosti tiskem o Muchově záměru navrhl vyšehradský probošt Mikuláš Karlach za vhodné místo pro umístění plánované budovy právě vyšehradské návrší. Zdůrazňoval symbol Vyšehradu jako jedinečný ve spojení s historickými náměty obrazů a v projektu viděl příležitost pro získání více návštěvníků daného místa. K tomuto nápadu se stavební úřad vyslovil opět negativně. Vzhledem k symbolice celého místa se

---

¹³ VITVAR 2010, 16

¹⁴ Viz. Příloha č. 1

úředníci domnívali, že plánovaná stavba by musela být účelem i provedením monumentální, což ovšem odporovalo záměru postavit pavilon pro prezentaci pouze jednoho uměleckého díla. Co naopak stavební úřad navrhoval byla blíže neurčená strohá a vkusná stavba na Petříně, která by zatraktivnila celé místo.

V roce 1911 Mucha informoval městskou radu o svém záměru celé dílo dokončit roku 1917 a vyzýval ji, aby do té doby měla připraveno pro obrazy vhodné místo. Kromě již zmíněného Petřína navrhoval umístění epopoje na Letnou. Tou dobou probíhalo na urbanistickou úpravu Letenské pláně několik architektonických soutěží a její volba se tak přímo nabízela.¹⁵ Muchova představa byla kupolovitá budova umístěna na ose mostu Svatopluka Čecha (nad dnešním Letenským tunelem). V této oblasti již byla v plánu výstavba slavnostního památníku, s níž by byla Slovanská epopoj myšlenkově ve shodě a mohla by být tak součástí expozice. Do svých návrhů na budoucí podobu Letné zahrnul pavilon pro Slovanskou epopoj také architekt Antonín Balšánek.¹⁶ Další možností pro umístění stavby byl samostatný objekt na okraji Letné na levé straně pláně u Hanavského pavilonu, která se zdála nejlepším řešením.

Ani tato varianta však nevedla ke konkrétnímu řešení, kam umístit Muchovy obrazy po dokončení. Stavba pavilonu nebyla kolem roku 1914 prioritou. Jedním z důvodů bylo, že autor si i dokončené obrazy chtěl ponechat u sebe, aby neztratil kontext při tvorbě dalších pláten. Tak městská rada nebyla nucena otázku umístění urgentně řešit. A také se začátkem první světové války, měly jiné problémy přednost.

Přesto bylo nutné rozměrná plátna alespoň prozatímně někam uložit. V roce 1915 jednal Alfons Mucha s Bartoněm z Dobelína, majitelem zámku na Zbraslavi, o pronajmutí zámeckých prostor. Dříve byl na místě cukrovar, ale i po jeho demontáži se stavebnímu úřadu prostory zámku zdály jako nevyhovující a jejich rekonstrukce příliš nákladná. Další jednání o zajištění dočasného uložení obrazů přispěla i okolnost, že Muchovi koncem roku 1916 měla vypršet smlouva o pronájmu ateliéru na zámku Zbiroh. Společně se zástupci pražského městského úřadu hledal vhodné prostory jak pro nový

---

¹⁵ Budoucí podoba Letné se řešila již od konce 19. století v souvislosti s pražskou asanací. Tohoto území se dotýkala nová tzv. asanační třída (dnes Pařížská ulice), která ústila na druhé straně Vltavy a hledala se vhodná alternativa jejího pokračování. BRŮHOVÁ 2018, 185

¹⁶ Antonín Balšánek projektoval na Letné celou univerzitní čtvrť, která měla být monumentálním zakončením asanační osy. Mimo univerzitní budovy c. k. vysoké školy technické byly součástí i budovy muzeí, pavilon pro Slovanskou epopoj, velká opera a Zemský výbor a sněmovna království českého. Na zbytku plochu Letenské pláně Balšánek plánoval blokovou zástavbu. Architekt navrhl tři řešení situace a publikoval je v roce 1916. Tamtéž, 196-198

ateliér, tak pro uchování hotových obrazů. V návrzích na případný pronájem byl například velký sál zámku v pražské Troji. Ten byl nakonec shledán nevyhovujícím z důvodu nedostatečného osvětlení. Mezi dalšími se objevila možnost prostoru výstavního pavilonu v Kinského sadech nebo obecní škola U Studánky v Holešovicích. Nakonec Alfons Mucha ujednal s majitelem zbirožského zámku prodloužení nájemní smlouvy a na zámku nadále pracoval až do roku 1926.¹⁷

3. 2. Mezi dvěma válkami

Na konci první světové války měl Alfons Mucha zatím dokončeno jedenáct pláten a městský úřad opět začal řešit otázku dočasného řešení uložení hotových děl. V souvislosti s výstavou pěti obrazů v Klementinu, se jako jedna z možností jevílo umístit díla v jeho refektáři. Dále jednal úřad o využití prostor horního sálu bývalé zbrojnice na Malé Straně, ovšem z důvodu omezeného místa by mohla být plátna uložena pouze svinutá.

V roce 1919 v rámci *Studie o Velké Praze* Antonína Balšánka byl jím navržen i pavilon pro Slovanskou epopej na V. baště na Petříně. Architekt stavbu projektoval jako centrální prostor s jehlancovou střechou zakončenou vížkou, ke které se pojily tři sály s vrchním osvětlením. Stavbu měl obklopovat park s průhledy a měla být viditelná z nábřeží, aby oživila siluetu Petřína. Proti velkolepě pojaté stavbě se ohradila odborná veřejnost a kritika nesouhlasila s financováním projektu z veřejných prostředků. I s ohledem ke skutečnosti, že díla umělců jako byli Mikoláš Aleš, Antonín Slavíček, Josef Václav Myslbek a další, nebyla v té době důstojně vystavena.¹⁸

Neodkladnou se stala situace v roce 1923, kdy bylo navraceno pět zapůjčených pláten z výstav v Americe a prostory na Zbirohu již byly zaplněny. Vracené obrazy musely být uloženy v obecním skladišti na Klárově. Nakonec stavební úřad v Praze ze stávající

---

¹⁷ Během první světové války měly být z důvodu bezpečnosti zhotoveny pro hotová plátna kovové schránky a v zámeckém parku vykopána jámy, kam se měly obrazy případně uschovat. MUCHA 1994, 408; Pavel Nosek uvádí, že některé zdroje hovoří o údajném svinutí všech pláten do válců po celou dobu první světové války, což se mu zdá nepravděpodobné z důvodů další práce na plátnech a předávání hotových obrazů i během války. NOSHIRO 2013 – Pavel Nosek: *Kronika Slovanské epopeje*, 67. Jeho tvrzení neodporuje ani publikace Jiřího Muchy, který uvádí, že si obrazy během války prohlíželi i vysocí hodnostáři. MUCHA 1994, tamtéž

¹⁸ Například Štěpán Jež po publikování Balšánkovy *Studie o Velké Praze* označil Slovanskou epopej za danajský dar a nesouhlasil s architektoým hodnocením cyklu, který Balšánek označil za poklad a pýchu Prahy. Konstatoval, že mezi mladšími umělci a členy uměleckých spolků se nenajde nikdo, kdo by chtěl pro toto dílo stavět nákladný pavilon. Štěpán Jež: *Vnucený dar (Muchova Epopej Slovanstva)*, Cesta 1, 1919, sešit 42, 1165-1166. In: BYDŽOVSKÁ/SRP 2011, 273-274

situace vyhodnotil, že malíři nemůže nabídnout žádný již existující prostor, který by mohl sloužit jako depozitář pro obrazy a zároveň jako jeho ateliér. Z toho důvodu byla Muchovi předložena nabídka pozemku v Bubenci, kde mu bylo umožněno postavit si vlastní ateliér.

V roce 1924 začala být situace pro městský úřad urgentní. Odevzdáno bylo již sedmnáct obrazů a blížil se tak termín dokončení celého cyklu. Zastupitelé se obávali především možných stížností ze strany sponzora projektu, Charlese R. Crana, na neplnění podmínek, ke kterým se město smluvně zavázalo. Úřadům bylo opětovně zadáno najít vhodné místo pro stálé nebo dočasné umístění Slovanské epopeje.

Zdárnému vyřešení situace kolem stavby nového pavilonu ovšem nepřispívalo několik skutečností. Nově založený samostatný stát se na počátku dvacátých let dvacátého století postupně vzpamatovával z událostí první světové války a Praha na komunální úrovni řešila propojení vnitřního města s pražskými předměstími. V neposlední řadě Slovanskou epopej od první chvíle provázel rozporný názor z pohledu odborné i laické veřejnosti. Vzhledem k těmto okolnostem bylo rozhodnuto, že stavba nové budovy by byla příliš nákladná a bylo přistoupeno k hledání provizorního řešení na uložení a dohotovení celého cyklu v nějaké stávající pražské budově.

V souvislosti s rozhodnutím byla sestavena komise, která prohlédla několik možných objektů. Požadavkem k umístění epopeje byla dostatečná velikost místa, suchost prostor a dobré osvětlení. Zvažováno bylo hned několik staveb na území hlavního města, žádné z nich však nesplňovalo všechny nezbytné podmínky. Mezi posuzovanými objekty byl Tyršův dům, který se, stejně jako prostory Colloredo-Mansfeldského paláce, ukázal jako nedostatečný z hlediska prostoru. Stejně tomu bylo i v případě jízdárny v Nostickém paláci na Malé Straně, kde nebylo ani potřebné osvětlení. Valdštejnský palác splňoval požadavky na velikost prostorů, byl však již používán jako sklad státem zabraných předmětů. Jako zcela nevhodný se ukázal Letohrádek Hvězda. Nesplňoval požadavky na dostatečně suché ani bezpečné prostředí pro plátina, a navíc byl daleko od centra města. Jediné dva objekty, které vyhovovaly očekávání komise, nemohly být použity z důvodu jiného využití staveb. První z nich byl Letohrádek královny Anny, kde byla plánována od roku 1926 výstava sochaře Jana Štursy a následující celková rekonstrukce. Dalším prostorem, který se zdál být vhodný pro umístění Slovanské epopeje, byl refektář Klementina. Z refektáře ovšem vznikla hlavní studovna k univerzitní knihovně, a i od tohoto návrhu muselo být upuštěno.

V roce 1925 přednesl stavební úřad jiný návrh. Zamýšlela se postavit budova v Seminářské zahradě na spodní části východního svahu Petřína. Ta by sloužila jako prozatímní řešení situace a v dalším kroku by se vystavěla nová budova pro cyklus na Vítkově. Slovanská epopej by zapadala do plánované koncepce všeslovanského centra, které mělo vzniknout v Památníku odboje. Na místě byl chystán Slovanský dům či Chrám slovanstva, jehož ústředí by mohl Muchův cyklus dominovat. Dalším místem, které se pro slovanské centrum zamýšlelo, byl Vyšehrad.

O rok později byla dokončena všechna plátna a Alfonsi Muchovi tentokrát definitivně vypršela nájemní smlouva na Zbirohu. Úřady tak musely jednat. Přistoupilo se k dočasnému umístění obrazů a zřízení provizorního ateliéru ve škole U Studánky v pražských Holešovicích. Příprava prostoru exhortní síně k uložení děl byla finančně nákladná, ale vyhovovala žadaným podmínkám pro dočasné uchování obrazů. Sám Alfons Mucha měl se Slovanskou epopejí větší plány: „*Nechci, aby byly obrazy dány do galerie, kde by visely jen pro několik málo návštěvníků.*“ Umělec si představoval, že by se kolem jeho díla mělo vytvořit společné slovanské středisko.¹⁹ Slovanská epopej však ve škole U Studánky zůstala po mnoho let.

Hledání definitivního východiska ve věci stálého umístění Muchovy epopeje bylo obnoveno až v roce 1936. Městská správa tak reagovala na výzvy o nedodržení podmínek vystavení celého cyklu a stížnosti na uložení pláten. Obrazy byly prozkoumány a komise shledala poškození obrazů vlivem zatékání vody do síně a při přesunech děl na výstavě. Městská správa se rozhodla, že s přispěním obecních podniků, postaví samostatnou budovu pro epopej, anebo bude dílo součástí plánované městské galerie.

Během let těsně před druhou světovou válkou se nabízelo několik variant řešení. Jednou z vážně diskutovaných možností bylo umístění cyklu do Grébovy (Gröbovy) vily v Havlíčkových sadech. Tato možnost se jevila vhodnou z hlediska prostoru i atraktivního umístění vily. Přesto bylo rozhodnuto využít stavbu k jiným účelům. Dále byl mezi návrhy i bývalý klášter hybernů na náměstí Republiky (Dům U Hybernů),

---

¹⁹ Citát pochází z pražského Pondělníku z 26. 6. 1928. BYDŽOVSKÁ/SRP 2005, 243

ale komise vyhodnotila nutnou rekonstrukci prostorů jako příliš nákladnou.²⁰ Ani budování městské galerie již nebylo z důvodů zhoršující se politické situace aktuální.²¹

Z meziválečného období nepochází žádné konkrétní architektonické řešení a ani jeho návrh. Ještě před smrtí byl Alfons Mucha dotázán na svou představu vystavení Slovanské epopeje Ladislavem Šalounem, sochařem a uměleckým poradcem pražské obce. Umělec načrtl svůj návrh vhodného pavilonu a vnitřního rozmístění pláten ve společném prostoru.²² V květnu roku 1939, kdy bylo zvažováno vystavení v Domě u Hybernů, Mucha navrhl svůj nákres vnitřního rozmístění obrazů, tentokrát již do jednotlivých kójí. Při setkání s Ladislavem Šalounem umělec vyjádřil své mínění, že by na případnou stavbu nového pavilonu mohl přispět i Charles R. Crane. Další úvahy o možné spolupráci přerušila v červenci roku 1939 smrt Alfonse Muchy a následně začátek druhé světové války.

Na počátku války byla plátna epopeje stále umístěna provizorně ve škole U Studánky a během let 1936-1940 prošla celkovou restaurací. Po dokončení oprav obrazů opět zatekla voda do kaple a z tohoto důvodu byl navržen přesun celého cyklu obrazů do bezpečných prostorů Archivu země České v Dejvicích (dnes Národní archiv). Z archivu byla epopej pak přemístěna spolu s dalšími obrazy roku 1943 na zámek ve Slatiňanech, kde byla až do konce druhé světové války.

3. 3. Po druhé světové válce

Po válce se Slovanská epopej opět vrátila do prostorů školy U Studánky a jiná alternativa se prozatím nehledala. Další vývoj v hledání vhodného místa nastal až v roce 1947 na podnět Marie Muchové, vdově po Alfonsi Muchovi. S podporou tehdejšího primátora Václava Vacka začala další etapa hledání prostoru pro dvacetidílný cyklus obrazů. Iniciativa směřovala k vyřešení situace do roku 1948, k příležitosti výročí vzniku republiky, ale také XI. všesokolskému sletu. V té době se poprvé vážně uvažovalo

---

²⁰ Při rekonstrukci Anežského kláštera navrhl také architekt B. Hübschmann umístění pavilonu pro Slovanskou epopej v rámci Dvořákova nábřeží. *Národní listy* 76, 1936, 237, 30. srpna, 3. <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:f2e8b7c5-435d-11dd-b505-00145e5790ea?page=uuid:6d17e748-435f-11dd-b505-00145e5790ea&fulltext=Slovansk%C3%A1%20epopeje>, vyhledáno 4. 5. 2019

²¹ Autor článku ve *Volných směrech* označil Slovanskou epopej za zřejmý omyl v rámci celé Muchovy tvorby, ale neodpírá jí funkci dobového dokumentu. Z důvodu spíše umělecko-historické ceny souboru, doporučoval nebudovat na něm celou Městskou galerii, ale umístit ho až naposledy, včetně dokumentačních děl. *Volné směry* 35, 1, 1938-1940, 161. <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:b4cb617d-435d-11dd-b505-00145e5790ea?page=uuid:1e40c165-435e-11dd-b505-00145e5790ea&fulltext=Slovansk%C3%A1%20epopeje>, vyhledáno 4. 5. 2019

²² Viz. Příloha č. 2

o umístění obrazů mimo Prahu.²³ V potencionálním plánu bylo umístit obrazy na zámek Zbiroh, kde většina pláten vznikla. Pro uskutečnění návrhu stála nízká nákladnost přípravy a realizace výstavy. Za nevýhodu bylo považováno členění prostorů zámku, které by umožňovalo vystavení obrazů v závislosti na jejich rozměrech, nikoliv na tematických souvislostech. Umístění v Praze také lépe odpovídalo žadaným propagačním důvodům, přesto možnost vystavení na zbirožském zámku nebyla zamítnuta, především z příčiny nenalezení vhodného prostoru v hlavním městě.

V Praze se uvažovalo o možnosti využití Valdštejnské jízdárny, která byla přestavěna pro výstavní účely. Jízdárna ovšem měla již dopředu stanovený vlastní výstavní program. Také prostory dvorany Veletržního paláce byly obsazeny řadou plánovaných veletrhů. Mezi dalšími variantami byl bývalý cirkus na Letné, který nevyhovoval světelnými podmínkami, opět byl navržen Dům u Hybernů nebo Letohrádek královny Anny. Možnost vystavení pro eposej představoval i Anežský klášter. V jeho případě se přistoupilo i k dalším krokům, které mohly vést k definitivnímu umístění. Církevní instituce byly požádány o souhlas s vystavením pláten v již zrekonstruovaných prostorách kláštera a městská správa následně získala jejich svolení. Před konečným rozhodnutím o umístění Slovanské eposeje v Anežském klášteře ještě správa požádala vybrané umělecké spolky o vyjádření se k situaci a případný návrh řešení. A zde eposej opět narazila na nejednotné názory na malířský cyklus. Mezi vyloženě zamítajícími postoji k vystavení díla bylo i několik navržených možností, kam obrazy umístit. Jednalo se například o nový pavilon ve Stromovce, Míčovnu Pražského hradu, letohrádek Hvězda nebo zámek v Mníšku. Několikrát byl zmíněn i Vyšehrad.²⁴

Do osudů o trvalé umístění Muchovy eposeje znovu zasáhla politická situace, a to převrat roku 1948. Majetek a rozhodování města se přesunuly do státní sféry. Obrazy se novému režimu jevily jako sporné z hlediska umělecké hodnoty, a přestože kritika oceňovala myšlenku slovanské vzájemnosti, pochybné byly i ve vztahu k ideologii. Řešení ohledně stálého vystavení se opět odsunulo z důvodů jiných priorit. Přesto nebylo

---

²³ Už v druhé polovině 30. let bylo městské správě nabídnuto vystavit Slovanskou eposej na zámku Humprecht. Navrhl to spolek Kruh rodáků a přátel města Sobotka. Nabídka byla mezi dalšími návrhy ze strany jednotlivců či institucí mimo městskou správu, ale správa se jím podrobněji nezabývala. NOSHIO 2013 – Hana Svatošová: Kam s ní?... Hledání místa pro Slovanskou eposej ve světle archivních pramenů, 117

²⁴ Svaz československých výtvarných umělců 1945-1956. Karton 120, 4433, 8. prosince 1948 (Archiv hlavního města Prahy, Sign. 6.4.2); Jednota umělců výtvarných 1898-1956. Karton 17, 1426, 22. listopadu 1948 (Archiv hlavního města Prahy, Sign. 3.4)

v ničem zájmu zničení obrazů, které hrozilo trvalým uchováváním svinutých pláten na válcích. Roku 1950 rada Ústředního národního výboru hlavního města Prahy se rozhodla přijmout nabídku národního výboru v Moravském Krumlově na dočasné umístění epopoje v prostorách místního zámku.²⁵

3. 4. Prozatímní řešení v Moravském Krumlově

Přesun obrazů do Moravského Krumlova však nevyřešil problémy spojené s jejich nevhodným skladováním. Plátna byla ponechána po několik let stále sbalená ve válcích a v nevyhovujících podmínkách. Z toho důvodu odbor kultury ÚNV uvažoval o jiné možnosti. Vážně se projednávalo eventuální půjčení Slovanské epopoje do moravských Ivančic, rodného města Alfonse Muchy. Zájem o dílo projevila Muchova rodina i město, které zamýšlelo postavit Muchovo muzeum a počítalo s vystavením síně, která by byla vhodná i pro umístění pláten epopoje.²⁶

Zdánlivě příznivá situace pro Muchův soubor obrazů nastala s rehabilitací secese v šedesátých letech dvacátého století. Nejprve v zahraničí a následně i v Československu začala umělecká tvorba Alfonse Muchy opět získávat náležitý ohlas. S ním narůstaly i otázky na jeho největší dílo – Slovanskou epopoj. Do snah najít řešení pro umístění obrazů a jejich následné zpřístupnění pro veřejnost se zapojilo tentokrát i ministerstvo kultury. Přestože plátna zůstávala stále na zámku v Moravském Krumlově situace se pro epopoj začala vyvíjet k lepšímu.

Během let 1962-1963 proběhlo restaurování devíti pláten a následně v srpnu roku 1963 byla slavnostně zahájena výstava v Rytířském sále na moravskokrumlovském zámku [22-23]. Přestože téměř po třiceti letech byla alespoň část cyklu zpřístupněna pro širokou veřejnost, návštěvníkům nepřipadaly prostory zámku příliš důstojné a kritizováno bylo i nedostačující osvětlení. Proto ministerstvo kultury nepřistoupilo k vystavení v Moravském Krumlově jako ke stálému řešení situace a hledalo jiné možnosti. Konkrétní návrhy však nepřicházely, a i přes zjevný zájem ministerstva o dílo, nebyla výstavba nového pavilonu nikdy součástí pětiletých plánů.

Mezitím bylo roku 1967 zrestaurováno dalších pět pláten a o rok později byla oprava a následná výstava obrazů kompletní. Epopej zůstala na zámku a město Moravský

---

²⁵ Umístění Slovanské epopoje na zámku v Mor. Krumlově. Řada R, 31. 1. 1950 (Archiv hlavního města Prahy, Str. 3,25)

²⁶ Petice českých korporací na slavnosti odhalení pamětní desky Alfonse Muchy. Sbírká listin, 360, 8. června 1935 (Archiv hlavního města Prahy, Sign. AMP PGL III – 48)

Krumlov ke svěřeni děl začalo přistupovat zodpovědněji. Do výstavních prostor bylo nainstalováno kvalitní osvětlení a obrazy byly pravidelně udržovány. Jiná řešení umístění pláten se zatím nehledala, a i po vypršení smlouvy o zápůjčce v roce 1970, obrazy zůstaly nadále na zámku.

Jediným náznakem, který by směřoval ke změně místa vystavení Muchových pláten, byla studie z poloviny osmdesátých let dvacátého století. Ta navrhovala využití chátrajícího Bruselského pavilonu na pražském Výstavišti v Holešovicích. Budova vyhovovala svou velikostí a umožňovala by i více místa pro vystavení jednotlivých obrazů a zároveň také lepší světelné podmínky, při kterých by malby lépe vynikly. Studie však z neznámých důvodů nebyla nikdy vážně diskutována a zcela zapadla. Ani po pádu komunistického režimu se situace kolem vystavení obrazů nezměnila a plátna zůstala vystavena nadále na zámku v Moravském Krumlově. Z dočasného řešení se po dlouhou dobu stalo řešení trvalé a celé dílo bylo na zámku až do roku 2011.

3. 5. Spor mezi Moravským Krumlovem a Prahou

Po politickém převratu roku 1989 se situace pro Slovanskou epopej nijak zvlášť nezměnila. Od roku 1950 stále zůstávala na zámku v Moravském Krumlově, kde byla od roku 1963 částečně a po roce 1967 kompletně vystavena. V roce 1993 si hlavní město Praha nechalo potvrdit ministrem kultury vlastnictví Slovanské epopeje. Tímto krokem přešlo právo hospodaření s majetkem na Galerii hlavního města Prahy.²⁷ Na konci devadesátých let dvacátého století Praha projevila opětovný zájem o vystavení obrazů v hlavním městě. Ještě roku 1999 byla Moravskému Krumlovu prodloužena smlouva na zapůjčení obrazů, ale pouze do roku 2002, kdy pražský magistrát chtěl najít pro obrazy vhodné místo na svém území. Toto rozhodnutí nejen podnítilo další neúspěšné snahy hledání prostorů, kde epopej vystavit, ale okolo se strhla také velká společenská kauza. Ta se týkala sporů mezi Moravským Krumlovem a Prahou, přemi o vlastnictví a práva na rozhodování, kde se mají plátna nacházet a soudních sporů s Muchovými dědici.

Na jedné straně pře stál Moravský Krumlov, moravské město, které spravovalo obrazy přes padesát let. Od šedesátých let město o plátna pečovalo a zajistilo jejich restauraci

---

²⁷ Smlouva byla podepsána dne 16. 2. 1993 tehdejším ministrem kultury PhDr. Jindřichem Kabátem. Vlastnictví Slovanské epopeje přešlo tedy ze státu opět na hlavní město. Celý dokument je volně přístupný na oficiálním portálu hlavního města Prahy: http://www.praha.eu/public/4d/77/2c/871180_92367_slovanska_epopej_prevod_1993.jpg, vyhledáno 26. 3. 2019

a následné vystavení na zdejší zámku. Postupně se Slovanská epopej stala zdrojem cestovního ruchu a nemalých příjmů pro Moravský Krumlov i celý region.²⁸ Na druhé straně sporu bylo hlavní město, zákonný vlastník epopeje, který se přihlásil o svá práva. Jak již bylo zmíněno výše, Praha měla vlastnictví obrazů podmíněno stavbou zvláštní budovy určené pro Slovanskou epopej. Ta vlivem politických i společenských okolností nebyla nikdy postavena a spíše se hledal vhodný prostor již existující. Ani ten se však nenašel jak v minulosti, tak na začátku jednadvacátého století. Praha tedy přes svůj zájem o vystavení obrazů v hlavním městě a hledání vhodných prostorů neměla pro obrazy náležité místo.

Roku 2004 Moravskému Krumlovu vypršela prodloužená smlouva o zapůjčení děl Slovanské epopeje. Město po Praze požadovalo prodloužení dohody o další tři roky, Galerie hlavního města Prahy, která dílo spravovala, nabízela prodloužení pouze o rok. Zastupitelé Moravského Krumlova se snažili obávaný přesun pláten odložit o co nejdelší dobu. V souvislosti s vyostřenou situací kolem stěhování Muchových obrazů rekordně stoupla návštěvnost zámku. Pro Moravský Krumlov výstava znamenala hlavní zdroj příjmů z oblasti kultury a přirozeně podporovala cestovní ruch a návštěvnost dalších akcí konaných ve městě.²⁹ Praha na výměnu za Slovanskou epopej nabízela možnost zapůjčení jiných děl z depozitáře GHMP.

Situace se však dále prodlužovala především kvůli nenalezení vhodných prostor pro vystavení epopeje v Praze, jak bude ještě uvedeno v následující kapitole. Až v dubnu roku 2010 bylo rozhodnuto o dočasné výstavě obrazů ve Veletržním paláci. Toto rozhodnutí vyvolalo další vlnu protestů, jak ze strany Johna Muchy, vnuka a dědice po Alfonsi Muchovi, který se snažil stěhování pláten zabránit soudně, tak ze strany Moravského Krumlova. Město vyrukovalo s názorem, že na Muchovy obrazy má „morální právo“, jakožto správce a opatrovatel tohoto cyklu po mnoho let. Ovšem proti setrvání děl na zámku stály kritické ohlasy na podmínky, za kterých jsou díla vystavena. Objekt zámku byl popisován jako chátrající, vytýkáno bylo i neexistující topení a klimatizace či nedostatečná ochrana proti požáru v prostorech, kde byla plátna umístěna. Z hlediska přístupnosti návštěvníkům byla kritizována nedostupnost děl v zimních měsících, kdy

---

²⁸ Tehdejší starosta Moravského Krumlova Jaroslav Mokřý v rozhovoru pro Lidové noviny v roce 2010 uvedl, že Slovanská epopej stála za celým turistickým ruchem města. Výnosy ze vstupného přesahovaly částku přes milion korun. KOLINA 2010¹, 23

²⁹ Více informací viz. podkapitola 5. 3.

musel být zámek z výše uvedených důvodů uzavřen. Hlavní město i z těchto příčin nakonec ke stěhování obrazů skutečně přistoupilo.³⁰

Stěhování pláten se neobešlo bez komplikací. Protesty se konaly v Moravském Krumlově a převezení děl bránila zdejší radnice v čele s tehdejším starostou Tomášem Třetinou. Přesun se zdržel také kvůli probíhajícímu soudnímu jednání, kterým chtěl, již zmiňovaný John Mucha, zabránit přemístění do Prahy.³¹ Přes zpoždění plánovaného přesunu Slované epopeje, bylo pět pláten v únoru roku 2011 převezeno do hlavního města. Po zjištění jejich stavu se měla plátna navrátit do Moravského Krumlova, což se nestalo a v listopadu téhož roku je následovalo všech patnáct zbývajících pláten. Obrazy byly restaurovány a po nutných opravách byla plátna v únoru 2012 vystavena ve Veletržním paláci. Slovánská epopej se tak navrátila do Prahy a byla zpřístupněna v místě svého prvního vystavení.

Tím však celá kauza ze strany Moravského Krumlova neskončila. Město se opakovaně snažilo dosáhnout návratu děl na zámek a tato varianta není zatím dodnes zavrhnuta, naopak v poslední době se o ní opět uvažuje. Celou situaci kolem Muchova cyklu problematizuje i několik soudních sporů, které otevřel John Mucha. Ten se snaží o zpochybnění hlavního města Prahy, jakožto vlastníka Slované epopeje. Důvodem je, podle Muchova názoru, nedodržení podmínek na stavbu nového pavilonu, ke kterému se Praha zavázala. Soudy v jeho neprospěch argumentují především tím, že Alfons Mucha nebyl nikdy vlastníkem obrazů a podmínka na stavbu nové budovy pro umístění obrazů není nijak časově určena. Z právního hlediska ji tedy nelze jejím nesplněním vyhodnotit jako důvod pro anulování smlouvy v neprospěch vlastníka, v tomto případě jde spíše o morální závazek. Přesto Praha stále nenalezla místo, kde by Slovánskou epopej definitivně umístila, i když v této otázce padalo mnoho návrhů a vznikla řada projektů.

---

³⁰ Kritika podmínek, za kterých byla Slovánská epopej vystavena například: LUKEŠ 2009, 8; BERNÝ 2008, c5; MAREK 2010², 2

³¹ Spory s Johnem Muchou soudy řešily hned několikrát. V roce 2011 chtěl Mucha zabránit stěhování pláten z Moravského Krumlova do Prahy a otevřel otázku vlastnictví Slované epopeje za nesplnění podmínek nepostavením vhodné budovy pro cyklus obrazů. EISENHAMMEROVÁ 2011², https://www.denik.cz/z_domova/slovanska-epopej-komu-20110716.html, vyhledáno 8. 4. 2019; Soudní spor John Mucha prohrál, ale roce 2016 poslal soudu opět předžalobní výzvu, tentokrát se snažil zabránit zapůjčení obrazů na turné po Asii. <https://www.aktualne.cz/wiki/kultura/slovanska-epopej/r-i:wiki:1127/>, vyhledáno 8. 4. 2019; Žalobu v roce 2017 soud zamítl, včetně pozdějšího odvolání. V roce 2018 případ znovu otevřel Nejvyšší soud, který požadoval po nižších soudech řádné odůvodnění jejich zamítnutí. <https://ct24.ceskatelevize.cz/kultura/2489284-soud-musi-dodatecne-vysvetlit-proc-priklepl-slovanskou-epopej-praze>, vyhledáno 8. 4. 2019

4. Projekty a soutěže na stavbu nového pavilonu

Slovanská epopej, po jejím převezení ze zámku v Moravském Krumlově, byla vystavena ve Veletržním paláci v Praze od 10. 5. 2012 [24-25]. Mělo se jednat o provizorní řešení situace po dobu jednoho roku, nakonec však výstava byla opakovaně prodloužena až do konce roku 2016. Kurátorem výstavy byl Karel Srp a společně s Lenkou Bydžovskou vydali pod záštitou Galerie hlavního města Prahy rozsáhlou publikaci o souboru obrazů. Výstava ve velké dvoraně byla divácky velmi úspěšná, přesto se o jejím trvalém umístění ve Veletržním paláci neuvažovalo. V paláci sídlí Národní galerie a ta uvedené prostory využívá ke krátkodobým expozicím.

V roce 2017 byla Slovanská epopej zapůjčena do zahraničí. Od 8. března do 5. června byla vystavena v National Art Center v japonském Tokiu, kde zaznamenala obrovský úspěch [26-27]. Výstavu navštívilo přes 660 000 návštěvníků a stala se tak třetí nejnavštěvovanější výstavou roku 2017 na světě.³² Po jejím návratu projevil zájem o zapůjčení pláten i další země, mezi nimi i Čína, Jižní Korea nebo Spojené státy americké. Zápůjčky do zahraničí se však v nejbližší době zřejmě opakovat nebudou, především kvůli technické a právní náročnosti transportu.

Prozatím posledními výstavami Slovanské epopeje byly krátkodobé expozice v Obecním domě v Praze [28-29] a na Výstavišti v Brně [30-31]. V Obecním domě bylo od 19. 7. 2018 do 20. 1. 2019 vystaveno jedenáct pláten z dvacetidílného cyklu.³³ Všechny obrazy nemohly být do prostorů umístěny. Volba obrazů podléhala především jejich velikosti a byla vybrána menší plátna malovaná v době první světové války. Zbývajících devět pláten bylo vystaveno od 26. 5. do konce roku 2018 na brněnském výstavišti spolu s rozsáhlou sbírkou Muchovy plakátové tvorby. Po skončení výstav se plátna Slovanské epopeje navrátila do depozitáře a o jejich definitivním osudu není stále rozhodnuto.

---

³² Nejnavštěvovanější výstavou roku 2017 byla expozice Unkei: Mistr buddhistického sochařství v Národním muzeu v Tokiu, druhou v pořadí byla výstava Ikony moderního umění: Ščukinova sbírka v Nadaci Louise Vuittona v Paříži a třetí zmiňovaná výstava Slovanské epopeje v Tokiu. Výstavu v National Art Centru zavítal také japonský císařský pár, který jsou návštěvou zvedl prestiž celé expozice. Převoz epopeje do zahraničí provázela také kritika ze strany českých odborníků, kteří se obávali zničení pláten vinou transportu a srolování obrazů. Po návratu byla plátna prohlédnuta a shledána v dobrém stavu. <https://ct24.ceskatelevize.cz/kultura/2436190-slovanska-epopej-v-toku-byla-treti-nejnavstevovanejsi-vytvarnou-vystavou-na-svete>, vyhledáno 20. 3. 2019; <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2141766-slovanska-epopej-nadchla-tokio-cisarsky-par-zaujaly-symboly-na-obrazech>, vyhledáno 1. 4. 2019

³³ Plátna v Obecním domě byla vystavena společně se cvičebními stroji. Podle architekta výstavy Jakuba Berdycha Karpelise šlo o metaforu k posile slovanství. POLÁK 2019, <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/alfons-mucha-slovanska-epopej-vystava-obecnidum/r~1f5eb6b6135311e9a7e7ac1f6b220ee8/>, vyhledáno 1. 4. 2019

Výše uvedené výstavy byly chápány jako krátkodobé a mezitím se jednalo o stálém umístění Muchovy Slovanské epopoje. Jako již v minulosti, bylo opět nabídnuto několik míst vhodných na stavbu nového pavilonu anebo navrženo umístění cyklu do již existujícího prostoru. Vzniklo několik projektů, které se buď ukázaly nevhodnými z různých důvodů nebo finančně náročnými. Nejvážnější bylo uvažováno o umístění díla na holešovickém výstavišti, na Letenské pláni, v jízdárně na Pohořelci nebo na Vítkově. Tyto místa a projekty budou podrobněji zpracovány v následujících podkapitolách. Mimo uvedené lokality se seriózně uvažovalo o situování epopoje na Těšnově³⁴, Vyšehradě, uvažovalo se také o využití Fantovy budovy na hlavním nádraží nebo o umístění v Revoluční ulici.³⁵

4. 1. Výstaviště v Holešovicích

Již téměř na začátku opětovného zájmu Prahy o vystavení Slovanské epopoje na jejím území, se vážně posuzovala možnost využití areálu Výstaviště Praha v Holešovicích. První taková eventualita padla vlastně již v polovině osmdesátých let, na umístění epopoje v Bruselském pavilonu, ale studie nebyla vážně diskutována. V roce 1991³⁶ zmíněný pavilon vyhořel a jednou z variant řešení byla novostavba na jeho původním místě.

V roce 2004 bylo vydáno územní rozhodnutí pro stavbu na místě bývalého Bruselského pavilonu a byla připravena dokumentace pro stavební povolení. Projekt byl vypracován týmem architektů Jindřicha Smetany a Tomáše Kulíka. Ve stejném roce

---

³⁴ Lokalita na Těšnově byla vyhodnocena jako nejhodnější pro umístění pavilonu pro Slovanskou epopoj ve studii Institutu pro plánování a rozvoj Praha z roku 2016. Kladně bylo místo bývalého Těšnovského nádraží na územní dnešního Florence hodnoceno především kvůli svému umístění a případnému rozvoji místa spojeného se stavbou kulturní instituce. Mimo dále v textu diplomové práce zmíněných míst, se ve studii posuzovaly lokality Eliščíny lázně a Vyšehrad. Celá studie je přístupná na oficiálních stránkách IPR Praha: http://www.iprpraha.cz/uploads/assets/dokumenty/ssp/epopej/2016_01_03_epopej.pdf, vyhledáno 12. 3. 2019

³⁵ Mělo se jednat o novostavbu domu na konci Revoluční ulice u nábřeží Vltavy. SVRDLINOVÁ 2016, <https://zpravy.aktualne.cz/regiony/praha/slovanska-epopej-by-mohla-mit-domov-v-revolucni-ulici-praha/r~4899010a5e2711e683920025900fea04/?redirected=1556288040>, vyhledáno 8. 4. 2019

³⁶ Rok vyhoření Bruselského pavilonu z oficiálních stránek Výstaviště Praha. <https://www.vystavistepraha.eu/areal-vystaviste/o-vystavisti/historie/>, vyhledáno: 2. 4. 2019; Radomíra Sedláková v publikaci Almanach Slovanské epopoje uvádí rok požáru na počátku roku 2002. Pavilon měl vyhořet při posledních dnech Pražského autosalonu. NOSHIO 2013 – Radomíra Sedláková: Dům pro epopoj, 123; Rok 1991 potvrzují i další zdroje, např.: <https://stavbaweb.dumabyt.cz/bruselsky-pavilon-na-vystavisti-v-praze-6745/clanek.html>, vyhledáno 2. 4. 2019, uvádí datum vyhoření Bruselského pavilonu 25. 10. 1991 a stejně datum se objevuje i na stránkách [archiweb.cz](http://www.archiweb.cz): <https://www.archiweb.cz/n/domaci/pred-25-lety-prislo-prazske-vystaviste-o-bruselsky-pavilon>, vyhledáno: 2. 4. 2019

tentýž tým zpracoval ještě druhý projekt pro vystavení pláten v areálu výstaviště. Plán pracoval s využitím již existujícího Průmyslového paláce.³⁷ Před schválením tohoto návrhu pracovníci Národního památkového ústavu upozorňovali na nutné provedení několika úprav objektu. Projekt však počítal i s překlenutí paláce dalším patrem a s vybudováním závěsného systému na střeše paláce.³⁸ Proti tomuto řešení se ohradili jak památkáři, tak řada odborníků. Ani novostavba nebyla schválena. Důvodem nebyla stavba samotná, ale celé umístění holešovického areálu. Pouhé dva roky po ničivých povodních v roce 2002, kdy byla dolní část výstaviště zaplavena, nesmazaly obavy z této přírodní hrozby. Po rekonstrukci výstaviště areál začal sloužit zábavě, která nebyla ve shodě s kontextem Slovanské epopeje, proti čemuž se ohradili i Muchovi dědicové. Další kritika vybraného místa hovořila o špatné dostupnosti lokality z centra města a vysoké finanční nákladnosti stavby. Přes všechny tyto negativní ohlasy projekt byl schválen a počítalo se s otevřením nové budovy v roce 2006. Výstavbu budovy si však nepřál ani tehdejší nájemce pozemků na Výstavišti Praha a projekt nakonec nebyl realizován. Stejně tak nebyl uskutečněn ani další návrh z roku 2008 na využití prostorů jednoho z Křížíkových pavilonů v areálu.

Na konci roku 2016 bylo Radou hlavního města Prahy zadáno Institutu plánování a rozvoje Praha vypracovat analýzu možného umístění pavilonu pro Slovanskou epopej na území hlavního města. Následující rok IPR vydal studii, která vytipovala sedm míst pro novostavbu, které více či méně splňovaly zadané požadavky na plánovanou budovu a mezi kterými se možnost využití holešovického výstaviště objevila hned dvakrát. Nejlépe uvedené požadavky splňoval Těšnov, druhým v pořadí byl návrh Výstaviště – U tratě. Vytipované místo se nenacházelo přímo v areálu Výstaviště, ale před ním, u tramvajové zastávky Výstaviště Holešovice. Ve výsledném komentáři byla zdůrazňována dobrá lokalita i dostupnost oblasti a vliv na rozvoj okolí. Dále byl pozitivně hodnocen i fakt, že se místo nenachází vysloveně na území Výstaviště a bylo by tak na jeho dalším rozvoji nezávislé. Jako třetí nejlépe vyhovující oblast byla vyhodnocena lokalita Výstaviště – Bruselská cesta, která navazovala na projekt z roku 2004 a na umístění pavilonu na místě bývalého Bruselského pavilonu. V budoucí koncepci Výstaviště Praha se počítalo s využitím tohoto prostoru pro příležitostné pořádání

---

³⁷ Viz. Příloha č. 3, pozdější přepracování plánu Příloha č. 4

³⁸ Stránky architektonického ateliéru Anima-Tech: <http://www.anima-tech.cz/cze/index.htm>, vyhledáno 28. 3. 2019

koncertů pod širým nebem a stavba galerie by tak byla na tomto místě nevhodná. Také bylo připomínáno, že v té době bylo další ubírání se areálu a jeho rozvoj nejasný, což by mohlo mít vliv na budoucí návštěvníky. Stejně tak i skutečnost, že se lokace nacházela ve větší vzdálenosti od tramvajového spojení, než místo U Trati.³⁹

Mezitím Výstaviště Praha areál začalo využívat pro množství různorodých veletrhů a festivalů. V prostorách je zpřístupněno v letních měsících Maroldovo panoráma a do roku 2017 byla i v provozu Křížíkova fontána. Od roku 2015 je Výstaviště Praha akciovou společností a jejím jediným akcionářem je hlavní město Praha, vystřídalo tak dlouhodobého nájemce zahraniční společnost Incheba, jejíž počínání s areálem bylo značně kritizováno.⁴⁰

V červnu roku 2018 pražští radní schválili záměr umístit Slovanskou epopej na Výstaviště, tentokrát do budovy Lapidária.⁴¹ Spolu s projektem byla schválena i rekonstrukce a přestavba stávajícího Lapidária, jehož prostory využívá pro stálou výstavu Národní muzeum. Autorem návrhu je architektonický ateliér SGL Projekt. Jejich plán počítal s přístavbou a prodloužením stavby k zadní části Lapidária. V nově vzniklém prostoru by mělo vzniknout podúrovňové podlaží spojené v jedno patro s přízemím. Vznikl by tak prostor o výšce 11, 5 metrů, tedy dostatečně vysoký na umístění i těch nejvyšších pláten epopeje. Celý projekt byl předběžně odhadnut na částku 580 milionu korun a stálá expozice pro Muchův cyklus měla být hotova za dva a půl roku.⁴²

4. 2. Letenská pláň

O umístění Slovanské epopeje na Letenskou pláň se uvažovalo již v druhém desetiletí dvacátého století. Hovořilo se o umístění nového pavilonu nad dnešním Letenským tunelem, anebo na pravé nebo levé straně úbočí vrchu. Projekt mohl být součástí plánované revitalizace Letné. Ve čtyřicátých letech se projednávala možnost využití

---

³⁹ Oficiální stránky IRP Praha: http://www.iprpraha.cz/uploads/assets/dokumenty/ssp/epopej/2016_01_03_epopej.pdf, vyhledáno 12. 3. 2019

⁴⁰ V novodobé historii Výstaviště Praha zasáhly tři požáry. V roce 1991 vyhořel Bruselský pavilon, roku 2004 požár postihl dřevěné divadlo Globe a poslední požár roku 2008 poškodil levé křídlo Průmyslového paláce. <https://www.vystavistepraha.eu/areal-vystaviste/o-vystavisti/historie/>, vyhledáno: 2. 4. 2019; Roku 2002 Výstaviště Praha také zasáhla tisíciletá povodeň. Zničeno bylo divadlo Spirála z roku 1991, roku 2017 byla schválena jeho rekonstrukce, která by měla být podle původních plánů dokončena do konce roku 2019. https://www.idnes.cz/praha/zpravy/divadlo-spirala-praha-vystaviste-oprava-povodne.A170720_150602_praha-zpravy_turc, vyhledáno 2. 4. 2019

⁴¹ Viz. Příloha č. 5

⁴² ŠAFHAUSER 2018, https://www.idnes.cz/praha/zpravy/slovanska-epopej-alfons-mucha-na-vystavisti-v-lapidariu.A180605_114739_praha-zpravy_rsr, vyhledáno 28. 3. 2019

bývalého cirkusu, ale toto řešení se ukázalo nevhodným. Podobně jako plán definitivní podoby Letné, ani pavilon pro epopej nebyl postaven.

Až v devadesátých letech dvacátého století se objevila další příležitost Slovanskou epopej situovat do Letenských sadů. V souvislosti s chátráním bruselské restaurace Praha EXPO '58 vznikla v roce 1999 studie ateliéru AIT Praha pod vedením architekta Jiřího Kripnera pro stálé využití stavby k vystavení Slovanské epopeje. Projekt zamýšlel zachovat restauraci a kavárnu a pro expozici Muchova cyklu vybudovat podzemní výstavní síň a parkoviště. Po předložení návrhu bylo však zjištěno, že by stávající budova byla podkopána minimálně deset metrů do hloubky a od záměru bylo upuštěno a přistoupilo se pouze k rekonstrukci existující budovy pro sídlo reklamní agentury.⁴³

V prvním desetiletí století jednadvacátého vznikly dva projekty, které měly vyřešit otázku pavilonu pro epopej a její umístění na Letnou. Prvním z nich byl plán z roku 2009 architekta Oldřicha Dudka, který počítal s umístěním na piedestalu bývalého Stalinova pomníku. Druhá možnost umístění na Letné připadla v úvahu v prostorách před Zemědělským a Národním technickým muzeem.

S tímto prostranstvím pracoval projekt architekta Romana Brychty a architektonického ateliéru Projektil, který byl pro hlavní město Prahu zpracován v roce 2010.⁴⁴ Novostavba byla situována v Muzejní ulici, která měla být součástí tzv. Muzejního náměstí.⁴⁵ Stavba byla projektována jako podlouhlá úzká budova, visutá ve výšce nad úrovní chodníku. Do prostor galerie se mělo vcházet po širokém vnějším schodišti a samotné výstavní prostory byly řešeny pro zavěšení pláten v řadě vedle sebe. Projekt v rámci Muzejního náměstí počítal i se zázemím pro galerii a podzemním parkovištěm pro návštěvníky.

Projekt z roku 2016 tentokrát nebyl zadán hlavním městem, ale iniciativou Epopej v Praze.⁴⁶ Autorem projektu je akademický architekt Jiří Javůrek a plán byl zpracován

---

⁴³ Kolem studie i následné rekonstrukce se vznesla velká mediální kauza a Kripnerova rekonstrukce budovy byla většinou odborné veřejnosti odsouzena za necitlivé úpravy kulturní památky. Celá studie nebyla řádně promyšlena ze stránky provozní, technické ani statické a ze stavebního hlediska se umístění Slovanské epopeje do podzemí jevílo jako zcela nevhodné. ŠEVČÍK/BENEŠ 2009, 106; NOSHIRO 2013 – Radomíra Sedláková: Dům pro Epopej, 123-124; KSANDR 2000, <http://stary-web.zastarouprahu.cz/kauzy/expo/expo1.htm>, vyhledáno 1. 4. 2019

⁴⁴ Projekt vznikl ve spolupráci s architekty Pavlem Šťastným a Annou Švehlíkovou. Architektonický ateliér Projektil je mimo jiné autorem stavby Národní technické knihovny v Dejvicích z roku 2009. <http://www.projektil.cz/cs/projects#>, vyhledáno 28. 3. 2019

⁴⁵ Viz. Příloha č. 6

⁴⁶ Iniciativa Epopej v Praze vznikla na podporu umístění Slovanské epopeje do Prahy. Za jejím založením stojí Richard Fuxa, který nejprve pro Nadační fond Richarda Fuxy získal rozsáhlou sbírku

jeho ateliérem SGL projekt.⁴⁷ Architekt přišel s jiným řešením umístění Muchova cyklu na Letné. Plán pracoval s přestavbou nevyužitého bunkru pod bývalým Stalinovým pomníkem, který leží na jihozápadní hraně letenských sadů směrem k Vltavě.⁴⁸ Ze stávající stavby se měla stát multifunkční budova pro konání výstav a dalších kulturních akcí. Střecha měla být zatravněna a vybudovány zde kaskádovité terasy pro výstavu umění v exteriéru a odpočinek s výhledem na město. Slovanská epopej měla být umístěna do podzemní části stavby, do které měl být přistaven další objekt. Toto řešení mělo zajistit vhodné podmínky přímo pro vystavená plátna. Centrální část pro epopej měla být opláštěná kaširovanou železobetonovou slupkou s motivy streetartu.

S Letnou, jako s jednou z možných lokalit pro výstavbu pavilonu pro epopej, pracovala i již výše zmíněná analýza IPR Praha z roku 2016. V návrhu bylo posuzováno umístění novostavby na Letné v Muzejní ulici a navazovala tak na místo, kterým pracoval i plán z roku 2010 ateliéru Projektíl. Lokalita se nachází v bezprostřední blízkosti Národního technického muzea a Národního zemědělského muzea a nedaleko od Národní galerie a Akademie výtvarných umění. Situování galerie do této lokality by podpořilo vznik muzejní čtvrti. Kladně bylo hodnoceno také okolí plánované kulturní instituce. Naopak misku bylo vytýkáno, že není v těsné blízkosti hromadné dopravy. Zásadním bodem v hodnocení bylo i to, že lokalita byla již v době vzniku dostatečně navštěvovaná a stavba pavilonu by tak nepomohla v rozvoji daného místa, což bylo jedním z hlavních kritérií pro vytipované lokace.⁴⁹

4. 3. Jízdárna na Pohořelci

Dalším místem v Praze, které se zdálo slibné pro umístění epopeje, byla bývalá jízdárna na IX. barokním bastionu pod Pohořelcem v okolí Pražského hradu. První studii pro městskou část Praha 6 vypracoval architekt Petr Fuchs společně s Jarmilou Mucha Plockovou, architektkou a vnučkou Alfonse Muchy. Plán zpracovala společnost Fux Team v roce 2005.⁵⁰ Jednalo se o vytipování objektu jízdárny na Pohořelci pro účely

---

Muchových secesních plakátů. Iniciativa podporovala mimo projektu bunkru na Letné i stavbu pavilonu na Vítkově. <http://www.epopejvpraze.cz/#domu>, vyhledáno 2. 4. 2019

⁴⁷ Stejná společnost zpracovávala i projekt přestavby Lapidária pro vystavení Slovanské epopeje v roce 2018, viz. podkapitola 4. 1.

⁴⁸ Viz. Příloha č. 7

⁴⁹

Studie IPR Praha:
http://www.iprpraha.cz/uploads/assets/dokumenty/ssp/epopej/2016_01_03_epopej.pdf, vyhledáno 12. 3. 2019

⁵⁰ Stránky architektonického ateliéru Fux Team: <http://www.fuchspetr.cz/muzea-a-expozice#>, vyhledáno 2. 4. 2019

vystavení Slovanské epopeje.⁵¹ Stavba byla zanedbaná a využívána jako skladiště Správou pražského hradu. V prvním rozboru byla zkoumána vhodnost místa především z kapacitních dispozic, v čemž se ukázala stavba jako bohatě dostačující. Navíc bylo možné k objektu přistavit nové prostory, které by tak mohly expozici epopeje rozšířit o vystavení dalších materiálů spojených s plátny anebo o jiné krátkodobé výstavy. Studie se ihned po zpracování nesetkala s kladnou odezvou, ale k myšlence projektu jízdárny na Pohořelci se vrátilo o šest let později.

V roce 2011 zmíněný architektonický ateliér Fux Team studii proveditelnosti rozpracoval a navrhl dvě konkrétní podoby přestavby.⁵² První varianta navrhovala pouze nezbytnou rekonstrukci prostoru, zateplení a podsklepení objektu pro zázemí. Před budovou by vzniklo malé náměstí, k objektu by se přicházelo tunýlkem z Nového světa a procházkou po bastionech.⁵³ Druhý návrh počítal s větší a nákladnější rekonstrukcí objektu a vznikem nového foyer. Tato varianta pracovala s lepším přístupem do hlavní budovy, vzhledem k umístění stavby v dolíku. Cesta k bývalé jízdárně by vedla po bastionu tunýlkem pod vozovkou a byla by rozšířena a visutá před budovu ve foyer. Do centrální části by se tak vstupovalo z vyšší úrovně širokým schodištěm. Hlavní vchod do budovy byl řešen bránou tvořenou několika různě velkými a barevnými prvky ve tvaru písmene M.⁵⁴ V projektu architekti předvíдали, že konečný tvar budovy by byl až výsledkem širší diskuze. V interiéru obě možnosti navrhovaly vystavení pláten po obvodu budovy i ve střední části prostoru. Uprostřed by byly obrazy umístěné z pohledu hlavního vstupu šikmo, vždy na jednou a pak druhou stranu.

Tentýž rok vznikl projekt na stejné umístění Slovanské epopeje zpracovaný jiným ateliérem. Studie byla vypracována pro hlavní město Praha architektem Romanem Brychtou a vyhotovena společností Projektil.⁵⁵ Tento projekt pracoval s objektem s rozdílným přístupem. Architekti se snažili stavbu co nejvíce navrátit k původnímu vzhledu a zázemí citlivě zabudovat do svahu bastionu.⁵⁶ Vstup do budovy měl být řešen dvěma cestami z parku pod bastionem, přístupovou cestou podél tramvajové trati a z ulice Keplerova, kde mohl být vchod případně zastřešen podchodem. Výstavní síň byla řešena

---

⁵¹ Viz. Příloha č. 8

⁵² <http://www.fuchspetr.cz/muzea-a-expozice#>, vyhledáno 2. 4. 2019

⁵³ Viz. Příloha č. 9

⁵⁴ Viz. Příloha č. 10

⁵⁵ Stránky architektonického ateliéru Projektil: <http://projektil.cz/cs/projects#rebuilding-riding-hall>, vyhledáno 2. 4. 2019; celá studie je přístupná na oficiálních stránkách hlavního města Prahy: http://www.praha.eu/public/a/5/f9/921628_126303_Epopej_Pohorelec.pdf, vyhledáno 23. 2. 2019

⁵⁶ Viz. Příloha č. 11

zavěšením obrazů podél zdi a uprostřed byly navrženy široké panely. Přístavek u severního vstupu byl plánován pro doprovodné akce. Na protější straně hlavní budovy bylo navrženo do valu bastionu zázemí galerie, včetně kavárny a konferenčního sálu.

Umístění a využití stávající budovy bylo velmi příhodné pro jeho lokaci a možnost užití zanedbaného objektu v blízkosti Pražského hradu. Prostor byl vyhodnocen jako dostatečně rozměrný, aby pojmul cyklus takového rozsahu a rozměrů jako je Slovanšká epepej. Přesto ani jeden z uvedených projektů nebyl realizován. V roce 2015 jízďarna na Pohořelci prošla kompletní rekonstrukcí a v současnosti slouží jako depozitář Pražského hradu.⁵⁷

4. 4. Vrch Vítkov

Pražský Vítkov byl dalším pražským prostorem, o kterém se v souvislosti s umístěním epepeje hovořilo téměř na samém začátku hledání. V polovině dvacátých let dvacátého století se uvažovalo o vybudování slovanšského pantheonu na Vítkově, jehož součástí mohla být i Slovanšská epepej. Lokace také splňovala Muchovu představu o umístění pavilonu na vyvýšeném místě nad Prahou a za jeho života byla vytyčena jako jedna s hlavní možností situování celého cyklu.

V novodobé historii byla zhotovena první studie proveditelnosti pavilonu pro Slovanšskou epepej na Vítkově v roce 2010. Jejím autorem byl architekt Mikoláš Vavřín a architektonická kancelář IAV.⁵⁸ Projekt umístil pavilon do horní části severního úbočí vrchu Vítkova. Byl situován souběžně s vrstevnicí kopce, rovnoběžně s vrcholovou alejí. Celkově pavilon neměl narušovat horní plochu vrchu a okolí Památníku odboje. Architektura novostavby byla navržena minimalisticky, aby nekonkurovala okolí, nebyla výraznou dominantou a nebrala pozornost vystaveným obrazům. Stavba byla projektována jako úzká podlouhlá budova s celoprosklenou stěnou směrem k městu. Budova měla zahrnovat dvě části. První část představovala výstavní sál pro epepej, který

---

⁵⁷ Rekonstrukce budovy proběhla pod vedením projektové kanceláře Atlas a nebylo přistoupeno k razantnější přestavbě objektu. <https://www.pkatlas.cz/reference/vyrobni-a-skladove-objekty/jizdarna-pohorelec/>, vyhledáno 2. 4. 2019; V roce 2011, kdy se jednalo o možnosti provedení zpracovaných studií na umístění Slovanšské epepeje v jízďárně na Pohořelci, Správa pražského hradu společně s Kanceláří prezidenta republiky vydala prohlášení, že o vystavení cyklu obrazů v jízďárně nemá zájem. Jako důvod bylo uvedeno, že by rekonstrukce památkově chráněného objektu byla velice nákladná. Dalším argumentem pro nepodpoření záměru ze strany Správy pražského hradu byla skutečnost, že objekt byl využíván jako sklad a depozitář a Správa neměla pro umístěné předměty náhradní prostory. EISENHAMMEROVÁ 2011¹, https://prazsky.denik.cz/zpravy_region/hrad-nema-zajem-o-slovanšskou-epepej20111001.html, vyhledáno 2. 4. 2019

⁵⁸ Viz. Příloha č. 12

zabíral celou výšku budovy a druhý prostor, rozdělený na dvě patra, měl sloužit pro doprovodné expozice. S hlavním sálem měla být druhá část propojena otvory v nosné zdi, které by umožňovaly různé pohledy a volné proudění návštěvníků skrze výstavy. Zázemí galerie bylo umístěno do dvou podzemních podlaží. Slovanská epopej v interiéru výstavního sálu měla být situována k vnitřní straně objektu a vystavena na panelech, které tvořily polootevřené kóje většinou o třech plátnech. U prosklené stěny by vznikla dlouhá promenáda s možností výhledu na město.⁵⁹

Lokalita Vítkova se také objevila ve výše několikrát zmíněné studii Institutu pro plánování a rozvoj hlavního města Praha z roku 2016. Analýza pracovala s případným umístěním na severní straně kopce, tedy s totožným umístěním, které navrhoval i architekt Mikoláš Vavřín ve studii v roce 2010. Ve výsledném hodnocení však situování pavilonu pro Slovanskou epopej na Vítkovský vrch spíše nebylo doporučeno. Přes zajímavou lokalitu z hlediska rekreačního a kulturního charakteru místa, byl zdůrazňován komplikovaný přístup pro pěší a špatná dostupnost hromadnou dopravou. Autoři studie viděli jediné východisko v postavení výtahu z Thámovy ulice, což by bylo finančně velmi nákladné řešení, které by bylo problematické i z hlediska získání potřebných povolení. V analýze je doporučeno, vzhledem k povaze místa, využít jej spíše pro podporu aktivit přírodního charakteru.

4. 5. Studentské projekty

V rámci hledání architektonického řešení pro Slovanskou epopej vzniklo také množství studentských projektů. Většina z nich pracovala s některým, z již výše zmíněných míst, některá navrhovala zcela originální řešení. Hlavním přínosem studentských prací je, že otázku umístění epopeje stále připomínají jako aktuální architektonický úkol (poslední studentské projekty jsou z roku 2018). Často nemají pevně zadaná kritéria, takže jimi nejsou zatížena a mohou nabídnout nový přístup. Projekty ukazují potřeby a představy mladé generace a uvádějí tak dílo, téměř sto let od jeho dokončení, do současného kontextu.

Jednu z velkých architektonických soutěží na pavilon Slovanské epopeje vyhlásila Česká komora architektů v roce 2010.⁶⁰ Soutěž byla určena vysokoškolským studentům

---

⁵⁹ Celá studie je dostupná na stránkách Prahy 3: <https://www.praha3.cz/getFile/case:show/id:218186>, vyhledáno 18. 3. 2019

⁶⁰ Výsledky architektonické soutěže na oficiálních stránkách ČKA: <https://www.cka.cz/cs/souteze/vysledky/epopej>, vyhledáno 23. 2. 2019; další informace k soutěži: GRYGERA 2010, <https://www.idnes.cz/bydleni/architektura/architekti-chteji-muchovu-epopej-vystavit-v->

architektury a pozemní stavby a probíhala pod záštitou stavební společnosti Central Group. Do soutěže se celkem přihlásilo čtyřicet soutěžících, ze kterých odborná porota, v čele s jejím předsedou architektem Zdeňkem Lukešem, vybrala tři vítězné návrhy a finančně je ohodnotila.⁶¹ Porotci zastávali názor, že by Slovanská epopej měla být vystavena, ale nikoliv součástí architektury aspirující na novou dominantu města. Dle tohoto mínění vybírali i vítězné a finálové projekty.⁶²

Nejlépe hodnoceným projektem byl návrh Žofie Rajmanové a Anny Příbylové z VŠUP Praha. Autorky situovaly výstavní síň pro epopej na Vítkovský vrch a celou jí umístily do podzemí. Na úrovni parku byly umístěny pouze symbolické železné rámy ve velikosti pláten pod nimi, které prosvětlovaly expozici a symbolicky vymezovaly významné průhledy na městské panorama. Porota na návrhu ocenila především lokaci zamýšleného pavilonu a jednoduché dispoziční řešení. Druhým v pořadí byl ČKA vyhlášen projekt Ondřeje Stehlíka, Martina Šafáře a Pavla Steuera z VUT Brno. Jejich řešením bylo galerii umístit na sokl bývalého Stalinova pomníku na Letné. Autoři navrhli stávající obvodové zdi památníku zachovat, ale nechat je porůst zelení. Slovanskou epopej umístili do podnože pomníku, na úrovni piedestalu vytvořili dvě kruhová atria, která spodní prostor osvětlovala. Mezi nimi navrhli kruhovou vyhlídkovou věž. Porota hodnotila vybraný prostor jako nevhodný pro umístění Muchovy epopeje, ale oceňovala způsob střízlivé práce se stávajícím prostředím a respektováním původního soklu. Třetí vítěznou prací byl návrh Pavlíny Sýkorové. Studentka z ČVUT Praha si vybrala pro umístění pavilonu vedle Národního technického muzea a Zemědělského muzea na Letné, třetí lokaci z nabízených možností. Autorka projektu zvolila oblý tvar budovy a ve vnitřním řešení stavby využila kruhového půdorysu pro umístění přístupové rampy podél obvodu zdí. Kladně u tohoto návrhu byl hodnocen především výběr méně efektivního místa pro pavilon a kontrastní solitérní stavba v kontextu okolní funkcionalistické architektury. Mezi dalšími finalisty, kteří zaujali porotu byl například návrh studentů z VUT Brno, kteří rezignovali na konkrétní místo pro vystavení pavilonu a navrhovaly promítat plátna digitálně. Ta by se nacházela kdekoli v jinde a místo vystavení obrazů by

---

podzemi-pod-vitkovem.A100420_110146_architektura_web, vyhledáno 4. 4. 2019; <http://www.iprpraha.cz/clanek/368/pavilon-slovanske-epopeje-alfonse-muchy>, vyhledáno 4. 4. 2019

⁶¹ Porota byla složena z členů závislých: akademický architekt Václav Králíček (pro ÚRM), Filip Grygera (pro MF Dnes, idnes) a členů nezávislých: architekt Jakub Cígler, akademický architekt David Vávra a v čele předseda komise architekt Zdeňk Lukeš. Finanční ohodnocení vítězných projektů bylo za první místo 100 000 korun, za druhé 50 000 korun a za třetí místo 25 000 korun. Protokol o průběhu soutěže ke stažení na stránkách ČKA: viz. výše

⁶² Viz. Příloha č. 13

neomezeno lokalitou. Několik finálových řešení navrhovalo stavbu na místě bývalého Stalinova pomníku na Letné, jedni autoři zdůrazňovali objekt šetrný k životnímu prostředí, jiní sázeli na výraznou architekturu inspirovanou českým kubismem a japonskými origami. Zajímavé východisko navrhl jeden ze studentů ČVUT Praha, který Slovanskou epopej umístil na žižkovské úbočí Vítkovského kopce a každému plátnu navrhl vlastní místnost osvětlenou prořezanými otvory. Soutěž byla už u jejího zadání koncipována jako ideová a podle návrhů nebylo v plánu stavět. Podle hodnocení porotců v projektech nejlépe obstála lokalita Vítkova.

Se zcela jinou lokalitou pro Muchovu epopej pracovala skupina studentů z Fakulty umění a architektury na Technické univerzitě v Liberci v roce 2011.⁶³ Jako semestrální práce jim bylo zadáno navrhnout projekt pro cyklus dvaceti obrazů v Moravském Krumlově. Jeden z vedoucích studentských prací architekt Radek Suchánek spolupracoval s tehdejší starostou Moravského Krumlova Jaroslavem Mokrým a také nově zvoleným Tomášem Třetinou. Jakub Pleyer, jeden ze zmíněných studentů, navrhl výstavní síň v rámci klidné zástavby, řešenou ze strany ulice jednoduchou nenápadnou fasádou a předsunutými bloky pro plátna směrem do dvora. Další studentka, Andrea Pujmanová, projektovala pavilon pro epopej jako rozsáhlou novou budovu s velkorysou zatravněnou plochou a olesněným okolím. Projekt Stanislava Pecha pracoval s použitím kortenu na celé fasádě členité budovy s průhledy. Přestože se starosta Tomáš Třetina vyjádřil, že všechny projekty jsou seriózními pracemi a návrhy předloží radě města, Moravský Krumlov se spíše snažil usilovat o opravu zdejšího zámku.⁶⁴

Ve stejném roce, v rámci studentské architektonické soutěže na fakultě architektury při ČVUT⁶⁵, zvítězil projekt Šárky Doležalové na stavbu nového pavilonu pro Slovanskou epopej.⁶⁶ Autorka návrhu objekt zasadila do svahu na Letné v úrovni Čechova mostu a galerie měla spojit Letenské sady nově vzniklou promenádou s centrem města. Architektonické řešení mělo podobu oddělených sálů v rozměru

---

⁶³ Viz. Příloha č. 14

⁶⁴ Znojemský deník: https://znojemsky.denik.cz/zpravy_region/obrazem-studenti-vytvorili-pavilon-pro-epopej.html, vyhledáno 4. 4. 2019

⁶⁵ Architektonická soutěž Olověný Dušan je pořádána Spolkem posluchačů architektury při Fakultě architektury na ČVUT. V porotě zasedají členové, kteří toho roku nepůsobí na univerzitě a zvítězit může každý studentský projekt mimo diplomových prací. Soutěž je mediálně i sponzorsky velmi podporována. <http://147.32.157.140/olovenydušan/2016/index.php?p=olovenydušan>, vyhledáno 7. 4. 2019; V rámci soutěže Letní olověný Dušan 2011, jehož vítězkou byla zmiňovaná Šárka Doležalová, v porotě zasedl Ondřej Císlar, Luděk Jasiok, Roman Koranda, Milan Šuráň a Eva Heyworth. <https://www.archiweb.cz/n/souteze/prvni-letni-oloveny-dusan-2011>, vyhledáno 7. 4. 2019

⁶⁶ Viz. Příloha č. 15

jednotlivých pláten. Většina z třidvaceti místností (dvacet pro obrazy a tři další pro zázemí, vstup a kavárnu) byla umístěna pod povrchem země a na její úrovni byly viditelné pouze výškové přesahy pavilonů, které tvořily kaskádovité terasy. Ve vnitřním uspořádání byly obrazy řazeny chronologicky, oddělenými pavilony by bylo možné každý obraz vnímat zvlášť. Jednotlivé místnosti byly spojeny sledem na sebe navazujících ramp. Porota soutěže kladně hodnotila citlivé zasazení stavby do terénu a propojení Letné s centrem a zároveň ocenila zvolený přístup jako jeden z nejlepších, které byly pro vystavení Slovanské epopeje dosud navrženy.⁶⁷

Další dva uvedené projekty na vystavení Muchovy epopeje vznikly jako témata diplomových prací. Prvním z nich je práce Jiřího Macha z Fakulty architektury na ČVUT z akademického roku 2016/2017.⁶⁸ Autor diplomové práce navrhl přístavbu Veletržního paláce podzemní částí vedenou směrem před budovou. Pro vystavení Slovanské epopeje student nabídnul prostor využívaný pro dílny a zásobování. Cyklus by tak měl být vystavený v jedné velké síni. Jiří Mach řešil komplexně prostor před Národní galerií a navrhl sjednocení prostoru s přilehlou ulicí, který by mohl být využit pro předzahrádku kavárny a restaurace.⁶⁹ Druhá uvedená diplomová práce vznikla na totožné univerzitě a fakultě jako předchozí projekt, ale v akademickém roce 2017/2018.⁷⁰ Jejím autorem je Tomáš Kočař a projekt pro pavilon epopeje umístil na Vyšehrad na východní stranu bastionu v těsném sousedství Cihelné brány. Galerie pro epopej byla v projektu řešena jako jednoduchá budova ve tvaru kvádrů, která se směrem od brány zapouští do terénu. V přízemní byla navržena výstavní síň, zázemí galerie a technické zázemí umístěno do podzemního podlaží. Lokace umístění pavilonu byla zcela ojedinělá a vytipovaná samotným studentem. Projekt byl zpracován včetně všech technických detailů.⁷¹

Prozatím posledním studentským zpracováním architektury pro Slovanskou epopej jsou práce z roku 2018.⁷² V rámci klauzurních prací v ateliéru Architektura I na VŠUP v Praze vzniklo pod vedením architekta Jana Šěpky několik projektů a nápadů na umístění epopeje.⁷³ Jedním z nich je práce Miroslava Chmela, který navrhl pro vystavení

---

⁶⁷ Stránky Earch.cz: <http://www.earch.cz/cs/architektura/pavilon-slovanske-epopeje>, vyhledáno 18. 3. 2019

⁶⁸ MACH 2016, <https://docplayer.cz/68937088-Pavilon-pro-slovanskou-epopej.html>, vyhledáno 28. 3. 2019

⁶⁹ Viz. Příloha č. 16

⁷⁰ KOČAŘ 2017, <https://dspace.cvut.cz/handle/10467/75929>, vyhledáno 23. 2. 2019

⁷¹ Viz. Příloha č. 17

⁷² Viz. Příloha č. 18

⁷³ JANSOVÁ 2018, <https://magazin.aktualne.cz/bydleni/jak-by-vypadala-a-kde-by-stala-galerie-pro-slovanskou-epopej/r~2b748fdc050511e8adb0ac1f6b220ee8/>, vyhledáno 4. 4. 2019

Muchových pláten objekt nezávislý na konkrétním místě. Galerie byla řešena jako podlouhlá říční loď a projekt navazoval na putovní výstavy v minulosti. Barbora Juříčková koncipovala objekt pro epopej jako jednoduchou betonovou stavbu na dvou podporách v duchu funkcionalismu. Chtěla navrhnout řešení důstojného vystavení bez přílišného monumentalizování díla. Objekt autorka umístila do pražské Stromovky. Odlišný přístup k uměleckému dílu zvolil Jakub Čevela svým umístěním epopeje do prostorů letiště, kde by sloužilo jako dekorace a součást prostředí běžného letového provozu. Zajímavým řešením byl projekt Kláry Bužkové, která výstavní galerii umístila do tramvajového mostu přes Vltavu. Galerie měla být nosným tubusem pro celý železobetonový most se zavěšenou tramvajovou dráhou a chodníkem pro pěší pod objektem výstavní síně. Veronika Nováková pro umístění zvolila Vítkov a pavilon navrhla jako podlouhlou budovu se zavěšením obrazů na jedné straně a prosklenou částí na straně druhé. Další studenti navrhovali umístěním pavilonu na Vyšehradě, na místě falešné piazzetty u hotelu Intercontinental, do vrchní části Kinského zahrady nebo do míst Chotkovy zatáčky.⁷⁴

---

⁷⁴ V publikaci Almanach Slovanské epopeje Václav Králíček ve svém příspěvku uvádí výpis studií na pavilon pro epopej a zmiňuje další studentské projekty. V roce 2007 na TEL Fakultě umění a architektury měla vzniknout studie na pavilon Matouše Králíčka pod vedením profesora Bořka Šípka. Uvedený projekt se mi nepodařilo dohledat a kontaktování Matouše Králíčka nebylo úspěšné. Dalších 11 projektů mělo vzniknout na AVU v roce 2009 pod vedením profesora Emila Přibyla. Z toho 3 projekty byly navrženy na Vyšehrad, 7 na Letnou a 1 na Havelský trh. Ve stejném roce se návrhem pavilonu pro Slovanskou epopej měla zabývat i Technická univerzita Čáchy a pod vedením profesora Mirko Bauma měly vzniknout 3 projekty na Letnou. Bohužel ani k jednomu z těchto školních projektů se mi nepodařilo dohledat bližší informace a podklady. NOSHIRO 2013 – Václav Králíček: Místo pro Slovanskou epopej, 136

5. Hledání řešení pro expozici Slovanské epopoje

Otázka vhodného umístění Slovanské epopoje byla otevřena již více než před sto lety, v roce 1909, a stále nemá definitivní řešení. V průběhu této doby bylo navrhováno mnoho míst a podob vystavení souboru obrazů. Od počátku se spekulovalo o umělecké hodnotě díla a nutnosti splnit podmínku vystavení nového pavilonu. Měnil se přístup k nalezení vhodného řešení od zcela odmítavého přes vlažný až po boj o epopoj, v který vyústil dlouholetý spor o umístění a vlastnictví Slovanské epopoje. Během století do osudu Muchova cyklu obrazů zasahovaly nejen společenské a politické okolnosti a události, vliv na něj měla i proměna vnímání a hodnocení díla a postavy malíře Alfonse Muchy z uměleckého hlediska. Všechny tyto skutečnosti zapříčinily to, že otázky ohledně hledání vhodného místa stále nebyly uzavřeny a neustále se znovu a znovu otevírají. V roce 2019 je konkrétní definitivní řešení v nedohlednu, přesto případ není uzavřen a stále se o něm diskutuje, což lze vnímat jako dobré znamení. V novodobé historii však diskuze bezvýsledně trvá již kolem dvaceti let.

5. 1. Definice vhodného prostoru pro dílo

Předchozí kapitola byla věnována hledání vhodného místa v posledních letech. Mezi zpracovanými projekty a studii se několikrát objevila varianta umístění nového pavilonu na Letenský vrch anebo využití prostoru pod bývalým Stalinovým památníkem. Zvažovala se pro tyto účely přestavba budovy jízdního nádraží na Pohořelci, uvažovalo se o umístění pavilonu na Vítkovském vrchu a diskutovalo se i o několika místech v rámci Výstaviště Praha v Holešovicích. Posledně jmenovaná lokalita představovala také prozatím nejnovější projekt na přestavbu Lapidária. Dále mezi návrhy na umístění se objevovala i možnost Vyšehradu, Těšnova, Fantovy budovy na hlavním nádraží či stavba budovy v Revoluční ulici. Vedle zmíněných míst se neustále nabízela i varianta vrátit plátna na zámek v Moravském Krumlově, o něj mělo a má město stále zájem.

Nedílnou součástí navrhovaných míst jsou i studentské projekty, které jsou přínosné buďto svým přístupem k architektuře anebo vybraným místem. Z prvního hlediska jsou to především práce Žofie Rajmanové a Anny Příbylové, které umístily Slovanskou epopoj pod povrch Vítkova a vrchní část řešily železnými rámy. Nebo projekt Šárky Doležalové, která navrhovala propojení Čechova mostu s Letenskou plání kaskádovitou promenádou. Přínosem pro výběr lokace byla kvalitně zpracovaná diplomová práce Tomáše Kočáře,

kteřá navrhovala umístit pavilon na východní stranu bastionu v sousedství Cihelné brány na Vyšehradě. Za pozornost stojí i některé práce studentů VŠUP z roku 2018.

V hledání vhodného architektonického řešení pro vystavení Slovanské epopoje nejprve bude pozornost obrácena k jejímu autorovi Alfonsi Muchovi. Ten společně s mecenášem Charlesem Richardem Cranem daroval celý cyklus Praze pod podmínkou jejího vystavení v novém pavilonu zřizovaném k tomuto účelu. Toto podmínění přestavuje dodnes řadu problémů a stalo se zdrojem mnoha sporů.

Také Mucha na začátku hledání měl své představy o náležitém pavilonu pro své dílo, jak již bylo uvedeno ve třetí kapitole. Nejprve navrhoval umístění na Petříně v půlkruhové budově, později za vhodné považoval prostranství Letné. Jako ideální řešení viděl vybudování jakéhosi velkého Chrámů slovanstva, všeslovanského centra a pantheonu, v jejímž středu by byla Slovanská epopoj. V průběhu své práce na obrazech, pod vlivem okolností a měnící se situace, se ale aktivně zapojoval také do hledání vhodného místa, v již existujících pražských stavbách. Z nejprve dočasného řešení se postupně stalo hledání stálého řešení a není známo, že by Alfons Mucha (nebo Charles R. Crane) byl výrazně proti tomuto rozhodnutí. Zcela nepochybně ne tak jak dnes proti němu bojuje jeho vnuk, John Mucha. Naopak sám malíř se například osobně podílel na návrhu rozmístění obrazů v Domě u Hybernů.

Během řešení této situace se stále objevoval názor, jestli je nutné stavět nový pavilon a případně v jaké podobě. I zastánci náležitého vystavení cyklu namítali, zdali právě tomuto dílu věnovat rozměrnou a nákladnou budovu. V projektech a studiích z posledních let jsou kombinovány obě řešení. Jak novostavba, tak přestavba a využití stávající budovy. Každé z těchto východisek má své výhody i nevýhody. Vybudování nové budovy dovoluje navrhnout dispozičních řešení přesně podle daných potřeb. Je však náročnější na nalezení vhodného a dostatečně velkého nezastavěného prostoru v lokalitě, která koresponduje se stavbou tohoto charakteru. Zároveň i plány na novostavbu musejí brát ohled na vzhled a charakter již daného okolí. Na druhou stranu vznik kvalitní současné architektury, zvláště pro kulturní účely, může okolí i celé město značně obohatit. Přestavba stávající budovy klade velké nároky na rozměry, vzhledem k monumentálním plátnům, a na možnosti dispozice prostorů, v závislosti na řazení obrazů. Výhodou je obnova nevyužívané budovy, její zachování a využití pro další účely včetně rozvoje okolí stavby. Co se týče finanční náročnosti, tak ani jedno z uvedených řešení není jednoznačně výhodnější. Vždy záleží na konkrétním přístupu k projektu

z hlediska jeho úspornosti. V tomto případě ani neplatí, že novostavba musí být zákonitě dražší záležitostí. Naopak přizpůsobení budovy, která vznikla pro jiné účely, požadavkům na galerii včetně jejího zázemí, může být i finančně nákladnější.

Přes uvedené nevýhody využití již existujícího prostoru pro vystavení Slovanské epopeje, se tato práce bude zabývat variantou rekonstrukce a přestavby stávající budovy. Důvodem je především možnost dát nevyužité nebo nepřiliš vhodně využívané architektuře další šanci a nenechat ji případně zaniknout. Vznik nové budovy je z mnoha pohledů přitažlivý, ale právě proto klade velké nároky na kvalitu projektu a jeho využitelnost. Opravený objekt i přes změnu situace zůstane již upraveným a snadno použitelným i pro jiné využití. Zároveň podporuje obnovu a rozvoj i celého prostředí stavby.

Co se týče celkové lokace objektu, zvláště v posledních letech, jsou diskutovány dvě možnosti. První varianta vychází i z přání Alfonse Muchy, a to darovat soubor dvaceti obrazů konkrétně Praze a tam ho umístit. Další variantou je situovat cyklus do jiného města. Městem, kde se takové řešení nabízí a které o ně má zájem, je Moravský Krumlov. V tomto případě je třeba zvážit, z jakého pohledu k situaci přistoupit. Je možnost se přiklonit k situování díla do Moravského Krumlova, kde byl cyklus po mnoho let vystaven na místním zámku. Objekt byl v posledních letech ve špatném technickém stavu. Po přesunutí Slovanské epopeje do Prahy byl zámek městem odkoupen. Město se chystá zámek opravit, což závisí na získání finančních prostředků. Hlavním důvodem pro umístění epopeje v tomto městě je, že soubor obrazů zajistil již v minulosti celému městu i regionu rozvoj cestovního ruchu, přínos turistů a značné finanční výnosy. To, že Praha stále nenašla na svém území místo, kde by Slovanskou epopej nastálo vystavila, je další skutečností podporující toto řešení.

Alfons Mucha se rozhodl věnovat obrazy Praze, protože město chápal jako tehdejší centrum slovanstva, kterému chtěl cyklus zasvětit a věnovat. Zároveň chtěl myšlenky a dějiny slovanického národa zprostředkovat i cizím národům. Dnešní hlavní město by v současnosti nejspíš nikdo za centrum slovanství neoznačil. Doba se změnila, ale Praha stále zůstala středem České země a nejobydenějším a nejnavštěvovanějším městem republiky. Neustále představuje největší potenciál pro dostupnost obrazů pro širší veřejnost i cizince.

Větší města jako například Brno, Ostrava nebo Plzeň by případně měly, kromě Muchova cyklu, mnohé, co návštěvníkovi nabídnout.⁷⁵ Moravský Krumlov není velkým a turisticky atraktivním městem, které by zvýšilo zájem o Slovanskou epopej. Zásadní pokles návštěvnosti všech kulturních akcí ve městě po přesunutí epopeje do Prahy je toho dokladem.⁷⁶

Z těchto důvodů se zdá vhodnější lokace Slovanské epopeje v rámci území hlavního města. Tím se otevírají další otázky, na umístění výstavní síně ve vnitřním středu města, v rozšířeném centru anebo na okraji města. Z obecné situace jako nejlepší řešení vyplývá situovat nové kulturní instituce do oblastí širšího centra města. Vnitřní centrum se v poslední době potýká spíše s přelidněním a množství aktivit na tomto území by mohlo vést k výběru jiné činnosti nebo návštěvě další instituce. Navíc rezidenti hlavního města se v centru nepohybují moc často. Naopak umístění na periferii by znamenalo horší dostupnost a tím i nabídnutí služeb menšímu množství lidí.

V požadavcích na konkrétní místo, lze vycházet ze studie na lokaci pavilonu pro Slovanskou epopej, kterou zpracoval Institut plánování a rozvoje Praha v roce 2016. Mimo již zmíněného situování do širšího centra je zdůrazňována dobrá dostupnost především pro pěší a veřejnou dopravou. Dále snadná a rychlá přístupnost k objektu a orientace ze stanice veřejné dopravy. Co v kritériích bylo několikrát zdůrazňováno, byl možný potenciál pro rozvoj celého okolí stavby, což by mělo i případný vliv na atraktivitu místa v mezinárodním měřítku a pozitivní působení na vnímání celého města.⁷⁷

Jedním z klíčových bodů pro určení vhodného prostoru pro vystavení Slovanské epopeje jsou dostatečné rozměry objektu. Jedná se o umístění dvaceti monumentálních pláten, technického zázemí, vstupu s pokladnou a šaten. V dnešní době je u kulturní instituce podobného charakteru již téměř samozřejmostí zahrnutí i obchodu s knihami a suvenýry, restaurace či kavárny, případně konferenčního sálu nebo prostoru pro doprovodné akce.

---

⁷⁵ Umístění ve velkých moravských městech navrhoval i Jan H. Vitvar. Vzhledem k tomu, že Praha ani Moravský Krumlov nepřišly s vhodným řešením, zamýšlel se ve svém článku pro časopis Respekt o vystavení například v Ostravě v rámci přestavby výstaviště Černá louka. VITVAR 2010¹

⁷⁶ Viz. podkapitola 5. 3.

⁷⁷ http://www.iprpraha.cz/uploads/assets/dokumenty/ssp/epopej/2016_01_03_epopej.pdf, vyhledáno 12. 3. 2019

Základním prvkem jsou především rozměry pláten. Slovanská epopej se skládá z následujících obrazů:⁷⁸

- 1) *Slované v pravlasti*, 610 x 810 cm
- 2) *Zavedení slovanské liturgie*, 610 x 810 cm
- 3) *Slavnost svantovítova*, 610 x 810 cm
- 4) *Zrušení nevolnictví na Rusi*, 610 x 810 cm
- 5) *Hájení hradu Szigetú proti Turkům Mikulášem Zrinyjem roku 1566*, 610 x 810 cm
- 6) *Bratrská škola v Ivančicích roku 1594 a tisk Bible kralické*, 610 x 810 cm
- 7) *Jan Hus káže v kapli Betlémské*, 610 x 810 cm
- 8) *Milič z Kroměříže zakládá Nový Jeruzalém*, 610 x 810 cm
- 9) *Schůzka na Křížkách*, 610 x 810 cm.
- 10) *Chelčický před Vodňany*, 405 x 620 cm
- 11) *Smrt Jana Ámose Komenského v Naardenu*, 405 x 620 cm
- 12) *Po bitvě na Vítkově – díkůvzdání*, 610 x 810 cm
- 13) *Jiří z Poděbrad a legát Fantin*, 610 x 810 cm
- 14) *Car Symeon*, 405 x 480 cm
- 15) *Korunovace Štěpána Dušana na cara*, 405 x 480 cm
- 16) *Polsko po bitvě u Grunwaldu*, 405 x 610 cm
- 17) *Král Přemysl Otakar II.*, 405 x 480 cm
- 18) *Mont Athos ruský*, 405 x 480 cm
- 19) *Dějiny Slovanstva*, 390 x 590 cm
- 20) *Přísaha „omladiny“ u slovanské lípy*, 405 x 610 cm

Soubor zahrnuje dvacet obrazů různých velikostí. Z toho je jedenáct pláten ve velikosti 610 x 810 centimetrů, dvě v rozměrech 405 x 620 centimetrů, dva obrazy ve velikosti 405 x 610 centimetrů, čtyři obrazy mají 405 x 480 centimetrů a jeden je v rozměrech 390 x 590 centimetrů.

Rozměrná plátna sama z velké části definují požadavky na rozměry výstavního prostoru. Pokud se jejich šířka sečte, výsledek činí necelých 14 metrů bez potřebných

---

⁷⁸ Řazení obrazů odpovídá tomu, jak je dokončené Alfons Mucha předával zástupcům Prahy. Viz. 2. kapitola

mezer mezi obrazy. Výška největšího plátna je přes 6 metrů.⁷⁹ Je třeba také vzít úvahu vzdálenost před obrazy, ze které lze plátna vnímat jako celek a s tím související perspektivu obrazů. Alfons Mucha maloval obrazy se záměrem, že budou pozorovány z podhledu. Dokladem toho jsou nadměrně vyobrazené postavy v horní části plánu u několika pláten, kdy autor počítal s tím, že předmět vzdálenější od pozorovatele se opticky zmenší. Celková koncepce obrazů není navržena k posunutí optického těžiště obrazů do středních nebo vyšších částí děl, tím čímž by se celá kompozice změnila a postavy umenšené by se pozorovateli opticky přiblížily a rozměrnější prvky by získaly nesmyslné rozměry. Zároveň by měl být obraz 30-50 cm nad zemí. Celou kompozici a námět obrazu lze skutečně vnímat až od vzdálenosti rovnající se největšímu rozměru díla, tzn. výsledná vzdálenost pozorovatele od plátna by se měla rovnat základně vrcholu vepsaného rovnostranného trojúhelníku. Ideální vzdálenost pro sledování obrazů představuje tedy 8-10 metrů a současně by neměla zaniknout možnost se k plátnu přiblížit v celé jeho šířce. V minimální délce mezi návštěvníkem a obrazy by měl zůstat zcela volný prostor pro procházení a neměl by zahrnovat další komunikační cesty.⁸⁰

Dále vhodný prostor pro soubor pláten musí splňovat klimatické podmínky a musí být zaručena stabilní teplota 18-20 °C a vlhkost vzduchu 55-60 %. Zároveň musí být zajištěno dostatečné osvětlení obrazů, které nesmí přesahovat 150 luxů. Samozřejmostí je i bezpečnostní zabezpečení nejen samotných pláten, ale i celého objektu.

Dle mého názoru, ideální objekt pro umístění Slovanské epeje by tedy měl být na území hlavního města Prahy v oblasti jeho rozšířeného centra. Vybrané místo musí splňovat dobrou dostupnost pro návštěvníky a jeho přetvořením ve výstavní instituci by mělo rozvíjet potenciál nejen nejbližšího okolí, ale i celé lokality. Pro účely této práce byla dána přednost využití stávající budovy před novostavbou. Vytipovaný prostor musí obsáhnout dvacet obrazů v celkové šířce kolem 14 metrů, s přihlédnutím k mezerám mezi obrazy, a maximální výšce přes 6 metrů, s odsazením 30-50 cm od země. Zároveň objekt musí dovolit mít od vystavovaných pláten odstup minimálně 8 metrů. V neposlední řadě by ve výstavní síni měl být zajištěn muzejní standard pro osvětlení, klima a teplotu.

---

⁷⁹ Přesná šířka součtu všech pláten je 13 880 cm, na výšku má největší obraz 610 cm.

⁸⁰ Text vychází ze zkrácené verze odborného posudku pro hlavní město Praha. NOSHIO 2013 - Tomáš Berger: Studie pro vystavení Slovanské epeje z hlediska optického vnímání, 101-109; Studie minimální vzdálenosti od obrazů je také zpracovaná v diplomové práci Tomáše Kočáře. Ten určil nejmenší potřebnou vzdálenost pro optimální sledování pláten u největších obrazů 20,28 metrů. KOČAŘ 2017, 26-29

5. 2. Koncepce výstavy

Na začátku definování koncepce výstavy bude nejprve obrácena pozornost opět na autora Slovanšské epopeje a na podstatu jeho díla. Alfons Mucha zamýšlel vytvořit soubor obrazů, kterým by vyjádřil podporu slovanstvu a zachytil důležité momenty ve slovanšské a české historii a mytologii. Celý cyklus chtěl věnovat především lidu, svému národu a vlasti. Autor zvolil pro vyjádření svých myšlenek historickou malbu dějinných a mytologických námětů s alegorickými symboly. Vystavení svého cyklu si nepředstavoval jako pouhou galerii, ale ideální Muchova vidina bylo umístění epopeje v rámci slovanšského střediska.

Umělecká hodnota díla a její znevažování bylo již několikrát zmiňováno. Stejně tak byla připomenuta kritika vybraných témat a jejich historická přesnost. Neshoda ohledně estetiky Slovanšské epopeje panuje u odborníků dodnes. Proto by mohlo být pro koncepci výstavy vhodné tyto témata ponechat stranou a zaměřit se na to, co představuje nebo může představovat Muchova epopej v současnosti. Je třeba si položit otázku, co epopej znamená a které její vlastnosti lze využít pro její prezentaci.

Slovanšská epopej je soubor dvaceti pláten monumentálních rozměrů. Polovina obrazů zachycuje milníky z dějiny slovanstva, dalších deset z české historie. Některé představují obecně známější témata jako například Jana Husa kázajícího v Betlémské kapli nebo Jana Ámose Komenského, ale většina z vybraných námětů a postav je složitější nebo běžnému návštěvníkovi méně povědomá. V minulosti právě laická veřejnost často upozorňovala na těžko uchopitelná a obtížná témata. Neznalost historických a alegorických motivů ovšem v tomto případě neznámé nevýhodu pro dílo anebo zaměření expozice na úzkou skupinu odborníků. Naopak, právě tato skutečnost může být dobrým potenciálem pro zvolenou koncepci výstavy.

Vhodně podané vysvětlení mytologických a dějinných událostí a postav včetně širších souvislostí by tak mohlo být její hlavní předností a přidanou hodnotou. Zaměřením by tedy výstava spíše než na odbornou veřejnost, byla orientována na školní skupiny, studenty, zájemce o historická témata, ale i na občasného návštěvníka galerií nebo muzeí, který by po shlédnutí výstavy neměl odcházet s pocitem, že dílům nerozumí.

Důležitou součástí koncepce výstavy je uspořádání a řazení obrazů. V případě Slovanšské epopeje lze postupovat několika způsoby. V minulosti na většině výstav

epopeje byla zvolena varianta chronologického řazení vyobrazených témat.⁸¹ Ta vychází ze seřazení obrazů Alfonse Muchy pro katalogy výstav v roce 1928 v Praze a 1936 v Paříži. Obrazy jsou v tomto sledu rozděleny do dvou skupin na část s náměty z československých dějin a na skupinu z dějin druhých slovanských národů a dějin všeslovanských. Řazení obrazů včetně roku historické události vypadá následovně:

a) z dějin československých

- 1) *Zavedení slovanské liturgie* (880)
- 2) *Král Přemysl Otakar II.* (1261)
- 3) *Milíč z Kroměříže zakládá Nový Jeruzalém* (1372)
- 4) *Jan Hus káže v kapli Betlémské* (1412)
- 5) *Schůzka na Křížkách* (1419)
- 6) *Po bitvě na Vítkově – dikůvzdání* (1420)
- 7) *Chelčický před Vodňany* (1433)
- 8) *Jiří z Poděbrad a legát Fantin* (1462)
- 9) *Bratrská škola v Ivančicích roku 1594 a tisk Bible kralické* (1578)
- 10) *Smrt Jana Ámose Komenského v Naardenu* (1670)

b) z dějin slovanských národů a dějin všeslovanských

- 1) *Slované v pravlasti*
- 2) *Slavnost Svantovítova*
- 3) z dějin bulharských: *Car Symeon* (893-927)
- 4) z dějin srbských: *Korunovace Štěpána Dušana na cara* (1346)
- 5) z dějin polských: *Polsko po bitvě u Grunwaldu* (1410)
- 6) z dějin chorvatských: *Hájení hradu Szigetú proti Turkům Mikulášem Zrinyjem roku 1566* (1566)
- 7) z dějin ruských: *Mont Athos ruský*
- 8) z dějin ruských: *Zrušení nevolnictví na Rusi* (1861)
- 9) *Přísaha „omladiny“ u slovanské lípy*
- 10) *Dějiny Slovanstva*

---

⁸¹ Postupoval tak i kurátor Karel Srp v případě výstavy Slované epopeje ve Veletržním paláci. <http://ghmp.cz/alfons-mucha-slovanska-epopej/>, vyhledáno 22. 4. 2019

Druhým způsobem řazení obrazů, dle jejich autora, bylo rozdělení pláten do čtyř skupin podle jejich námětu na skupinu alegorickou, náboženskou, válečnickou a kulturní. Do první skupiny byly například zařazeny obrazy: *Slované v pravlasti*, *Král Přemysl Otakar II.* (v jiném pojmenování: *Svatba Přemysla Otakara II. s ruskou kněžnou Kunhutou Rostislavnou* – z poznámek k řazení obrazů: sjednocení slovanských dynastií, význam Bratislavy jako slovanského střediska ve středověku), *Přísaha „omladiny“ u slovanské lípy*, *Zrušení nevolnictví na Rusi* a *Dějiny Slovanstva*. Skupina kulturní obsahovala tyto obrazy a jejich zaměření: Literatura a věda: *Car Symeon*, Zákon a umění: *Korunovace Štěpána Dušana na cara*, Víra a mravnost: *Jan Hus káže v kapli Betlémské*, Vzdělání a bratrství: *Bratrská škola v Ivančicích roku 1594 a tisk Bible kralické* a Osvěta a mír: *Smrt Jana Ámose Komenského v Naardenu*.

S rozestavením jednotlivých obrazů ke stěnám počítal Alfons Mucha i ve své první skice pavilonu. Ještě nehotové dílo rozdělil do skupiny Češi a Moravané a druhá část měla obsahovat obrazy ostatních slovanských národů-Srbů, Rusů, Poláků a Bulharů, vždy jeden z národů prezentován v rohu místnosti. V roce 1939, při zamýšleném umístění Slované epeje do Domu u Hybernů, Mucha pracoval s rozdělením souboru do tří sálů, z nichž jeden byl pojmenován jako husitsko-protestantský. Ten zahrnoval obrazy: *Bratrská škola v Ivančicích roku 1594 a tisk Bible kralické*, *Po bitvě na Vítkově – dikůvzdání*, *Chelčický před Vodňany*, *Smrt Jana Ámose Komenského v Naardenu*, *Milíč z Kroměříže zakládá Nový Jeruzalém*, *Jan Hus káže v kapli Betlémské* a obraz *Schůzka na Křížkách*. V čele zmíněnému sálu byl umístěn tzv. Husitský triptych (Kouzlo slova). Stejně rozdělení obrazů do těchto tří skupin se již jinde neopakovalo.

Zaměřením koncepce celé výstavy by měly být zdůrazněny historické události a témata obsažená v námětech Slované epeje a jejich vysvětlení v širších souvislostech. Z toho důvodu je vhodné zachovat chronologické řazení obrazů. Zároveň pro přehlednost a orientaci v tématech by bylo dobré zvolit rozdělení obrazů do několika skupin. Také chce vzít v potaz, že monumentální plátna na diváka silně působí a v řadě obrazů se objevuje několik kompozičních plánů a mnoho postav. I z těchto příčin by nebylo příhodné koncipovat celý cyklus do jedné velké síně. Sice by rozdělení pláten na několik oddělených místností znamenalo nemožnost shlédnout celý soubor najednou, přes tuto nevýhodu by ale zvolené řešení umožnilo lepší vnímání jednotlivých pláten a jejich kontextu ve vztahu k ostatním obrazům obdobného tématu.

V návrhu řazení jednotlivých skupin obrazů lze vycházet kombinací všech výše uvedených možností. První část by zahrnovala náměty mytologické, všeslovanské a historicky nejstarší. Zařazení těchto obrazů na počátek expozice by umožňovalo obecný úvod do dějin a chápání slovanstva. Po tomto sále by následovala skupina obrazů zaměřená na historii dalších slovanských národů. Objevily by se zde souvislosti k událostem z dějin Bulharska, Srbska, Polska a Chorvatska. Další sál by obsahoval obrazy s husitskou tematikou, která je v námětu českých dějin hojně zastoupena. V ústředí by stál tzv. Husitský triptych. Po nejobsáhlejších síních by následovala skupina dvou obrazů s tématem protestanství. V poslední části by byly obrazy zastupující historii Ruska a nejmladší vyobrazenou epochu dějin. Konkrétní řazení obrazů by tak vypadalo následovně:

a) skupina úvodní

- 1) *Slované v pravlasti* [1]
- 2) *Zavedení slovanské liturgie* [2]
- 3) *Slavnost Svantovítova* [3]
- 4) *Dějiny Slovanstva* [19]

b) skupina ostatních národů

- 5) *Car Symeon* [14]
- 6) *Korunovace Štěpána Dušana na cara* [15]
- 7) *Polsko po bitvě u Grunwaldu* [16]
- 8) *Král Přemysl Otakar II.* [17]
- 9) *Hájení hradu Szigetú proti Turkům Mikulášem Zrinyjem roku 1566* [5]

c) skupina husitská

- 10) *Jan Hus káže v kapli Betlémské* [7]
- 11) *Milíč z Kroměříže zakládá Nový Jeruzalém* [8]
- 12) *Schůzka na Křížkách* [9]
- 13) *Chelčický před Vodňany* [10]
- 14) *Po bitvě na Vítkově – dikůvzdání* [12]
- 15) *Jiří z Poděbrad a legát Fantin* [13]

d) skupina protestantská

- 16) *Bratrská škola v Ivančicích roku 1594 a tisk Bible kralické* [6]
- 17) *Smrt Jana Ámose Komenského v Naardenu* [11]

e) skupina ruská a závěrečná

18) *Mont Athos ruský* [18]

19) *Zrušení nevolnictví na Rusi* [4]

20) *Přísaha „omladiny“ u slovanské lípy* [20]

Konečné řazení jednotlivých obrazů by se odvíjelo až podle konkrétně zvoleného prostoru a jeho možností. Obrazy ve skupinách je možné ještě spojovat nebo naopak dělit. Při menším dispozičním členění by mohla vzniknout varianta na rozdělení velké skupiny s husitskou tematikou a spojením několika obrazů s protestanskou částí, čímž by vznikl husitsko-protestantský sál po vzoru Muchova návrhu v Domě u Hybernů. Také skupinu ostatních národů lze sloučit s ruskou skupinou a umístit jí až na konec expozice nebo naopak rozdělit na jednotlivé národy atd. Zároveň s obrazem *Dějiny Slovanstva*, lze pracovat i zcela odděleně od ostatních, a to buďto na samém začátku výstavy pro úvod k historii slovanstva nebo na jejím konci ke stručnému shrnutí.

Promísením témat českých dějin s událostmi jiných slovanských národů by mohla vzniknout souhrnná přehlídka vybraných milníků, které by doprovodným textem mohly vyvozovat komplexní přehled slovanských dějin. Současně dělení na jednotlivé skupiny by mohlo být vnímáno jako posílení národní identity mezi ostatními národy.

Pro vyniknutí díla je důležité vhodně zvolené osvětlení. Na výstavách Slovancké epopeje ve Veletržním paláci, v Tokiu i na výstavišti v Brně se velmi osvědčilo použití šedého pozadí a vrchního bodového osvětlení. Tímto způsobem vynikly tlumené barvy pláten a vizuálně vystoupily zobrazené postavy do popředí.

Definitivní umístění Slovancké epopeje na jednom konkrétním místě by však také mohlo být ohroženo problematikou stálých výstav. Tyto expozice bývají nejvíce navštěvované při jejich otevření nebo nárazově turisty v letní sezóně. Návštěvník často po jednom shlédnutí výstavu již znovu nenavštíví. Pro dílo jako je Slovancká epopej, velké a náročné pro vnímání a pochopení, by tento problém mohl být zcela jistě hrozbou.

Vyvarovat se úskalí spojenými se stálými expozicemi lze snahou o neustálou atraktivnost výstavy pro různé typy návštěvníků. To lze zajistit proměnami expozice, jejím oživením, doprovodnými výstavami a širokou nabídkou dalšího programu. Jak již bylo nastíněno výše, dle mého názoru, stěžejním prvkem využitelným pro koncepci výstavy jsou historická témata a alegorické motivy obrazů. Poukázáním na určité prvky

a jejich vysvětlením z různých úhlů pohledu lze z problematiky učinit hlavní téma. Ovšem pláten je dvacet a obsáhlý popis všech obrazů by byl pro výstavu spíše zatěžujícím než podmětným. Z toho důvodu by byl vybrán vždy jen jeden obraz. Ten by po určitou dobu byl vyjmut ze stálé expozice do samostatného sálu. Ke zvolenému obrazu by byly doplněny informace z různých oblastí zahrnující ikonografii, techniku a historii obrazu a procesu malby, včetně přípravných skic a fotografií. K zobrazenému tématu by byla uvedena podrobná historie zachycené události a postav, případně zahrnuto vyobrazení od jiných autorů.

Tento záměr by se dal neustále měnit a přizpůsobovat konkrétním vybraným obrazům. Například v případě obrazu *Car Symeon*, by doprovodná výstava mohla být nejen zaměřena na téma překladu byzantské literatury na dvoře cara Symeona, o čemž zvolený obraz pojednává a co se možná první nabízí, ale mohla by pojmout otázku vnímání slovanské vzájemnosti u bulharského národa. Dále by expozice mohla představovat současné bulharské umělce a tím reagovat na aktuální témata.

Nespočet možností se nabízí i v souvislosti s doprovodnými programy. Komentované výkladové prohlídky pro školní skupiny, buďto na celý cyklus nebo na určité historické téma. Přednášky pro veřejnost z oblasti historie samotného souboru obrazů, použité techniky, problematiky z hlediska umělecké kritiky nebo historických nepřesností. Workshopy pro děti, pracující s kompozicemi a barvami obrazů. Interaktivní hledání různých symbolů s využitím mobilní aplikace během návštěvy expozice zaměřený na mladé návštěvníky a posílení vnímání a zapojení se do expozice. Zahrnut by mohl být i dětský koutek.

Ideální instituce vystavující Slovanskou epopej by byla moderní, otevřená a široce zaměřená. Nevystavovala by pouze Muchův cyklus, ale její součástí by byly doprovodné výstavy zaměřené na historii, národ a aktuální témata spojená s těmito otázkami. Spolu s doprovodným programem by expozici činily neustále se měnící, dobře reagující na podměty ze současnosti a snížily by tak problematiku stálých výstav. Zároveň by zájemce mohl navštívit pouze dočasnou výstavu nebo její část.

Výstava by, spíše než výstavní galerie, byla koncipovaná jako dokumentace historických událostí a jejich výklad. Záležitost spojená s nejednotným názorem na Slovanskou epopej jako na umělecké dílo by ustoupila do pozadí a do ústředí by se dostalo

především její téma. Expozice by byla zaměřena na širokou veřejnost, školní a studentské skupiny a turisty.

Řazení obrazů by částečně sledovalo chronologický vývoj zachycených událostí a zároveň by plátna byla rozdělena do několika tematických skupin. Témata by doplňovaly doprovodné texty a další prvky. Po určitou dobu by bylo jedno z pláten vyjmuta z expozice do samostatné výstavy a prezentováno v širokých souvislostech nejen samotného obrazu a historie události, ale i s možnostmi dalších doprovodných výstav volně souvisejících s tématem.

Epopej v pravém slova smyslu znamená slavný čin nebo velkolepé dílo.⁸² V případě Muchovy epopeje ji vystihují oba významy termínu a její výstava představuje velkou škálu možností, jakým způsobem k expozici přistoupit. Přestože jde o téměř sto let staré dílo s námětem, který se může zdát neaktuálním pro současného diváka, Slovanská epopej má mnohé co nabídnout. Častým problémem v řešení vystavení Muchova souboru obrazů je jejich počet, a především velké rozměry. I tato skutečnost lze vyřešit zahrnutím epopeje do velkého kulturního centra, jehož by byla součástí.

5. 3. Situace z pohledu marketingu

V současnosti i u neziskových organizací je zapotřebí využití marketingových nástrojů. Kulturní instituce musí obstát v konkurenci aktivit v mnohostranné nabídce trávení volného času. Stejně jako v komerčního sektoru je zásadní orientace na zákazníka, poznání skutečných i potencionálních spotřebitelů a jejich potřeb. V případě kulturních organizací jde o definování cílových skupin návštěvníků, vhodné přizpůsobení expozic a správně zvolený přístup motivující potencionální návštěvníky ke zvolení trávení volného času v rámci kulturní instituce.

Velká mediální kauza, která vznikla kolem umístění Slovanské epopeje a určení jejího vlastnictví, z hlediska jeho propagace byla dílu spíše ku prospěchu. I v době recepcí secese v šedesátých letech dvacátého století a zájmu o tvorbu Alfonse Muchy, veřejnost neprojevovala tomuto cyklu takovou pozornost, jako je tomu v posledních letech. Muchův cyklus tak má z pohledu marketingu dobrou výchozí pozici a široká veřejnost se o něj v současnosti aktivně zajímá.

Výstavy v posledních letech byly divácky velmi úspěšné. Poslední roky, kdy byla epopej vystavena v Moravském Krumlově znamenaly rekordní návštěvnost. Již od

---

⁸² <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/epopej>, vyhledáno 13. 4. 2019

devadesátých let dvacátého století se počet návštěvníků stále zvyšoval, ale vlivem mediální kauzy kolem stěhování Slovanské epopeje do Prahy došlo k razantnímu navýšení návštěvníků. Roku 2008 na zámku bylo zaznamenáno 25 541 příchozích, o rok později 35 174 a v roce stěhování obrazů rekordní počet 59 053 osob.⁸³ S odvezením pláten do Prahy následoval hluboký propad v návštěvnosti všech kulturních akcí v Moravském Krumlově. Roku 2011 byla uspořádána výstava v prostorech, kde byla epopej vystavena a navštívilo jí pouhých dva tisíce lidí, o rok později byl zámek zcela uzavřen. Z hlediska městského rozpočtu bylo vystavení Muchova cyklu také značným finančním přínosem pro město. Po odstěhování děl Městské kulturní středisko se dostalo do finanční ztráty a jeho rozpočet se ocitl 900 tisíc v mínusu. Také ostatní kulturní akce byly výrazně méně navštěvované a celé město zaznamenalo celkový úbytek cestovního ruchu.⁸⁴

Od roku 2012 byla Slovanská epopej vystavena pod záštitou Galerie hlavního města Prahy ve velké dvoraně Veletržního paláce v Praze. Již od května do konce roku výstavu navštívilo 66 691 osob, další rok jí navštívilo 74 676 návštěvníků.⁸⁵ Následující dva roky ve Veletržním paláci v návštěvnosti byla zaznamenána spíše sestupná tendence, menší návštěvnost v roce 2015 byla také ovlivněna uzavřením expozice od začátku května do konce července z důvodů padající omítky v expozici. Poslední rok vystavení Slovanské epopeje ve Veletržním paláci představoval opět návštěvnický rekord s téměř 120 tisíci návštěvníků a celkově si epopej v Praze mezi lety 2012-2015 prohlédlo 380 559 osob.⁸⁶

Během roku 2017 byla Slovanská epopej poprvé jako celek zapůjčena do zahraničí. Jednalo se o vystavení cyklu v The National Art Center v Tokiu. V Japonsku byla epopej zpřístupněna od března do začátku června a během tří měsíců jí navštívilo 661 901

---

⁸³ Stránky Centra informací a statistik Ministerstva kultury České republiky http://nipos-mk.cz/wp-content/uploads/2009/03/navstevnost_muzei_a_galerii_2008.pdf, vyhledáno 23. 4. 2019; http://nipos-mk.cz/wp-content/uploads/2009/03/MUZEJA_kraje_2009.pdf, vyhledáno 23. 4. 2019; <http://www.nipos-mk.cz/wp-content/uploads/2009/03/Navstevnost-muzea-pamatniky-a-galerie-2010.pdf>, vyhledáno 23. 4. 2019

⁸⁴ Výroční zprávy Městského kulturního střediska Moravský Krumlov: http://www.meksmk.cz/assets/File.ashx?id_org=200119&id_dokumenty=1206, vyhledáno 23. 4. 2019; http://www.meksmk.cz/assets/File.ashx?id_org=200119&id_dokumenty=1207, vyhledáno 23. 4. 2019

⁸⁵ Výroční zprávy Galerie hlavního města Prahy: http://www.ghmp.cz/data/files/Vyrocnizprava_2012.pdf, vyhledáno 23. 4. 2019; http://www.ghmp.cz/data/files/Vyrocnizprava_2013.pdf, vyhledáno 23. 4. 2019

⁸⁶ Tamtéž: <http://www.ghmp.cz/data/files/Vyrocnizprava-2014-GHMP.pdf>, vyhledáno 23. 4. 2019; <http://www.ghmp.cz/data/files/Vyrocnizprava-2015-GHMP.pdf>, vyhledáno 23. 4. 2019; <http://www.ghmp.cz/data/files/Vyrocnizprava-2016-GHMP.pdf>, vyhledáno 23. 4. 2019

zájemců o tvorbu Alfonse Muchy.⁸⁷ Ten je v Japonsku značně populárním umělcem, ale dosud se tamní veřejnost především o Muchovu secesní plakátovou tvorbu z pařížského období. První možnost si prohlédnout epopej pro japonské diváky znamenala velký návštěvnický zájem a výstava byla vyhodnocena jako třetí nejnavštěvovanější výstava roku na světě.

V roce 2018 byl Muchův cyklus pláten rozdělen a vystaven na dvou místech. Od půlky července do konce ledna roku 2019 bylo jedenáct obrazů vystaveno v Obecním domě v Praze. Tam výstavu navštívilo přes 37 tisíc návštěvníků. Druhá část devíti největších obrazů byla součástí výstavy ke stoletému výročí republiky s názvem *Re:publika* na výstavišti v Brně. Od konce května do konce roku 2018 Slovanskou epopej v Brně navštívilo 75 tisíc návštěvníků.⁸⁸ Tyto dvě výstavy znamenaly prozatím poslední zprostředkování cyklu pro veřejnost.

Výše uvedené údaje o návštěvnosti jednotlivých výstav Slovanské epopeje demonstrují několik skutečností. Ve vztahu umístění epopeje v Moravském Krumlově nebo v Praze je znát, že v hlavním městě jsou plátna dostupná většímu publiku. I v roce s rekordní návštěvností moravskokrumlovského zámku a zájmem vyvolaným mediální kauzou tyto čísla zdaleka nedosáhla na počet návštěvníků, kteří epopej shlédli během vystavení ve Veletržním paláci. Vzrůstající návštěvnost v Moravském Krumlově během posledních let značí vliv médií a nárazový zájem publika o shlédnutí děl. Zároveň rapidní propad v cestovním ruchu města a výnosů z kulturní činnosti po odstěhování pláten do Prahy potvrzuje výše uvedený předpoklad, že bez Slovanské epopeje samotné město nemá mnoho jiných aktivit k nabídnutí turistům. Tato skutečnost také ukazuje, jak zásadním způsobem může umělecké dílo ovlivnit chod celého regionu.

Několikaletá výstava Slovanské epopeje ve Veletržním paláci byla divácky velmi úspěšná. Lehce klesající počet návštěvníků po roce a půl vystavení značí celkovou problematiku stálých neměnicích výstav. Ovšem rekordní zájem v posledním roce vystavení ukazuje, že se nejedná o klesající zájem o samotné Muchovo dílo.

---

⁸⁷ Tamtéž: http://www.ghmp.cz/data/files/Vyrocnizprava-2017-GHMP_NaWeb_o.pdf, vyhledáno 23. 4. 2019

⁸⁸ Tamtéž: http://www.ghmp.cz/data/files/VY%CC%81ROC%CC%8CNI%CC%81_ZPRA%CC%81VA_GHMP_2018.pdf, vyhledáno 23. 4. 2019

Nesrovnatelný počet návštěvníků s výstavami na našem území přinesla zahraniční výstava v Tokiu. Počet přes 600 tisíc lidí, kteří Slovanskou epopej shlédli během pouhých třech měsíců, dokládá obrovský zájem o dílo ze strany zahraničních turistů, především z Asie.⁸⁹

Z těchto výše uvedených důvodů plyne předpoklad, že nejvhodnějším místem pro vystavení Slovanské epopeje z hlediska návštěvnosti, se na našem území jeví hlavní město Praha. Na tomto místě lze zajistit nejlepší dostupnost díla potencionálním návštěvníkům a jak českým, tak zahraničním turistům. Spolu s vyšší návštěvností plynou z výstav i finanční výnosy. Jakékoliv definitivní řešení pro umístění Slovanské epopeje bude vždy představovat vysoké finanční náklady. Ovšem vysoký zájem ze strany široké veřejnosti, který dokládá návštěvnost díla v minulých letech, předpovídá také finanční potenciál, plynoucí nejen z výše vstupného, ale i zájmu dalších institucí a služeb. Pro Galerii hlavního města Prahy představuje vystavení Slovanské epopeje nejnavštěvovanější výstavy vůbec.

Pro využití všech možností, jenž vystavení Slovanské epopeje představuje, a finanční návratnost investic, je nutné zvolit správnou marketingovou komunikaci a propagaci. Na začátku je stěžejní definovat cílovou skupinu (segmentaci) zamýšlené expozice. Jak již bylo zmíněno v rámci určení koncepce výstavy, expozice by měla být zaměřena především na školní skupiny, studenty, mládež, laickou veřejnost se zájmem o dílo nebo historii a turisty.

Jak již bylo uvedeno, mediální zájem o vystavení Slovanské epopeje, spory o její vlastnictví a umístění je v rámci propagace díla přínosným a povzbuzuje neustálou pozornost kolem souboru obrazů. Reklamní kampaň připravovaná v souvislosti s otevřením nové expozice nebo zahájením výstavy by měla být v souladu s vazbou na všechny marketingové a propagační aktivity instituce. Načasování reklamní kampaně před otevřením se v tomto případě nezdá vhodným řešením, vzhledem k tomu, že v této době lze očekávat přirozený zájem a kritické ohlasy ze strany médií. Tyto reakce často generují spontánní zájem veřejnosti po dobu několika měsíců. V případě Slovanské epopeje a jména jejího autora Alfonse Muchy, které by samo stačilo k upoutání mnoha

---

⁸⁹ Zájem o zápůjčku Slovanské epopeje projevila i Čína. Po jednáních, ale nakonec půjčení děl nebylo schváleno. V roce 2017 Galerie hlavního města Prahy uspořádala na území Číny dvě výstavy díla Alfonse Muchy: *Mucha and the others*, které byly divácky také úspěšné. Tamtéž, vyhledáno 23. 4. 2019

návštěvníků, by bylo vhodné přistoupit k přípravě reklamní kampaně až několik měsíců po otevření instituce. Toto řešení by složilo k opětovnému stimulování zájmu.

Především by bylo zapotřebí budovat silnou marketingovou komunikaci s veřejností během trvání samotné výstavy a fungování instituce. Vhodné by bylo v kampaních připomínat zaměření expozice na historii a na přiblížení a pochopení námětů i pro neodbornou veřejnost. Dále pravidelně propagovat doprovodné výstavy. Kromě obecného podporování zájmu o výstavu by bylo účinné zacílení konkrétní propagace přímo za jednotlivé uvedené skupiny potenciálních návštěvníků (přímý marketing). To znamená nabídku programů pro vedení základních, středních a vysokých škol se zaměřením na historii, dějiny umění nebo humanitní vědy obecně. Konkrétní programy postavené v závislosti na věku studentů, zaměření školy a po dohodě s vyučujícím korespondující se školní výukou. V rámci zaměření se na mladší návštěvníky je vhodné využití internetu a sociálních sítí, již zmíněných aplikací, doprovodných akcí spojených se současným uměním nebo hudbou. Školní a studentské skupiny sice často představují menší výnosy, protože se jich týká snížené vstupné nebo vstup zdarma, ale zaměření se na tyto skupiny znamená budování velkého společenství budoucích potenciálních návštěvníků a rozvoj kultury všeobecně.

Další velkou skupinu případných návštěvníků představují turisté. V jejich případě je potřebná komunikace zaměřená na snadnou dostupnost, včetně rychlé reakce na uzavření částí pravidelných linek v době letních prázdnin a nabídnutí náhradní dopravy. U zahraničních turistů se nabízí nabídka přímo v cestovních agenturách, u průvodců nebo ve velkých hotelech. Dále je vhodné propagovat instituci skrz mezinárodní cestovní online portály a zahrnut ji v knižních cestovních průvodcích. Cílová skupina turistů představuje pro kulturní instituci značný zisk především v letních měsících. Turisté jsou obecně ochotnější utratit za kulturu a zážitky větší obnos peněz. Nevýhodou zaměření se čistě na tuto skupinu představuje většinou pouze jednorázová návštěva.

Nejvýhodnější z hlediska budování publika kulturní instituce je širší cílová skupina, která představuje častější návštěvníky. Těmi jsou například rezidenti bydlící v okolí. Je vhodné přímo pro tyto osoby zaměřit doprovodný program v rámci menších akcí během týdne, volně otevřené kavárny a dalších služeb a s nabídkou trávení volného času v instituci i s malými dětmi.

Výstavy Slovanské epopoje v posledních letech byly z hlediska návštěvnosti velice úspěšné. To dokládá zájem široké veřejnosti o dílo a jeden z důkazů pro potenciál nově vybudované instituce, které by epopoj byla součástí. Mnohostranné zaměření expozic by dovolovalo zaměření se na několik cílových skupin. S vhodně zvolenou přímou marketingovou komunikací po trvání stálé výstavy je zde značná možnost vybudovat publikum, jak jednorázových, tak stálých návštěvníků a zajistit tak úspěšnost celé instituce.

5. 4. Návrh na vystavení

Z uvedených návrhů a projektů v minulé kapitole ani jeden nebyl realizován, přesto měla řada z nich potenciál pro umístění Slovanské epopoje. Několikrát bylo v plánu využití areálu Holešovického výstaviště. Přes relativně dobrou dostupnost, tento komplex není zcela vhodným pro využití k situování kulturní instituce z hlediska jeho fungování a stále nejistého plánu dalšího směřování. Slovanská epopoj by se tak mohla stát pouze jednou z několika atrakcí, které by byly navštěvovány především při probíhajících veletrzích či festivalech. Dalším místem, které se nabízelo byla Letenská pláň. Prostranství Letné a jeho vývoj je problematický již dlouhou dobu. Umístění pod bývalým Stalinovým pomníkem nenabízí přímé dopravní spojení a novostavba, ať už na plánovaném muzejním náměstí anebo na jiném místě, se vždy bude potýkat s problematikou vybraného prostoru z hlediska nejednotného názoru na využití a podobu vrchu. Příkladem tohoto problému je nerealizovaný projekt Kaplického Národní knihovny.

Návrh Vítkovského vrchu se nabízel již za doby života Alfonse Muchy. Splňuje nároky na vyvýšenou a prozatím téměř nezastavenou část Prahy. Navíc místo má i symbolický charakter pro české dějiny, a i Mucha místu věnoval jeden z vybraných námětů. Ovšem situování instituce na Vítkov je zcela nevhodné z hlediska dostupnosti. Vrch je rozlehlý, což by komplikovalo orientaci a značné stoupání by bylo náročné nejen pro lidi s omezenou pohyblivostí, ale bylo by významnou nevýhodou v rámci rozhodování, jak naložit s menším množstvím času pro potencionální návštěvníky, kteří nejsou zdejší.

Nejlepší řešení, podle mého mínění, se nabízelo s využitím bývalé jízdárny na Pohořelci. Především druhý projekt od architektů z ateliéru Projektíl prezentoval přestavbu na moderní výstavní instituci včetně potřebného zázemí a dostatečným prostorem i pro doprovodné výstavy. Jejich řešení situování dalších prostor na protější stranu stávající budovy a zasazení objektu do terénu valu se jevílo elegantním a funkčním.

Jízdárna by zajišťovala dostatek prostoru i pro vystavení pláten a její rekonstrukce by neznamenal takovou finanční nákladnost. Přesto budova zůstala využívána Správou pražského hradu, která v nedávné minulosti prostory zrekonstruovala a má na místě svůj depozitář a skladiště. Z tohoto důvodu se o umístění Slovanské epopoje na Pohořelec již neuvažuje jako o aktuálním řešení.

V následující podkapitole představím jeden možný návrh pro vystavení Slovanské epopoje. Jedná se o areál Nákladového nádraží Žižkov, který je v současnosti diskutován pro jeho další využití a přestavba na kulturní centrum se nabízela.

5. 4. 1. Nákladové nádraží Žižkov

Areál bývalého nákladového nádraží Žižkov se nachází v městské části Praha 3 a již od roku 2002 neslouží svému původnímu účelu. Od té doby se zachovalým funkcionalistickým budovám a celému rozlehlému areálu hledá vhodné využití. Roku 2013 byly nádražní budovy prohlášeny za kulturní památku, pro technické a architektonické kvality staveb.

Nákladové nádraží Žižkov bylo vybudováno během let 1928-1936 a jednalo se o nejmodernější stavbu svého druhu v tehdejší Československu. Nádraží při otevření disponovalo automatickou telefonní ústřednou, elektronickým zabezpečením trezorů a požárním poplachovým systémem. Součástí areálu byly rozměrné chladírny a mrazírny pro skladované potraviny a zařízení pro přesný čas elektrických hodin, které byly synchronizovány dle času udávaného hvězdárnou v Klementinu. Nově zbudované pražské nádraží bylo zaměřené především na přepravu potravin a mělo ulehčit vlakové dopravě v centru města. Ostatní pražská nádraží se téměř od začátku provozu nádraží Žižkov začala orientovat především na přepravu osob. Od šedesátých let provoz na nádraží upadal z důvodu vybudování nového potravinového skladiště ve Strašnicích, a především s postupně se rozšiřující kamionovou přepravou zboží. Roku 2002 byl provoz Nákladového nádraží Žižkov ukončen úplně.

Již rok po skončení provozu byl podán návrh na prohlášení areálu za kulturní památku, který byl vyhodnocen neúspěšně. Vzniklo mnoho návrhů a projektů na další využití rozlehlého areálu, včetně developerského záměru všechny objekty zbourat a postavit na jejich místě novou obytnou čtvrť. Tomuto plánu měla zabránit tentokrát již úspěšná žádost o prohlášení objektu za kulturní památku.

Nádražní budovy se nacházejí v areálu o rozloze více než třiceti hektarů. Na hlavní třípatrovou administrativní budovu navazují dvě křídla mohutných dvoupatrových

skladišť a společně tvoří komplex budov na půdorysu písmene U. Čelní objekt je souběžný s dnešní ulicí Jana Želivského a skladiště ubíhají směrem do vnitřního areálu v napojení na osu ulice Olšanská. Mezi budovami skladišť se nachází stále dvoje kolejiště. Nad nimi jsou dochované sloupy s železnými rampami, které sloužily pro snazší překlad zboží do skladišť. Celý komplex budov je dlouhý 85 metrů a 380 metrů široký.

Administrativní budova se skládá z dvoupatrové kancelářské části a k ní přiléhající třípatrových mělkých bočních křídel. Hlavní budova sloužila pro styk s veřejností a měla reprezentativní charakter. Ve středu budovy byla vstupní hala, do které světlo přicházelo střešní konstrukcí. V přízemí sídlil celní úřad, účtárny a kanceláře drah. V prvním a druhém patře se nacházely kanceláře a staniční pokladny, prostory v nejvyšším patře byly nabídnuty zaměstnancům jako služební byty. V prvním polozapuštěném suterénu se nacházela veřejná restaurace, kanceláře ostrahy, skladiště a malé byty. Druhý suterén obsahoval prostory pro transformační stanici, kotelnu a strojovnu chladírny a mrazírny.

Objekty skladiště jsou tzv. etážovými vícepodlažními budovami se železobetonovou skeletovou konstrukcí, přirozeným osvětlením a větráním. [32-33] Všemi patry probíhají nosné polygonální sloupy v rozponech 5,28 x 5,8 metrů v severním křídle a 5,28 x 4,84 v jižním křídle. Z důvodu protipožární ochrany byly prostory skladiště rozděleny na jednotlivé 44 metrů dlouhé bloky. Severní budova se skládá z šesti bloků, jižní má bloků osm. Přízemí sloužilo k manipulaci se zbožím a má výšku 4,8 metrů. Další dvě podlaží jsou o výšce 3,2 metrů. Obě skladištní budovy jsou podsklepeny, jižní křídlo má navíc podzemní suterén v rozměru dvou bloků, který byl využíván jako chladírna a mrazírna. V areálu se dále nacházejí dvě vrátnice, vodárenská věž a překladiště kontejnerů, které dříve sloužilo k vykládce uhlí a dalších komodit v celkové rozloze 50 000 m².

Areál Nákladového nádraží Žižkov si navzdory zanedbané údržbě zachovává značnou autenticitu. V interiéru je dochovaných několik původních prvků jako jsou schodiště, zábradlí, dlažby a keramické obklady v administrativní budově. Především zachované věže a překladové rampy mezi skladišti dokreslují industriální vzhled funkcionalistického komplexu.

Již před úplným ukončením provozu se začala řešit otázka, jakým způsobem naložit se stávajícími budovami a rozlehlým areálem. Rozměrné území mělo být součástí uceleného stavebního plánu, jež by zajistil kompletní rozvoj daného místa, což měla zajistit schválená stavební uzávěra. Ta měla platit do ustanovení konečného rozhodnutí o plánu s bývalým nádražím. První studie nepočítala se zachováním původních budov

a Olšanská ulice měla být prodloužena ve stylu velkých bulvárů. Po vyhlášení komplexu za kulturní památku od bourání stávajících objektů bylo upuštěno a vznikla myšlenka na přeměnu areálu v kulturně-vzdělávací centrum. Na toto rozhodnutí navázaly uskutečněné kulturní akce v roce 2013 jako Prague Bienalle nebo Designblok. V roce 2016 byla pod vedením Ministerstva kultury ustanovena pracovní skupina, která měla vést plán konverze budovy a ve stejném roce byla vyhlášena architektonická a urbanistická soutěž na přestavbu nákladového nádraží. Vybrané plány nebyly realizovány kvůli vleklým politickým sporům. Záměr odkoupit pozemky včetně stávajících budov projevil i Pražský magistrát, který chtěl na místě realizovat zmiňovanou kulturní a vzdělávací instituci.

Kromě již uvedeného návrhu na zbourání, kdy objekt měl ustoupit tzv. Jarovské spojce a prodloužit Olšanskou ulici a propojit Olšanské náměstí a Pražský okruh, vzniklo ještě několik plánů na úpravu Nákladového nádraží Žižkov.⁹⁰ Severní část komplexu, vedle památkově chráněných budov, byla prodána společnosti Discovery, která zde plánovala výstavbu rozměrného obchodního domu. S návrhem nesouhlasila veřejnost ani radnice Prahy 3, především z důvodu přetížené dopravy na místě plánovaného obchodního centra. Pozemek byl nakonec koupen firmou Central Group. Od původního projektu společnost upustila a navrhla blokovou zástavbu menších bytových domů s rozlehlým parkem. Na plán východní části areálu právě probíhá architektonická soutěž vyhlášená společností Penta, jejíž výsledky by měly být známy 12. června 2019.⁹¹

Plány na zachování stávajících budov bývalého nákladového nádraží na Žižkově a jejich využití pro kulturní a vzdělávací účely jsou v souladu s navrhovanou koncepcí vystavení Slovanské epopeje Alfonse Muchy. Rozlehlý komplex budov s autentickou atmosférou industriální architektury představuje řadu příležitostí, jak jej lze využít a zároveň zachovat jedinečný charakter objektů ve funkcionalistickém stylu z období první republiky.

Areál nádraží se nachází na území městské části Prahy 3 Žižkov. Místo splňuje nároky na umístění instituce pro vystavení epopeje v rozšířeném centru Prahy. Velkou výhodou vybraného místa je jeho dobrá dostupnost městskou hromadnou dopravou. V přímé

---

⁹⁰ Projekt vznikl na základě plánů vlastníka areálu společnosti Žižkov Station Development, ve které jsou akcionáři České dráhy a stavební společnost Sekyra Group. Proti projektu se ohradila odborná i laická veřejnost. Vzniklo sdružení Tady není developerovo, které pořádalo veřejné debaty na téma budoucnosti Nákladového nádraží Žižkov a radnice Prahy 3 začala na místě pořádat řadu kulturní akcí. JANDA 2015, B3; STROPNICKÝ 2013, 11

⁹¹ <https://competition-zizkov.com/#competition>, vyhledáno 20. 4. 2019

blízkosti areálu se nacházejí dvě tramvajové zastávky Nákladové nádraží Žižkov. Jedna je umístěna před bývalým nádražím na ulici Jana Želivského, další zastávka je naproti komplexu v kolmé ulici Olšanská. Pouze jednu zastávku tramvají se nachází spojení na metro linky A Želivského. Dopravní spojení zajišťuje dostupnost z centra Prahy ve velmi krátkém čase.⁹²

V rámci městské čtvrti je nádraží umístěno v jeho horní části na hranici s Vinohrady a Vršovými. V blízkosti se nachází parky Židovské pece a Parukářka, který nabízí klidné místo pro odpočinek, poskytuje jedinečný pohled na město a je častým místem pro pořádání kulturních a hudebních akcí. Pozoruhodným místem, které s nádražím sousedí jsou rozlehlé Olšanské hřbitovy. V nedaleké vzdálenosti je situován vrch Vítkov, Žižkovská televizní věž nebo kostel svatého Prokopa. V blízkém i širokém okolí areálu nádraží se nacházejí další možnosti využití volného času. Zároveň v oblasti chybí významnější kulturní instituce a její vznik by podpořil rozvoj kultury v této oblasti.

Využitím stávajících budov pro výstavní a kulturní účely by objekty dostaly nové využití a podpořila by se tak jejich rekonstrukce a zachování architektury. Po schválení developerských záměrů by se nezachovalo nic ze zařízení, které bylo ve své době nadčasové a unikátní a jenž je dokladem o technických znalostech a dovednostech z třicátých let minulého století. Zároveň industriální charakter budov dovoluje současně přetvoření v moderní objekt a využití průmyslových staveb pro kulturní účely není ojedinělé. Příkladem, kde přestavba velmi dobře funguje, je v Čechách areál bývalého dolu v ostravských Vítkovicích. V evropském měřítku je to pak například národní muzeum moderního umění Tate Modern v Londýně nebo francouzský areál v Oignies, který je využíván pro hudební akce a od roku 2012 zapsán na seznam UNESCO.⁹³

Rozlohou areál nákladového nádraží několikanásobně převyšuje minimální velikost potřebného objektu pro vystavení Slovanské epeje. Pro její umístění se nejvhodnějším zdá stavba jednoho z křídel skladišť. Bývalé skladiště představuje prostor na jedné straně dlouhý 352 metrů, na kratším křídle v délce 264 metrů a šířce 20 metrů. Nejvyšší rozměry má přízemní, které představuje 4,8 metrů na výšku. Vzhledem k tomu, že největší plátna Slovanské epeje disponují rozměry 6,1 x 8,1 metrů, na výšku by se nevešly ani do

---

⁹² Například spojení z Václavského náměstí tramvají číslo 9 trvá 12 minut, ze zastávky Malostranská pak kolem 20 minut. <https://jizdnirady.idnes.cz/praha/spojeni/>, vyhledáno 18. 4. 2019

⁹³ V Praze jsou podobnými příklady konverze industriální budovy v Karlíně nebo Holešovicích. Například Centrum současného umění DOX e na místě dvou bývalých továren. U DOXu se jedná o soukromou investici, nikoliv státní. JANDA 2012², 4

prostorů přízemí. Pro potřeby vystavení Muchova cyklu by tak bylo nutné přistoupit ke spojení části přízemí a prvního patra v jeden prostor. Vznikla by výstavní síň s dostatečnou výškou 8 metrů. Druhým řešením by bylo propojení přízemí s podsklepenou částí, což se jeví méně vhodným krokem s ohledem na přístup a osvětlení místnosti. Navrhované řešení by nemělo být problematické z důvodu konstrukčního řešení staveb pomocí nosných železobetonových sloupů, které vedou skrze všechna podlaží. Mimo nosné sloupy a rozdělení křídel na trakty po 44 metrech jsou prostory skladišť zcela volné.

Železobetonové pilíře představují sice výhodu v možnosti zvýšení celkového prostoru, ale jsou zároveň určitým způsobem definující pro samotné vystavení epopeje. V severním křídle jsou jednotlivé sloupy v rozponu 5,28 x 5,8 metrů. Většina pláten cyklu je široká 8,1 metrů, mohlo by se tedy zdát, že sloupy budou překážet ve výhledu na obrazy. Pokud lze vycházet ze zmiňované studie Tomáše Bergera na vystavení Slovanské epopeje z hlediska optického vnímání, tak při umístění plátna zadní stranou těsně ke sloupům, by protější pilíře však neměly bránit ve vnímání celého obrazu. Při umístění plátna na střed dvou pilířů a zachování minimální vzdálenosti 8 metrů pro obsáhnutí obrazu jako celku, nestojí další řada sloupů v zorném úhlu. V této vzdálenosti lze získat úsek přibližně 4 metrů, kdy lze pozorovat celý obraz bez narušení pilířů. Vnímání plátna je možné i z 10 metrů a sloupy ve výhledu brání až ve vzdálenosti 15 metrů od obrazu. Zároveň použití pilířů umožňuje volný prostor před plátny a možnost se před obrazem volně pohybovat a prohlédnout si jej i zblízka. Železobetonové opory tak nepředstavují sice velké omezení pro vystavení, nicméně je potřeba na ně brát ohled v plánovaném rozmístění pláten.

Vzhledem k dostatečnému prostoru, který by Nákladové nádraží Žižkov nabízelo, lze do plánu zahrnout i místa na doprovodné výstavy. Bylo by možné věnovat prostor, jak jednotlivým plátnům Slovanské epopeje a k nim souvisejícím výstavám, tak dalším doprovodným krátkodobým výstavám, například k tématu samotného nádraží. Zároveň podzemní část by poskytla vhodné a dostatečné místo pro technické zázemí.

V bývalé administrativní budově by byl umístěn hlavní vchod do instituce, pokladny a recepce, šatny a obchod s knihami a suvenýry. V horních patrech by byly zachovány kanceláře pro zaměstnance a konferenční místnost. Navíc hlavní vchod do expozice by se nacházel na vyvýšeném místě, dle vysloveného přání Alfonse Muchy.

Rozsáhlý komplex budov by umožnil zahrnutí i restaurace či kavárny. Současně by zůstal v jižním křídle bývalých skladišť prostor i například pro jinou kulturní instituci, městskou knihovnu a přednáškové sály, čímž by v areálu vzniklo celé kulturně-vzdělávací centrum. Místo mezi dvěma křídly by mohlo sloužit pro vystavení uměleckých děl určených pro exteriér, pro venkovní akce a vernisáže a odpočinek. Širší okolí budov by mohlo být osázeno zelení a celý prostor tvořen tak, aby vzniklo příjemné místo pro trávení volného času.

Areál Nákladového nádraží Žižkov splňuje většinu podmínek potřebných pro vhodné umístění Slovanské epeje. Jeho velkou výhodou je lokace na perspektivním místě s dobrou dostupností z centra města. Další předností tohoto místa je velikost celého areálu a rozsáhlost stávajících budov, které by umožňovaly zahrnutí veškerého zázemí do jedné instituce, včetně doprovodných výstavy a dalších služeb pro návštěvníky. Z hlediska vystavení pláten Muchova cyklu by bylo nutné přistoupit ke stavebním úpravám a propojení části přízemí s prvním patrem v prostorách bývalého skladiště. Dále by bylo potřeba při rozmístění pláten počítat s jistým omezením, které přináší přítomnost nosných sloupů. Většina budov by však zůstala zachována a dostala by novou funkci. Stavba nové kulturní a vzdělávací instituce by podpořila rozvoj v dané oblasti a byla přínosem jak pro Žižkov, tak pro celou Prahu.

V současné chvíli v budovách bývalého Nákladového nádraží Žižkov sídlí a má sklad pouze pár firem. Podle posledních plánů společnosti Sekyra Group by měla v místě nádraží vzniknout nová rezidenční čtvrť s bytovými domy. Památkově chráněné budovy by měly zůstat zachovány a sloužit veřejnosti převážně pro blíže neurčené kulturní účely. V okolí by měly vzniknout travnaté plochy pro relaxaci a sportovní vyžití obyvatel nové čtvrti.⁹⁴ Projekt sice počítá se zakomponováním stávajících objektů, ale také s přistavením vysokých bytových domů a celkovou změnou charakteru původní industriální zástavby.

Pro další vytipování vhodných objektů na vystavení Muchova cyklu Slovanská epeje se nabízí i jiné původně průmyslové objekty. Jejich výhodami jsou většinou velké rozměry, včetně výšky vnitřních částí, často výhodné umístění v rámci rozšířeného centra

---

⁹⁴ <http://www.sekyragroup.cz/cz/projekty/velka-rozvojova-uzemi/pripravovane-projekty-2/zizkov-city/o-projektu-7>, vyhledáno 29. 4. 2019

Prahy a jedinečný charakter industriální budov vhodný pro vznik moderní kulturní instituce. Zároveň se objekty i přes památkovou ochranu, potýkají s nenalezením vhodného nového účelu a postupně chátrají.

Jako další objekty vhodné ke přezkoumání by se hodily prostory jako je Zlíchovský pivovar nebo Ústřední elektrická stanice v Holešovicích v blízkosti Výstaviště Praha, či jiné bývalé industriální budovy. Nabízí se i prověření proveditelnosti v budově Invalidovny v Karlíně, která má být také využívána pro kulturní a vzdělávací účely.

Slovanská epopej v současnosti je po poslední výstavě v Obecním domě v Praze uložena v depozitáři. Poslední, již odsouhlasený, projekt na přestavbu Lapidária na Výstavišti Praha v Holešovicích a jeho využití pro trvalé umístění souboru obrazů, se prozatím nerealizuje a dle dostupných informací se jeho uskutečnění v nejbližší době neplánuje. Podle posledních zpráv by měla Slovanská epopej být vystavena opět v Moravském Krumlově. Objekt zámku je ovšem nutné před vystavením děl nákladně opravit a není jisté, jestli vedení města i s podporou Jihomoravského kraje bude mít na rekonstrukci dostatek financí. Pokud by byl plán realizován, měly by být Muchova plátna do Moravského Krumlova zapůjčena po dobu pěti a více let.⁹⁵

---

⁹⁵ https://www.irozhlas.cz/kultura/vytvarne-umeni/slovanska-epopej-moravsky-krumlov_1903031748_jak, vyhledáno 29. 4. 2019

Závěr

Slovanská epopej malíře Alfonse Muchy hledá místo vhodného umístění již od roku 1909, tedy od doby ještě před vznikem obrazů. V průběhu historie se do podoby plánovaného objektu promítala celá řada faktorů. Ve třetí kapitole diplomové práce jsem sledovala, jaký vliv měla daná společenská a politická situace, na aktivní nebo pasivní přístup k hledání vhodného umístění. Od počátku měla na situování Muchova díla vliv také dobová umělecká kritika. Odborníci pochybovali o umělecké hodnotě cyklu a zamítali jej především pro ideovou neaktuálnost a slohový anachronismus nekorespondující s myšlenkami dvacátého století.

Z architektonického hlediska se nabízela celá řada návrhů. Od původní Muchovy ideji půlkruhové stavby na Petříně a prvních návrhů Mečislava Petřů, po představu velkého všeslovanského pantheonu, jehož by Slovanská epopej byla součástí. Z důvodu nejednotného názoru na uměleckou hodnotu díla, se ve dvacátém století nejčastěji uvažovalo o využití stávající budovy. Ještě za života Alfonse Muchy byla projednávána možnost umístění epopeje například do Letohrádku královny Anny, Klementina nebo do Domu U Hybernů. Později se uvažovalo o využití prostorů Valdštejnské jízdárny, Veletržního paláce nebo Anežského kláštera. Mimo Prahu se diskutovalo o možném umístění na zámku Zbiroh, kde většina pláten vznikla. Nakonec byla Slovanská epopej na začátku padesátých let prozatímně přesunuta na zámek v Moravském Krumlově, kde zůstala až do roku 2011.

Na počátku nového tisíciletí projevilo zájem o umístění děl opět hlavní město Praha. Přesun pláten byl doprovázen velkou společenskou, politickou a mediální kauzou. A nejen kvůli místu vystavení, ale byl také zpochybněn vlastník Slovanské epopeje, kterým je od počátku Praha. Argumentem pro vedení soudních sporů za strany žalujícího Johna Muchy byla především podmínka darovací smlouvy. Ta zavazovala město k vystavení nového pavilonu pro soubor obrazů. Alfons Mucha si přál postavení nového pavilonu, nicméně v průběhu času byl ochotný jednat o vystavení epopeje v již existující pražské budově.

Při hledání vhodného místa pro Slovanskou epopej v Praze v prvním a druhém desetiletí jednadvacátého století vznikla řada projektů a studií na stavbu nového pavilonu i na přestavbu stávajících objektů. Mezi nimi je několik plánů na umístění Slovanské epopeje v areálu Výstaviště Praha v Holešovicích. Zde se jednalo o místě původního Bruselského pavilonu, přestavbě Průmyslového paláce a vznikla studie na situování

budovy před areálem. Prozatím úplně poslední projekt z roku 2018 počítal s přestavbou Lapidária. Dále se jednalo o využití Letenské pláně a postavení novostavby v rámci tzv. Muzejního náměstí v blízkosti Národního technického muzea a Zemědělského muzea anebo o využití prostorů pod bývalým Stalinovým pomníkem. Přestavbu původní jízdárny na Pohořelci navrhovaly dva architektonické ateliéry. Také se uvažovalo o využití rozlehlého vrchu na Vítkově. Tyto projekty jsou podrobně zpracovány ve rámci čtvrté kapitoly. Mimo zmíněná místa vznikl také projekt na umístění Slovanské epopoje na Těšnově, uvažovalo se o stavbě v Revoluční ulici nebo umístění ve Fantově budově na Hlavním nádraží. Uvedeny jsou i některé studentské projekty, architektonické soutěže a diplomové práce studentů architektury, které jsou přínosným příspěvkem mladé generace a navrhují i netradiční řešení.

Analýzou uvedených poznatků jsem dospěla k návrhu svého řešení v poslední kapitole diplomové práce. V první části jsem definovala vhodný prostor pro umístění Slovanské epopoje. Ten byl posuzován z hlediska lokace a potřebných rozměrů. Dle mého názoru nejlepší možností pro vystavení obrazů by byl prostor na území rozšířeného pražského centra s dobrou dostupností a potencionálním rozvojem okolí. Zvolila jsem variantu využití stávajícího objektu z důvodu zachování původní stavby. Nevyužitý prostor by tak získal příležitost k nové funkci a účelu. Pro vystavení všech dvaceti pláten epopoje bylo zapotřebí počítat s minimální plochou pro zavěšení 14 metrů bez případných mezer mezi obrazy a potřebnou výškou kolem 6,5 metrů. Pro optimální vnímání celého plátna je nutné zachovat 8-10 metrový odstup od pláten.

Jako další bod jsem určila koncepci výstavy cyklu obrazů. Z hlediska Muchových záměrů pro malbu pláten, námětů obrazů a stále problematické situaci ohledně uměleckého hodnocení, jsem se rozhodla celou koncepci budovat především na motivu historie. Nejednalo by se tedy o samotné vystavení Slovanské epopoje, ale byla by součástí celé instituce široce zaměřené na témata dějin, národa a na ně volně navazující aktuální doprovodné výstavy. Přistoupila jsem k novému návrhu na řazení obrazů, které kombinuje chronologické uspořádání dle vyobrazených dějinných událostí a tematické členění. Vzniklo by tak několik oddělených skupin, které by zlepšily vnímání jednotlivých obrazů a byly přizpůsobeny pro výklad daných námětů. Zároveň by po určitou dobu byl jeden z obrazů ze stálé expozice vyjmut do samostatné části, kde by k němu byly uvedeny veškeré informace z hlediska ikonografie, techniky a přípravných studií a fotografií. Dále by k vybranému plátnu byly uvedeny široké historické souvislosti

o vyobrazené dějinných událostech a postavách a probíhaly by doprovodné výstavy na aktuální téma volně související s námětem plátna. Součástí instituce by byly nejen neustále se měnící krátkodobé výstavy, ale i řada doprovodných akcí a služeb. Vzniklo by tak velké vzdělávací centrum, široce otevřené veřejnosti, jehož by Slovanská epopej byla součástí. Svým zaměřením by bylo určené především pro školní skupiny, studenty, laickou veřejnost a turisty.

V následující podkapitole jsem situaci hodnotila z pohledu kulturního marketingu. Nejprve jsem srovnávala návštěvnost jednotlivých výstav Slovanské epopeje v posledních letech. Z hlediska velkého počtu návštěvníků se projevil značný potenciál pro budoucí výstavu a potvrdil se předpoklad, že nejlepším řešením se jeví umístění pláten na území Prahy. Marketingová komunikace by měla být zaměřená především na výše uvedené cílové skupiny se záměrem získání nejen velkého počtu návštěvníků při otevření instituce, ale po celou dobu fungování a budováním stálého publika. Všestranně zaměřená koncepce instituce by dovolovala zaměřením se na široké pole potencionálních návštěvníků.

Na závěr jsem nabídla umístění navrhnuté instituce a Slovanské epopeje do Nákladového nádraží Žižkov. Nejprve jsem stručně přiblížila historii objektu a uvedla popis jednotlivých částí. Poté jsem kriticky zhodnotila využití staveb pro účely vystavení Muchova cyklu. Z hlediska lokace areálu se jedná o místo v rozšířeném centru města s velmi dobrou dopravní dostupností a možností kulturního obohacení celé čtvrti. Co se týká rozlohy, daný objekt několikrát převyšuje minimální rozměry potřebné pro vystavení epopeje. Zároveň dovoluje zahrnutí i doprovodných výstav a řady dalších služeb či jiných institucí, čímž by mohlo vzniknout celé kulturně-vzdělávací centrum. Při samotném vystavení pláten by však bylo potřeba propojení dvou pater v místech bývalého skladiště, aby vznikla výška potřebná pro rozměrné obrazy. Dále umístění nosných železobetonových sloupů v rozestupu kolem pěti metrů by sice neomezovalo vnímání celého plátna, ale značně určovalo nutné rozmístění obrazů. I přes určité úpravy by většina charakteru industriálního areálu byla zachována a objekt by byl využit po vzoru jiných konverzí pro kulturní účely.

Z hlediska výstavnictví uvedený prostor nepředstavuje zcela ideální řešení, ale demonstruje mnou zvolený přístup k vystavení Slovanské epopeje. Především navrženou koncepcí celé instituce zaměřenou na vysvětlení námětů pláten a široce pojatý motiv historie, který by se promítl do doprovodných výstav a programů. Ideálně by vzniklo

moderní kulturní centrum, kterého by epopěj byla součástí. Slovanská epopěj by tak získala důstojný prostor, kterého je dílo hodno, a přesto by nebyla chápána jako příliš přeceňované dílo nejisté umělecké hodnoty.

Otázka architektonického řešení pro vystavení Muchova cyklu obrazů z české a slovanské historie je stále aktuální, a i po mnoha návrzích a projektech stále nemá jasný výsledek. Tato diplomová práce přibližuje koncept, který by mohl být jedním z funkčních řešení architektonického úkolu.

Seznam použitých zkratk

ÚNV – Ústřední národní výbor

GHMP – Galerie hlavního města Prahy

IPR – Institut plánování a rozvoje hlavního města Praha

VŠUP – Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze

ČKA – Česká komora architektů

VUT – Vysoké učení technické v Brně

ČVUT – České vysoké učení technické v Praze

TEL – Technická univerzita Liberec

AVU – Akademie výtvarných umění v Praze

UNESCO – Organizace spojených národů pro vzdělání, vědu a kulturu (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)

Obrazové přílohy

1. **Alfons Mucha:** Slované v pravlasti, 1912, olej, tempera, plátno, 610 x 810 cm. GHMP

2. **Alfons Mucha:** Zavedení slovanské liturgie, 1912, olej, tempera, plátno, 610 x 810 cm. GHMP

3. **Alfons Mucha:** Slavnost svantovítova, 1912, olej, tempera, plátno, 610 x 810 cm. GHMP

4. **Alfons Mucha:** Zrušení nevolnictví na Rusi, 1914, olej, tempera, plátno, 610 x 810 cm. GHMP

5. **Alfons Mucha**: Hájení hradu Szigetú proti Turkům Mikulášem Zrinyjem roku 1566, 1914, olej, tempera, plátno, 610 x 810 cm. GHMP

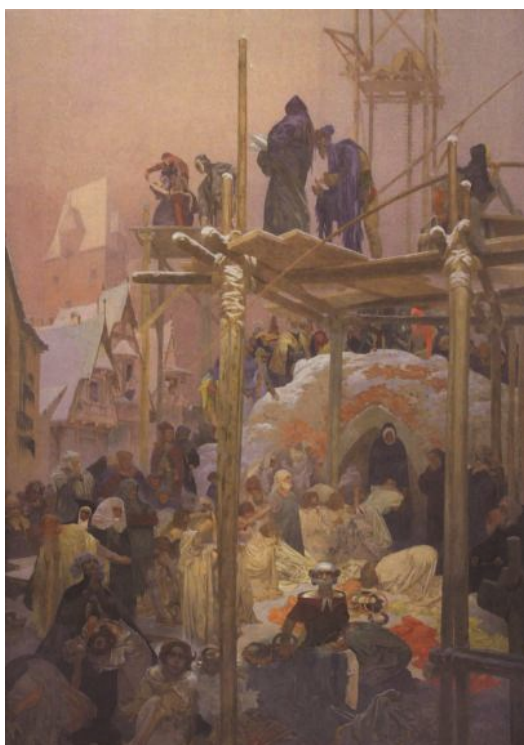

6. **Alfons Mucha**: Bratrská škola v Ivančicích roku 1594 a tisk Bible kralické, 1914, olej, tempera, plátno, 610 x 810 cm. GHMP

7. **Alfons Mucha:** Jan Hus káže v kapli Betlémské, 1916, olej, tempera, plátno, 610 x 810 cm. GHMP

8. **Alfons Mucha:** Milíč z Kroměříže zakládá Nový Jeruzalém, 1916, olej, tempera, plátno, 610 x 810 cm. GHMP

9. **Alfons Mucha:** Schůzka na Křížkách, 1916, olej, tempera, plátno, 610 x 810 cm. GHMP

10. Alfons Mucha: Chelčický před Vodňany, 1918, olej, tempera, plátno, 405 x 620 cm. GHMP

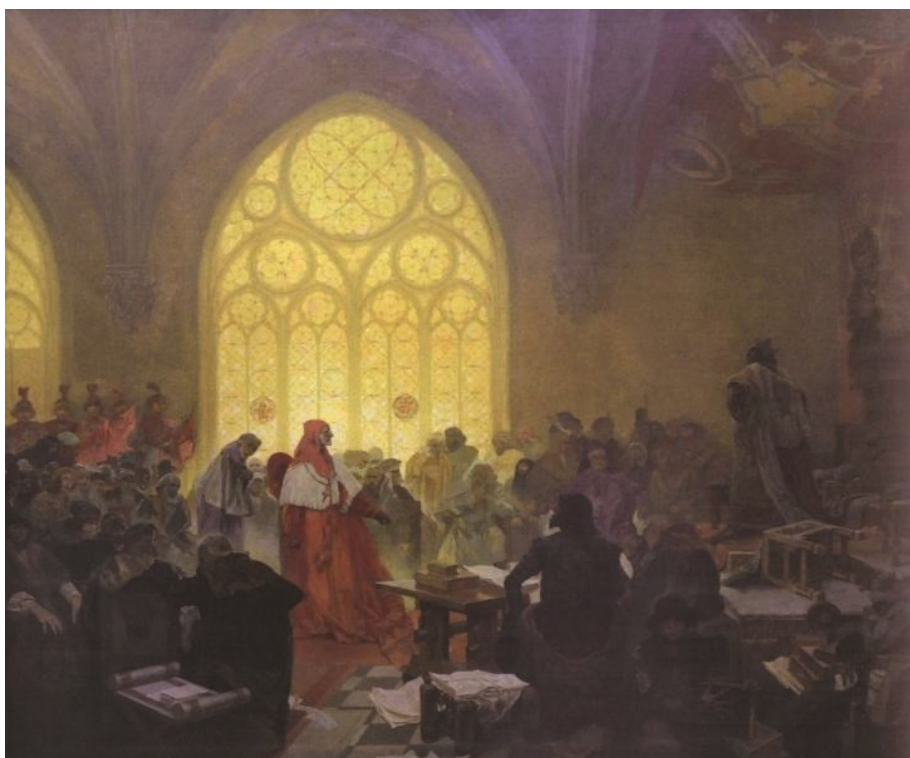

11. Alfons Mucha: Smrt Jana Ámose Komenského v Naardenu, 1918, olej, tempera, plátno, 405 x 620 cm. GHMP

12. Alfons Mucha: Po bitvě na Vítkově – díkůvzdání, 1923, olej, tempera, plátno, 610 x 810 cm. GHMP

13. Alfons Mucha: Jiří z Poděbrad a legát Fantin, 1923, olej, tempera, plátno, 610 x 810 cm. GHMP

14. **Alfons Mucha**: Car Symeon, 1923, olej, tempera, plátno, 405 x 480 cm. GHMP

15. **Alfons Mucha**: Korunovace Štěpána Dušana na cara, 1923, olej, tempera, plátno, 405 x 480 cm. GHMP

16. **Alfons Mucha:** Polsko po bitvě u Grunwaldu, 1924, olej, tempera, plátno, 405 x 610 cm. GHMP

17. **Alfons Mucha:** Král Přemysl Otakar II., 1926, olej, tempera, plátno, 405 x 480 cm. GHMP

18. Alfons Mucha: Mont Athos ruský, 1926, olej, tempera, plátno, 405 x 480 cm. GHMP

20. Alfons Mucha: Přísaha „omladiny“ u slovanské lípy, 1926, olej, tempera, plátno, 405 x 610 cm. GHMP

19. Alfons Mucha: Dějiny Slovanstva, 1924, olej, tempera, plátno,
390 x 590 cm. GHMP

21. Alfons Mucha: Slovanská eposej, výstava v Klementinu, 1919

22. **Alfons Mucha:** Slovanská epej, expozice na zámku v Moravském Krumlově, od 1963 do 2011

23. **Alfons Mucha:** Slovanská epej, expozice na zámku v Moravském Krumlově, od 1963 do 2011

24. **Alfons Mucha:** Slovanská epopej, expozice ve Veletržním paláci, od 2012 do 2016

25. **Alfons Mucha:** Slovanská epopej, expozice ve Veletržním paláci, od 2012 do 2016

26. **Alfons Mucha:** Slovanská epopej, expozice v Art National Centre v Tokiu, 8. 3.-5. 6. 2017

27. **Alfons Mucha:** Slovanská epopej, expozice v Art National Centre v Tokiu, 8. 3.-5. 6. 2017

28. **Alfons Mucha:** Slovanská epopej, expozice v Obecním domě, 19. 7. 2018-20. 1. 2019

29. **Alfons Mucha:** Slovanská epopej, expozice v Obecním domě, 19. 7. 2018-20. 1. 2019

30. **Alfons Mucha**: Slovanská epopej, expozice na brněnském výstavišti, 26. 5.-31. 12. 2018

31. **Alfons Mucha**: Slovanská epopej, expozice na brněnském výstavišti, 26. 5.-31. 12. 2018

32. Nákladové nádraží Žižkov, boční křídla bývalých skladišť, střední rampa

33. Nákladové nádraží Žižkov, střední rampa, výtahové věže a lávky

Seznam vyobrazení

1. Alfons Mucha: Slované v pravlasti, 1912, olej, tempera, plátno, 610 x 810 cm. GHMP.

Foto: Martin Frouz, zdroj:
http://www.praha.eu/public/91/20/d2/721853_29015_epopej_01.jpg, vyhledáno 25. 3. 2019

2. Alfons Mucha: Zavedení slovanské liturgie, 1912, olej, tempera, plátno, 610 x 810 cm. GHMP. Foto: Martin Frouz, zdroj:

http://www.praha.eu/public/55/84/e2/721875_29017_epopej_03.jpg, vyhledáno 25. 3. 2019

3. Alfons Mucha: Slavnost svantovítova, 1912, olej, tempera, plátno, 610 x 810 cm. GHMP. Foto: Martin Frouz, zdroj:

http://www.praha.eu/public/d/f9/c7/721952_29024_epopej_10.jpg, vyhledáno 25. 3. 2019

4. Alfons Mucha: Zrušení nevolnictví na Rusii, 1914, olej, tempera, plátno, 610 x 810 cm. GHMP. Foto: Martin Frouz, zdroj:

http://www.praha.eu/public/3d/52/fb/721919_29021_epopej_07.jpg, vyhledáno 25. 3. 2019

5. Alfons Mucha: Hájení hradu Szigetú proti Turkům Mikulášem Zrinyjem roku 1566, 1914, olej, tempera, plátno, 610 x 810 cm. GHMP. Foto: Martin Frouz, zdroj:

http://www.praha.eu/public/19/e8/f2/721897_29019_epopej_05.jpg, vyhledáno 25. 3. 2019

6. Alfons Mucha: Bratrská škola v Ivančicích roku 1594 a tisk Bible kralické, 1914, olej, tempera, plátno, 610 x 810 cm. Národní galerie v Praze. Foto: Martin Frouz, zdroj:

http://www.praha.eu/public/c0/95/d7/722062_29034_epopej_20.jpg, vyhledáno 25. 3. 2019

7. Alfons Mucha: Jan Hus káže v kapli Betlémské, 1916, olej, tempera, plátno, 610 x 810 cm. GHMP. Foto: Martin Frouz, zdroj:

http://www.praha.eu/public/b3/8e/e0/721985_29027_epopej_13.jpg, vyhledáno 25. 3. 2019

8. Alfons Mucha: Milíč z Kroměříže zakládá Nový Jeruzalém, 1916, olej, tempera, plátno, 610 x 810 cm. GHMP. Foto: Martin Frouz, zdroj:

http://www.praha.eu/public/95/c0/e8/721996_29028_epopej_14.jpg, vyhledáno

25. 3. 2019

9. Alfons Mucha: Schůzka na Křížkách, 1916, olej, tempera, plátno, 610 x 810 cm. GHMP. Foto: Martin Frouz, zdroj: http://www.praha.eu/public/d1/5c/d8/721974_29026_epopej_12.jpg, vyhledáno

25. 3. 2019

10. Alfons Mucha: Chelčický před Vodňany, 1918, olej, tempera, plátno, 405 x 620 cm. GHMP. Foto: Martin Frouz, zdroj: http://www.praha.eu/public/67/44/9f/722040_29032_epopej_18.jpg, vyhledáno

25. 3. 2019

11. Alfons Mucha: Smrt Jana Ámose Komenského v Naardenu, 1918, olej, tempera, plátno, 405 x 620 cm. GHMP. Foto: Martin Frouz, zdroj: http://www.praha.eu/public/e/bd/2/722018_29030_epopej_16.jpg, vyhledáno 25. 3. 2019

12. Alfons Mucha: Po bitvě na Vítkově – díkůvzdání, 1923, olej, tempera, plátno, 610 x 810 cm. GHMP. Foto: Martin Frouz, zdroj: http://www.praha.eu/public/f0/ee/a/722029_29031_epopej_17.jpg, vyhledáno 25. 3. 2019

13. Alfons Mucha: Jiří z Poděbrad a legát Fantin, 1923, olej, tempera, plátno, 610 x 810 cm. GHMP. Foto: Martin Frouz, zdroj: http://www.praha.eu/public/d7/d3/fa/722007_29029_epopej_15.jpg, vyhledáno

25. 3. 2019

14. Alfons Mucha: Car Symeon, 1923, olej, tempera, plátno, 405 x 480 cm. GHMP. Foto: Martin Frouz, zdroj: http://www.praha.eu/public/73/52/da/721864_29016_epopej_02.jpg, vyhledáno

25. 3. 2019

15. Alfons Mucha: Korunovace Štěpána Dušana na cara, 1923, olej, tempera, plátno, 405 x 480 cm. GHMP. Foto: Martin Frouz, zdroj: http://www.praha.eu/public/37/b6/ea/721886_29018_epopej_04.jpg, vyhledáno

25. 3. 2019

16. Alfons Mucha: Polsko po bitvě u Grunwaldu, 1924, olej, tempera, plátno, 405 x 610 cm. GHMP. Foto: Martin Frouz, zdroj: http://www.praha.eu/public/5b/20/f3/721908_29020_epopej_06.jpg, vyhledáno

25. 3. 2019

- 17. Alfons Mucha:** Král Přemysl Otakar II., 1926, olej, tempera, plátno, 405 x 480 cm. GHMP. Foto: Martin Frouz, zdroj: http://www.praha.eu/public/ef/2a/d0/721963_29025_epopej_11.jpg, vyhledáno 25. 3. 2019
- 18. Alfons Mucha:** Mont Athos ruský., 1926, olej, tempera, plátno, 405 x 480 cm. GHMP. Foto: Martin Frouz, zdroj: http://www.praha.eu/public/b4/a7/8f/721930_29022_epopej_08.jpg, vyhledáno 25. 3. 2019
- 19. Alfons Mucha:** Dějiny Slovanstva, 1924, olej, tempera, plátno, 390 x 590 cm. GHMP. Foto: Martin Frouz, zdroj: http://www.praha.eu/public/96/d9/97/721941_29023_epopej_09.jpg, vyhledáno 25. 3. 2019
- 20. Alfons Mucha:** Přísaha „omladiny“ u slovanské lípy., 1926, olej, tempera, plátno, 405 x 610 cm. GHMP. Foto: Martin Frouz, zdroj: http://www.praha.eu/public/49/76/a7/722051_29033_epopej_19.jpg, vyhledáno 25. 3. 2019
- 21. Alfons Mucha:** Slovanská epopej, výstava v Klementinu, 1919. Zdroj: https://lh3.googleusercontent.com/0GKhF138OxjpQKQuPfCoI7p5Zh_wQALOOANUx6IQac1Ukx7JpzfjFgYnGu4fBHwWXUGTTA=s121, vyhledáno 30. 4. 2019
- 22. Alfons Mucha:** Slovanská epopej, expozice na zámku v Moravském Krumlově, od 1963 do 2011. Zdroj: http://i.idnes.cz/08/091/cl6/DMK25a1c5_slovansk2.JPG, vyhledáno 30. 4. 2019
- 23. Alfons Mucha:** Slovanská epopej, expozice na zámku v Moravském Krumlově, od 1963 do 2011. Zdroj: http://i.idnes.cz/10/102/cl6/ABR366650_181720_1808243.jpg, vyhledáno 30. 4. 2019
- 24. Alfons Mucha:** Slovanská epopej, expozice ve Veletržním paláci, od 2012 do 2016. Zdroj: <https://1gr.cz/u/n4/pouzijte-tlacidko-sdilet.gif>, vyhledáno 30. 4. 2019
- 25. Alfons Mucha:** Slovanská epopej, expozice ve Veletržním paláci, od 2012 do 2016. Foto: Jan Langer, zdroj: https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcT1MUeA6MJ5IO_ap3gtzBrbCVOeRIoRNJOfX5Pq0eXr-y--UGUnhQ, vyhledáno 30. 4. 2019

- 26. Alfons Mucha:** Slovanská epopej, expozice v Art National Centre v Tokiu, 8. 3.-5. 6. 2017. Zdroj: <https://www.blesk.cz/galerie/zpravy-politika/626723/japonce-uhranula-muchova-epopej-herman-si-prohledl-i-kufrik-bradyho-sestry?foto=5>, vyhledáno 30. 4. 2019
- 27. Alfons Mucha:** Slovanská epopej, expozice v Art National Centre v Tokiu, 8. 3.-5. 6. 2017. Zdroj: https://img.blesk.cz/img/1/full/3299278_.jpg, vyhledáno 30. 4. 2019
- 28. Alfons Mucha:** Slovanská epopej, expozice v Obecním domě, 19. 7. 2018-20. 1. 2019. Foto: Robert Klejch, zdroj: <https://www.blesk.cz/galerie/regiony-praha-praha-volny-cas/780412/muchovo-dilo-rozpulili-kus-slovanske-epopeje-je-v-obecnim-dome?foto=0>, vyhledáno 30. 4. 2019
- 29. Alfons Mucha:** Slovanská epopej, expozice v Obecním domě, 19. 7. 2018-20. 1. 2019. Foto: Robert Klejch, zdroj: <https://www.blesk.cz/galerie/regiony-praha-praha-volny-cas/780412/muchovo-dilo-rozpulili-kus-slovanske-epopeje-je-v-obecnim-dome?foto=4>, vyhledáno 30. 4. 2019
- 30. Alfons Mucha:** Slovanská epopej, expozice na brněnském výstavišti, 26. 5.-31. 12. 2018. Foto: Martin Šeda, zdroj: <https://m.brnenskadrba.cz/files/drba/images/page/size4-15294109026513-60-epopej-brno.jpg>, vyhledáno 30. 4. 2019
- 31. Alfons Mucha:** Slovanská epopej, expozice na brněnském výstavišti, 26. 5.-31. 12. 2018. Zdroj: https://ct24.ceskatelevize.cz/sites/default/files/styles/crop_880x495/public/images/2236604-p201805260360401.jpeg?itok=HFrHS4W1, vyhledáno 30. 4. 2019
- 32. Nákladové nádraží Žižkov,** boční křídla bývalých skladišť, střední rampa. Foto: Radek Cihla, zdroj: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/nakladove-nadrazi-zizkov-prestavba-developeri.A160226_2228502_praha-zpravy_rsr/foto/CHU471e58_Zizkov2.jpg, vyhledáno 30. 4. 2019
- 33. Nákladové nádraží Žižkov,** střední rampa, výtahové věže a lávky. Foto: L. Beran, Z. Lefan, zdroj: <http://www.zastarouprahu.cz/nakladove-nadrazi-zizkov-definitivne-pamatkou/aktualita-68/>, vyhledáno 30. 4. 2019

Seznam literatury

Monografie:

AMBROSE/PAINE 1993 — Timothy AMBROSE/Crispin PAINE: Museum basics. Londýn, New York. 1993

BAČUVČÍK 2011 — Radim BAČUVČÍK: Marketing neziskových organizací. Zlín 2011

BLAŽÍČKOVÁ-HOROVÁ 1996 — Naděžda BLAŽÍČKOVÁ-HOROVÁ(ed.): Dějiny v obrazech: Historické náměty v umění 19. století v Čechách. Praha 1996

BRABCOVÁ 1996 — Jana A. BRABCOVÁ: Alfons Mucha. Praha 1996

BRŮHOVÁ 2018 — Klára BRŮHOVÁ: Pražské vize. Praha 2018

BYDŽOVSKÁ/SRP 2011 — Lenka BYDŽOVSKÁ/Karel SRP: Alfons Mucha-Slovanská epopěj. Praha 2011

CIKÁNEK/ŽÁKOVÁ/LEHEČKOVÁ/JAUROVÁ/BEDNÁŘ 2013 — Martin CIKÁNEK/Eva ŽÁKOVÁ/ Eva LEHEČKOVÁ/Zora JAUROVÁ/Pavel BEDNÁŘ: Kreativní průmysly příležitost pro novou ekonomiku II. Praha 2013

DEAN 2000 — David DEAN: Museum Exhibition-Theory and Practice. Londýn, New York 2000

DVOŘÁKOVÁ 2013 — Dita DVOŘÁKOVÁ: Nákladové nádraží Žižkov. Praha 2013

DVOŘÁKOVÁ/THOMSON/BOYSSON 2002 — Anna DVOŘÁKOVÁ/Helen Bieri THOMSON /Bernadette de BOYSSON: Alfons Mucha-Paříž 1900: Le Pater/Otčenáš. Praha 2002

JOHNOVÁ 2008 — Radka JOHNOVÁ: Marketing kulturního dědictví a umění. Praha 2008

JOHNOVÁ/ČERNÁ 2007 — Radka JOHNOVÁ/Jitka ČERNÁ: Arts marketing. Praha 2007

KAISER 2009 — Michael M. KAISER: Strategické plánování v umění: Praktický průvodce. Praha 2009

KESNER 2005 — Ladislav KESNER: Marketing a management muzeí a památek. Praha 2005

MOUCHA/ŘAPEK 2000 — Josef MOUCHA/Jiří ŘAPEK: Alfons Mucha. Praha 2000

MUCHA 1930 — Alfons MUCHA: Slovanská epopěj. Praha 1930

- MUCHA 1994 — Jiří MUCHA: Alfons Mucha. Praha 1994
- MUCHA 2013 — Alfons MUCHA: Ivan Lendl: Alfons Mucha. Praha 2013
- MUCHOVÁ 2006 — Sarah MUCHOVÁ: Alfons Mucha. Praha 2006
- NEKULA 2017 — Marek NEKULA: Smrt a zmrtvýchvstání národa: Sen o Slavíně v české literatuře a kultuře. Praha 2017
- NEÚSTUPNÝ 1950 — Jiří NEÚSTUPNÝ: Otázky dnešního musejnictví. Praha 1950
- PETRASOVÁ/LORENZOVÁ 2001 — Taťána PETRASOVÁ/Helena LORENZOVÁ (Ed.): Dějiny českého výtvarného umění 1780/1890 (III/1). Praha 2001
- SYLVESTROVÁ/ŠTEMBERA 2009 — Marta SYLVESTROVÁ/Petr ŠTEMBERA: Alfons Mucha Český mistr Belle Epoque. Brno 2009
- ŠEVČÍK/BENEŠ 2009 — Oldřich ŠEVČÍK/Ondřej BENEŠ: Architektura 60. let: „zlatá šedesátá léta“ v české architektuře 20. století. Praha 2009
- ULMER 1996 — Renate ULMER: Alfons Mucha. Praha 1996
- WAGNER/WESTREICOVÁ WAGNEROVÁ 2013 — Ethan WAGNER/Thea WESTREICOVÁ WAGNEROVÁ: Sbíráni umění: vášeň, investice a mnohem víc. Zlín 2013
- WITTLICH 2000 — Petr WITTLICH: Alfons Mucha v Obecním domě. Praha 2000
- ŽALMAN 2002 — Jiří ŽALMAN: Příručka muzejníková. Brno 2002

Články v časopisu:

- BAJTLER 2016 — Martin BAJTLER: Budoucnost nádraží? Parková čtvrť. In: Mladá Fronta Dnes 27, 2016, 21. listopadu, 18
- BILIÁNOVÁ 1909 — Popelka BILIÁNOVÁ: Jak bude se starým Vyšehradem? In: Národní listy 49, 1909, 12. 8., 1-2
- BEČKOVÁ 2011 — Kateřina BEČKOVÁ: Nákladové nádraží Žižkov v hodině rozhodnutí. In: Za starou Prahu: Věstník Klubu za starou Prahu 51 (12), 2011, 1, 25-26
- BERAN/NOVOTNÝ 2010 — Lukáš BERAN/Michal NOVOTNÝ: Nákladové nádraží Žižkov – Návrh na prohlášení za nemovitou kulturní památku. In: Za starou Prahu: Věstník Klubu za starou Prahu 40 (11), 2010, 1, 30-32

- BERNÝ 2008 — Aleš BERNÝ: Praha chce přivést Epopej. In: Mladá Fronta Dnes 19, 2008, 112, 14. května, c5
- BOHATA 2016 — Jan BOHATA: Žižkovské vlaky krmily Prahu. In: Mladá Fronta Dnes 27, 2016, 48, 26. února, 16
- BURGET 2006 — Eduard BURGET: Českému lidu a městu Praze. Slovanská epopej Alfonse Muchy. In: Dějiny a současnost 9, 2006, 12
- ČAPEK 1928 — Josef ČAPEK: Kam s ní? In: Lidové noviny 36, 580, 1928, 7
- EISENHAMMEROVÁ 2010 — Jitka EISENHAMMEROVÁ: Muchova rodina se soudí o epopej. In: Pražský deník 5, 2010, 132, 8. června, 1-2
- EISENHAMMEROVÁ 2012 — Jitka EISENHAMMEROVÁ: Slovanskou epopej po 84 letech vystavili opět ve Veletržním paláci. In: Pražský deník 109, 2012, 3
- HNÁTEK 2012 — Václav HNÁTEK: Epopeji to až nečekaně sluší. In: Mladá Fronta Dnes 22, 2012, 109, 10. května, 11
- HYMPL/KOLINA 2010 — Josef HYMPL /Josef KOLINA: Epopej provází pohnutá historie. In: Lidové noviny 23, 2010, 93, 21. dubna, 23
- JANATA 2011 — Michal JANATA: Slovanská epopej. In: Architekt, 2011, březen, 94-95
- JANDA 2012¹ — Vojtěch JANDA: Jak na Žižkově válčí o nádraží. In: 5plus2 Praha 1, 2012, 12, 6. září, 4-5
- JANDA 2012² — Vojtěch JANDA: Architekt Zdeněk Lukeš: Je to unikát. In: 5plus2 Praha 1, 2012, 12, 6. září, 4-5
- JANDA 2015 — Vojtěch JANDA: Nákladové nádraží stále čeká na miliardy. In: Mladá Fronta Dnes 178, 2015, 1. srpna, B3
- KLAPALOVÁ 2002¹ — Martina KLAPALOVÁ: Muchova Slovanská epopej se možná ocitne v jízdárně. In: Večerník Praha 12, 2002, 15, 18. ledna, 2
- KLAPALOVÁ 2002² — Martina KLAPALOVÁ: Mucha na výstaviště? Nikdy tvrdí dědicové a restaurátoři. In: Večerník Praha 12, 2002, 20, 24. ledna, 2
- KLAPALOVÁ 2002³ — Martina KLAPALOVÁ: Mucha si pro epopej nakreslil budovu. In: Večerník Praha 11, 2002, 24, 29. ledna, 2

- KOLINA 2010¹ — Josef KOLINA: Cítíme křivdu, epopej jsme zachránili, zní z Krumlova. In: Lidové noviny 23, 2010, 93, 21. dubna, 23
- KOLINA 2010² — Josef KOLINA: Je to skvělé malířské dílo. Ale trochu patetické. In: Lidové noviny 23, 2010, 93, 21. dubna, 23
- KOMÁREK 2008 — Michal KOMÁREK: Mistr patří nám. In: Respekt 19, 2008, 50, 8. -14. prosince, 26-27, 72
- KRUPKA 2011 — Jakub KRUPKA: Tahanice o epopej: Fantova kavárna zatím ve hře není. In: Pražský deník 6, 2011, 244, 18. října, 1, 3
- KUBÍČKOVÁ 2011 — Klára KUBÍČKOVÁ: „Čecháčci!“ hrozili Krumlovští Praze kvůli Epopeji. In: Mladá Fronta Dnes 22, 2011, 33, 9. února, b4
- LUKEŠ 2009 — Zdeněk LUKEŠ: Hledá se místo pro Alfonse Muchu. In: Lidové noviny 22, 2009, 237, 10. října, 8
- LUKEŠ 2017 — Zdeněk LUKEŠ 2017: Zrodí se žižkovské Matadero? In: Lidové noviny 30, 2017, 176, 1. srpna, 11
- MAREK 1928 — Josef Richard MAREK: Muchova epopej Slovanstva. In: Národní listy 67, 1928, 292, 21. listopadu, 9
- MAREK 2010¹ — Lukáš MAREK: Slovanská epopej se vrací domů. In: Pražský deník 5, 2010, 93, 21. dubna, 1-2
- MAREK 2010² — Lukáš MAREK: Vnuk Alfonse Muchy získal investora pro pavilon epopeje. In: Pražský deník 5, 2010, 32, 8. února, 2
- MAREK 2011 — Lukáš MAREK: Slovanská epopej je rozbalená. Kam s ní? In: Pražský deník 6, 2011, 35, 11. února, 1-2
- MUCHA 1936¹ — Alfons MUCHA: Moje začátky. In: Lidové noviny 44, 1936, 511, 12. října, 2
- MUCHA 1936² — Alfons MUCHA: Pařížská léta. In: Lidové noviny 44, 1936, 524, 19. října, 2
- NOSHIRO 2010 — Vlasta Čiháková NOSHIRO: A co na to Alfons Mucha? In: Lidové noviny 23, 2010, 240, 15. října, 11

- NOVÁ 2017¹ — Eliška NOVÁ: Začíná bitva na Ovocném trhu. In: Lidové noviny 30, 2017, 15, 18. ledna, 2
- NOVÁ 2017² — Eliška NOVÁ: bankéř, který žije rodinným odkazem. In: Lidové noviny 30, 2017, 15, 18. ledna, 2
- NOVÁ 2017³ — Eliška NOVÁ: Mucha stvořil Epopej, Ale patřila mu? In: Lidové noviny 30, 2017, 16, 19. ledna, 4
- NOVOTNÝ 2013 — Michal NOVOTNÝ: Nákladové nádraží Žižkov, zastavení k 10. výročí zahájení snahy o památkovou ochranu. In: Za starou Prahu: Věstník Klubu za starou Prahu 43 (14), 2013, 2, 29-31
- PEŇÁS 2011 — Jiří PEŇÁS: Nový svět pro Muchovy slovaný. In: Lidové noviny 24, 2011, 30, 5. února, 9
- SLAMJÁK 1995 — Ivo SLAMJÁK: Dům pro cyklus obrazů Alfonse Muchy-Slovanská epopej. In: Architekt 9, 1995, 12
- STROPNICKÝ 2013 — Matěj STROPNICKÝ: Nádraží památkou: zkáza nebo spása? In: Lidové noviny 26, 2013, 67, 20. března, 11
- VESELÝ 1928 — Adolf VESELÝ: Slovanská epopeja Alfonse Muchy. In: Zlatá Praha 46, 1928, 2, 4. listopadu, 26, 29
- VITVAR 2010¹ — Jan H. VITVAR: Nárok na Epopej. In: Respekt 11, 2010, 31, 16
- VITVAR 2010² — Jan H. VITVAR: Konec jedné epopeje. In: Respekt 21, 2010, 43, 25.-31. října, 26-27
- VITVAR 2012 — Jan H. VITVAR: Veletržní epopej. V Praze vrcholí přípravy na historické zveřejnění slovanského veledíla. Respekt 23, 2012, 10, 5.-10. března, 59-61
- VLNAS/WINTER 2013 — Vít VLNAS /Tomáš WINTER: Nechtěné dítě se vrátilo do své kolébky. Muchova Slovanská epopej ve Veletržním paláci. In: Dějiny a současnost 35, 2013, 34-36
- VOLF/ŠIBÍK 2012 — Petr VOLF /Jan ŠIBÍK: Epopej je v Praze světová. In: Reflex 23, 2012, 21, 88-89
- ZIEGLER 2005¹ — Jan ZIEGLER: Slovanská epopej je na cestě do Prahy. In: Mladá

Fronta Dnes 16, 2005, 6, 8. ledna, c1, c4

ZIEGLER 2005² — Jan ZIEGLER: Slavné obrazy se vrátí do Prahy. In: Mladá Fronta Dnes 16, 2005, 98, 27. dubna, c3

Sborník/kolektivní práce:

BYDŽOVSKÁ/SRP 2005 — Lenka BYDŽOVSKÁ/Karel SRP: Alfons Mucha Slovanstvo bratrské. České Budějovice 2005

NOSHIRO 2013 — Vlasta Čiháková NOSHIRO (Ed.): Almanach Slovanské epopeje. Praha 2013

Internet:

GRYGERA 2010 — Filip GRYGERA: Architekti chtějí Muchovu epopej vystavit v podzemí pod Vítkovem. In: idnes.cz

https://www.idnes.cz/bydleni/architektura/architekti-chteji-muchovu-epopej-vystavit-v-podzemi-pod-vitkovem.A100420_110146_architektura_web, vyhledáno 4. 4. 2019

POLÁK 2019 — Michal POLÁK: Slovanská epopej mezi cvičebními stroji? Posilovna slovanství, vysvětluje architekt. In: aktualne.cz

<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/alfons-mucha-slovanska-epopej-vystava-obecni-dum/r~1f5eb6b6135311e9a7e7ac1f6b220ee8/>, vyhledáno 1. 4. 2019

ŠAFHAUSER 2018 — Roman ŠAFHAUSER: Praha chce mít Epopej na Výstavišti, pro plátna dostaví přístavek. In: idnes.cz

https://www.idnes.cz/praha/zpravy/slovanska-epopej-alfons-mucha-na-vystavisti-v-lapidariu.A180605_114739_praha-zpravy_rsr, vyhledáno 28. 3. 2019

KSANDR 2000 — Karel KSANDR: Plzeňská restaurace PRAHA – EXPO 58, nebo kanceláře Bestia triumfans 2000? In: stary-web.zastarouprahu.cz

<http://stary-web.zastarouprahu.cz/kauzy/expo/expo1.htm>, vyhledáno 1. 4. 2019

EISENHAMMEROVÁ 2011¹ — Jitka EISENHAMMEROVÁ: Hrad nemá zájem o Slovanskou epopej. In: prazsky.denik.cz

https://prazsky.denik.cz/zpravy_region/hrad-nema-zajem-o-slovanskou-epopej20111001.html, vyhledáno 2. 4. 2019

EISENHAMMEROVÁ 2011² — Jitka EISENHAMMEROVÁ: Slovanská epopej: Komu vlastně soubor pláten patří? In: denik.cz

https://www.denik.cz/z_domova/slovanska-epopej-komu-20110716.html, vyhledáno 8. 4. 2019

JANSOVÁ 2018 — Petra JANSOVÁ: Letiště, bývalá továrna nebo tramvajový most. Studenti hledali místo pro Slovanskou epopej. In: magazin.aktualne.cz

<https://magazin.aktualne.cz/bydleni/jak-by-vypadala-a-kde-by-stala-galerie-pro-slovanskou-epopej/r~2b748fdc050511e8adb0ac1f6b220ee8/>, vyhledáno 4. 4. 2019

KOTALÍK 2017 — Jiří T. KOTALÍK: Mucha na Vítkov. In: praha3.cz

<https://www.praha3.cz/getFile/case:show/id:240544??>, vyhledáno 2. 4. 2019

LACINA 2014 — Adolf LACINA: Nákladové nádraží Žižkov: Místo pro kulturní centrum. In: Praha.eu

http://www.praha.eu/jnp/cz/co_delat_v_praze/o_praze/nakladove_nadrazi_zizkov_misto_o_pro.html, vyhledáno 20. 4. 2019

ROZSYPAL/SVOBODA 2017 — Michael ROZSYPAL/Vítek SVOBODA: Martin C. Putna: Slovanská epopej je strašlivá nepodařenina a omyl. In: plus.rozhlas.cz

<https://plus.rozhlas.cz/martin-c-putna-slovanska-epopej-je-strasлива-nepodarenina-a-omyl-6523374>, vyhledáno 22. 4. 2019

SVRDLINOVÁ 2016 — Kristýna SVRDLINOVÁ: Praha 1 chce v Revoluční ulici postavit dům pro Slovanskou epopej, má na to tři roky. In: aktualne.cz

<https://zpravy.aktualne.cz/regiony/praha/slovanska-epopej-by-mohla-mit-domov-v-revolucni-ulici->

<praha/r~4899010a5e2711e683920025900fea04/?redirected=1556288040>, vyhledáno 4. 4. 2019

Diplomové práce:

KOČAŘ 2017 — Tomáš KOČAŘ: Pavilon pro Slovanskou epopej (diplomová práce na Fakultě architektury na Českém vysokém učení technickém v Praze). Praha 2017

MACH 2016 — Jiří MACH: Pavilon pro Slovanskou epopej, Přístavba Veletržního paláce (diplomová práce na Fakultě architektury na Českém vysokém učení technickém v Praze). Praha 2016

Prameny:

Jednota umělců výtvarných 1898-1956. Karton 17, 1426, 22. listopadu 1948 (Archiv hlavního města Prahy, Sign. 3.4)

Petice českých korporací na slavnosti odhalení pamětní desky Alfonse Muchy. Sbírká listin, 360, 8. června 1935 (Archiv hlavního města Prahy, Sign. AMP PGL III – 48)

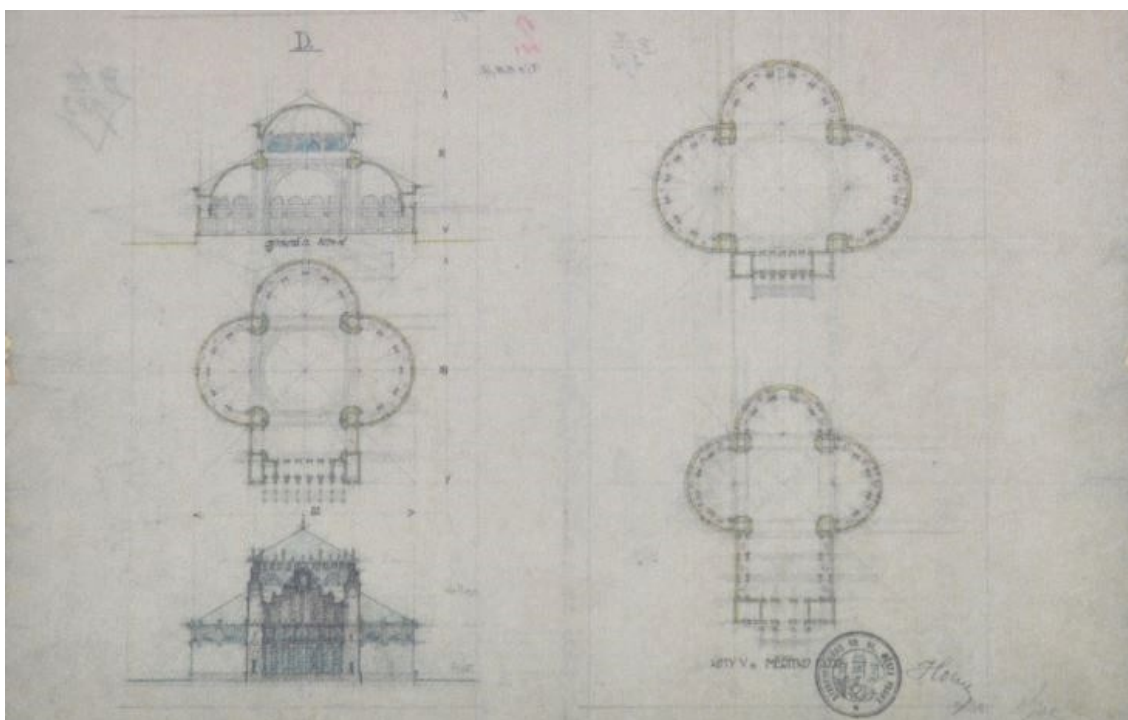
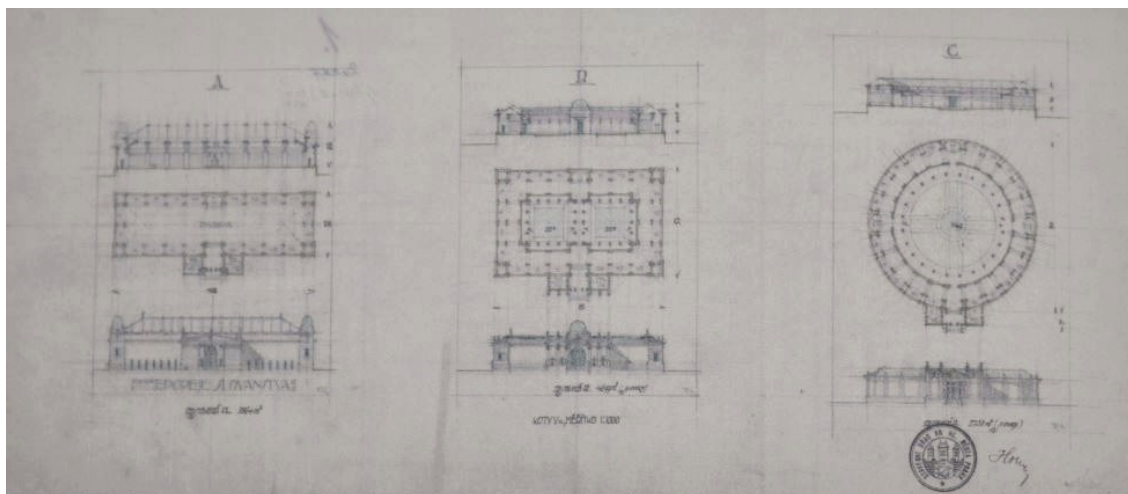
Svaz československých výtvarných umělců 1945-1956. Karton 120, 4433, 8. prosince 1948 (Archiv hlavního města Prahy, Sign. 6.4.2)

Umístění Slovanské epopeje na zámku v Mor. Krumlově. Řada R, 31. 1. 1950 (Archiv hlavního města Prahy, Str. 3,25)

Přílohy

Příloha č. 1

Projekty Mečislava Petru: Pavilon pro Slovanskou epopej, 1910

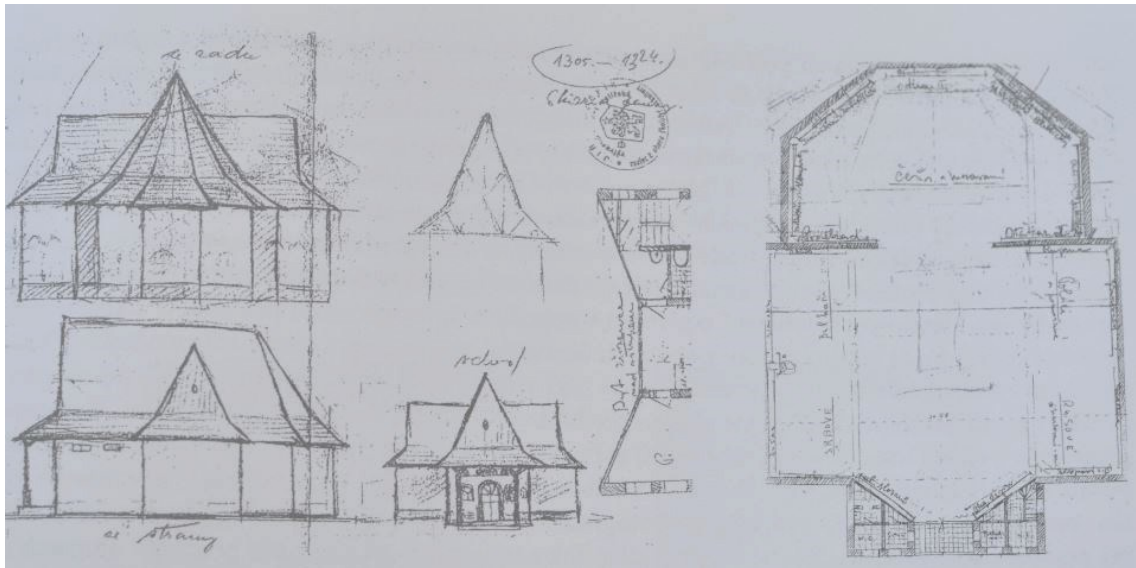

Zdroj: Archiv hlavního města Prahy. In: NOSHIRO 2013, 121

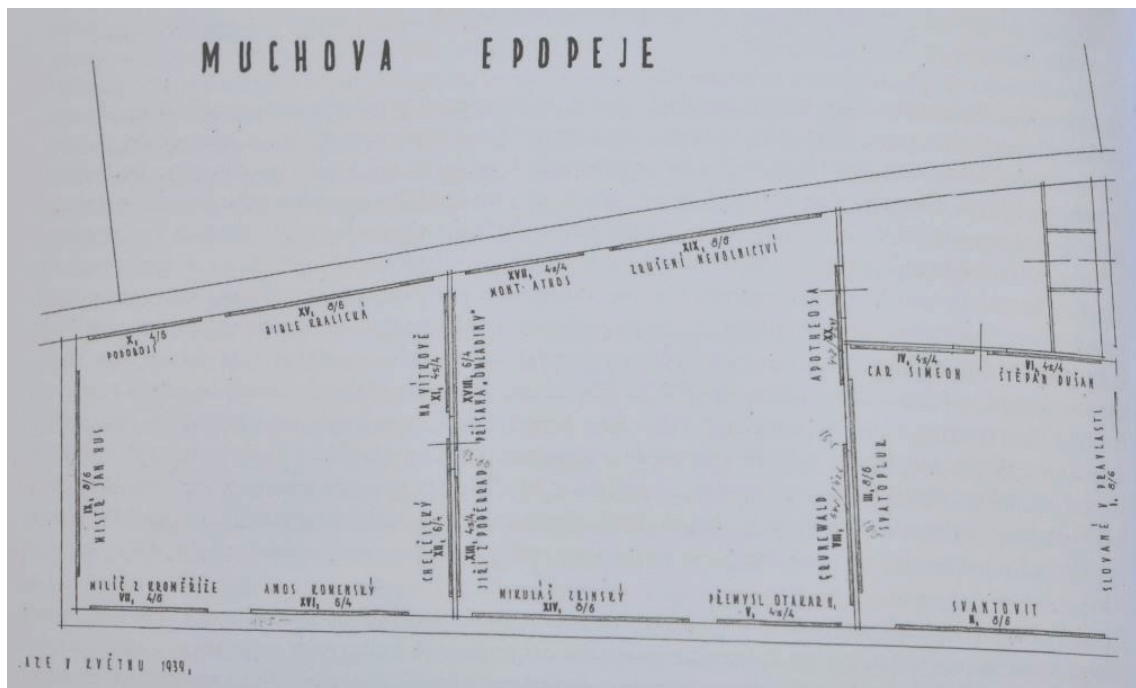
Příloha č. 2

Alfons Mucha: Pavilon pro Slovanskou epopej

Muchou navržený pavilon – pohledy a půdorys

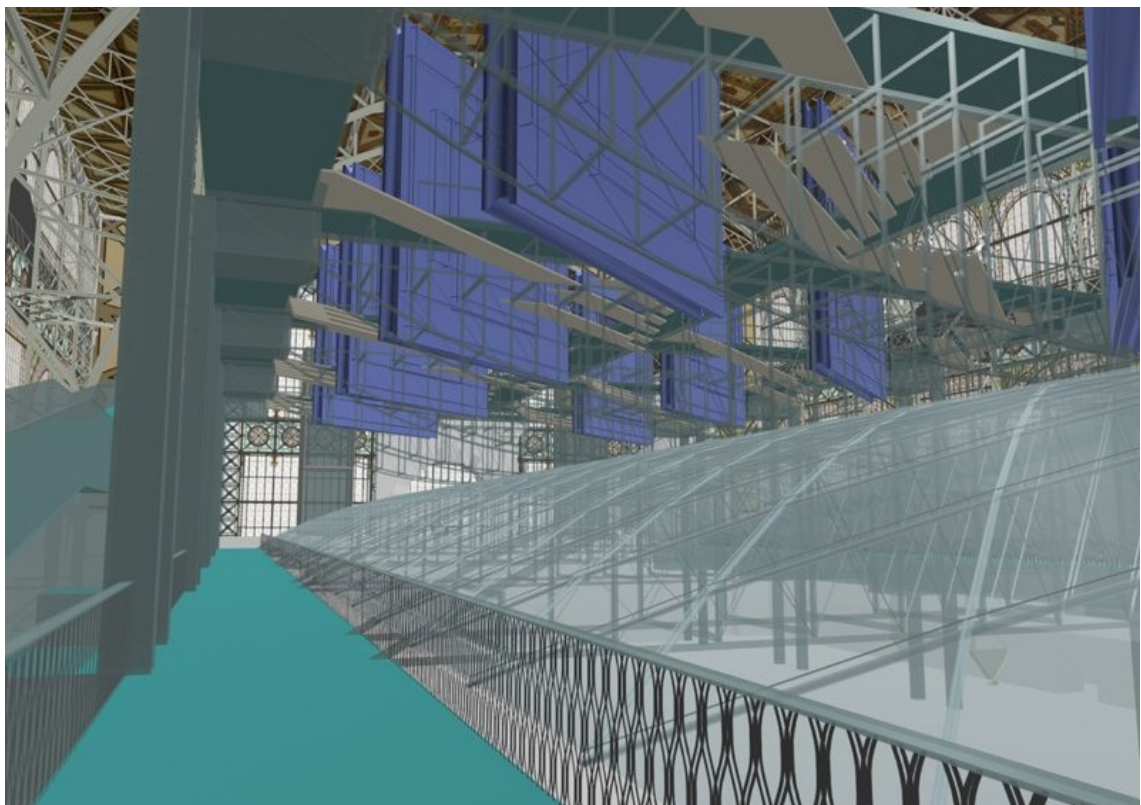
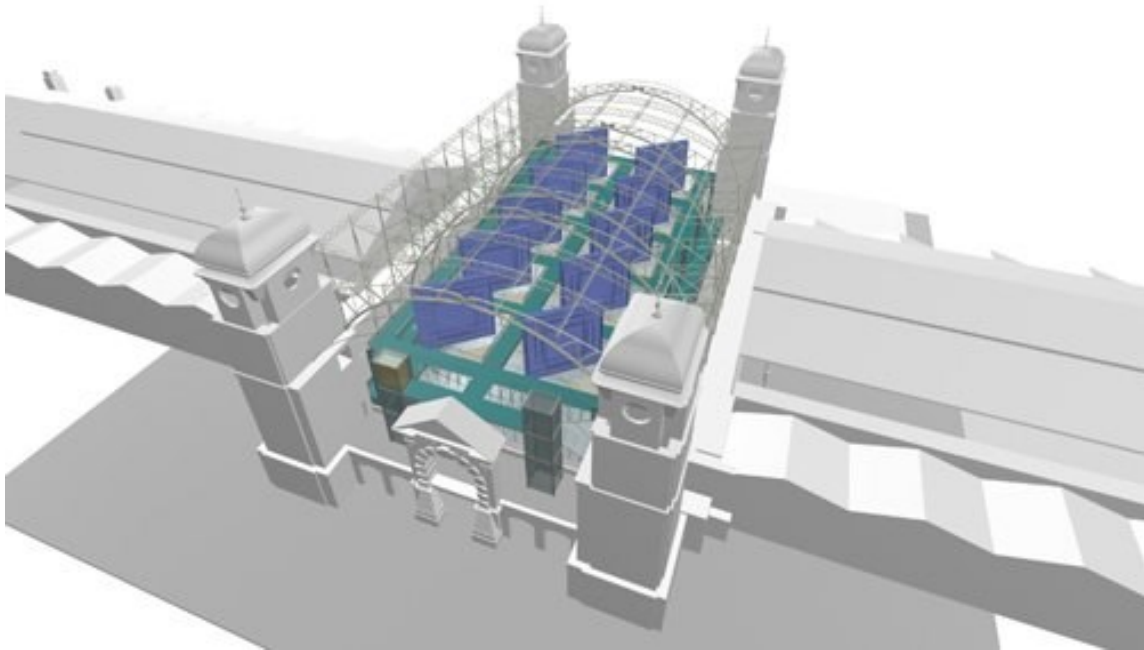
Muchův plánec na rozmístění obrazů v instalaci v Domě U Hybernů

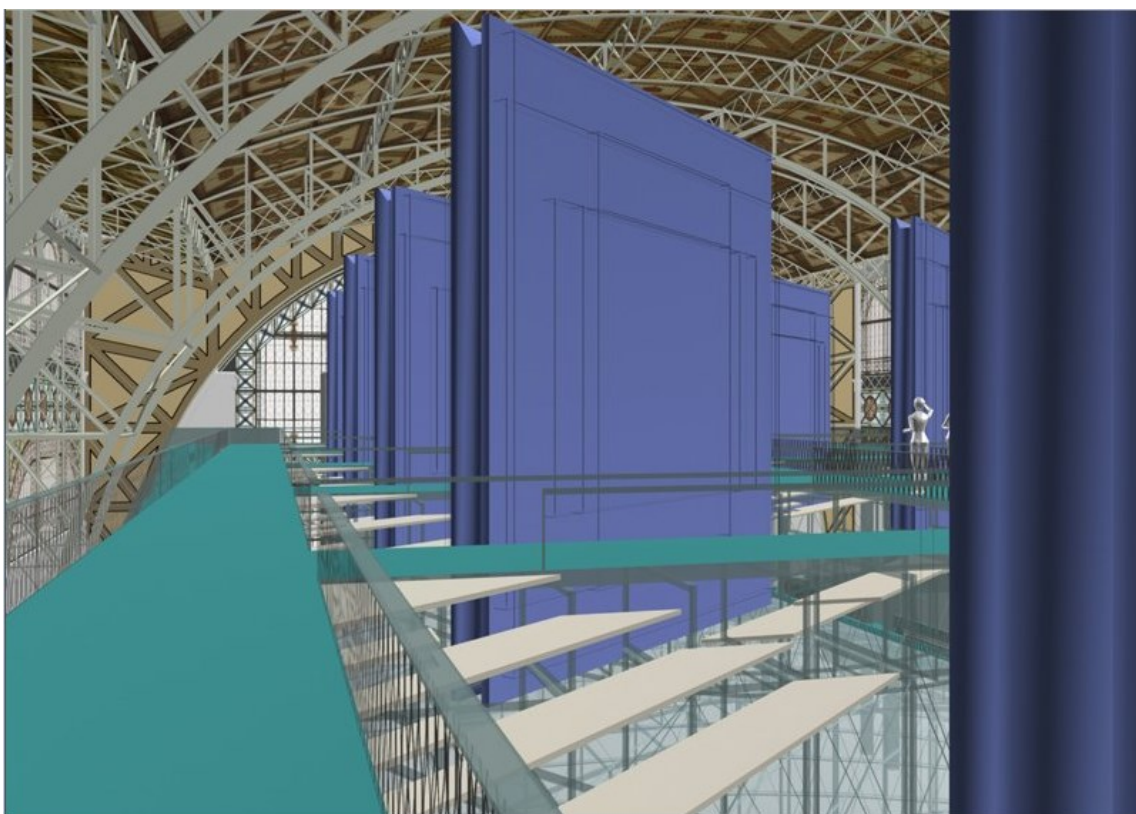
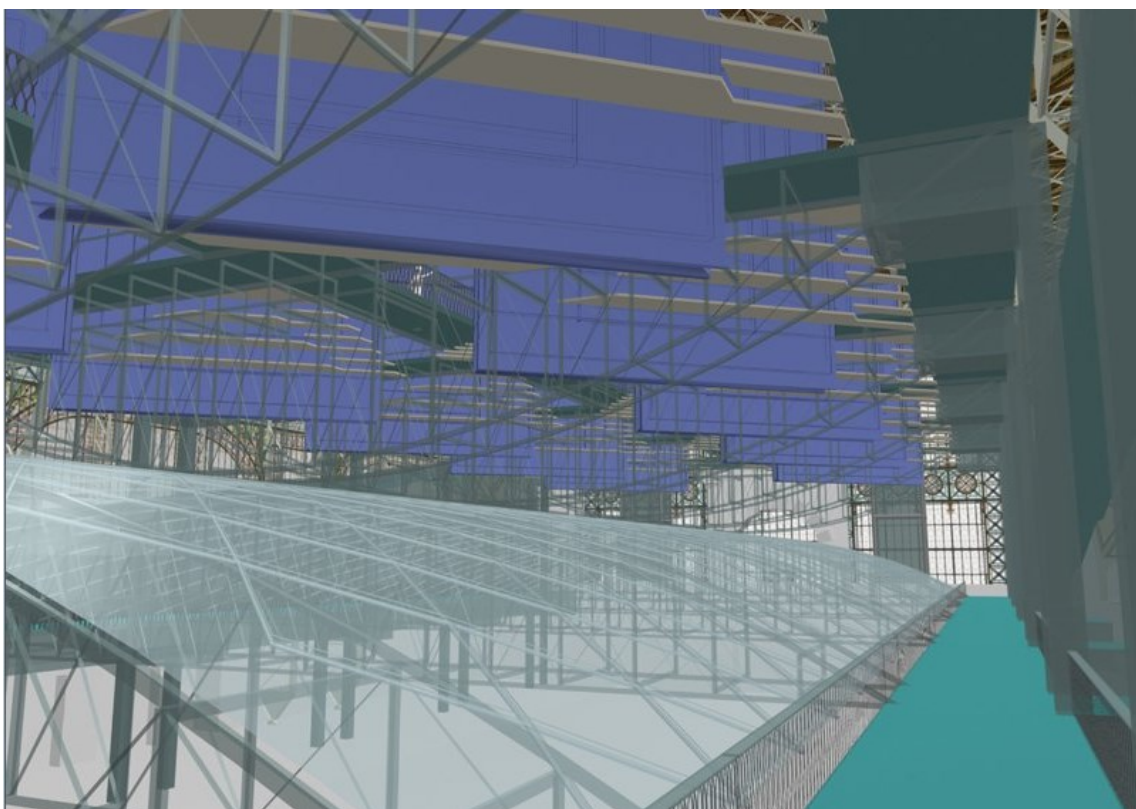
Zdroj: NOSHIRO 2013, 102, 107

Příloha č. 3

Projekt Anima-Tech: Umístění Slovanské epeje do Průmyslového paláce na Výstavišti Praha, 2004

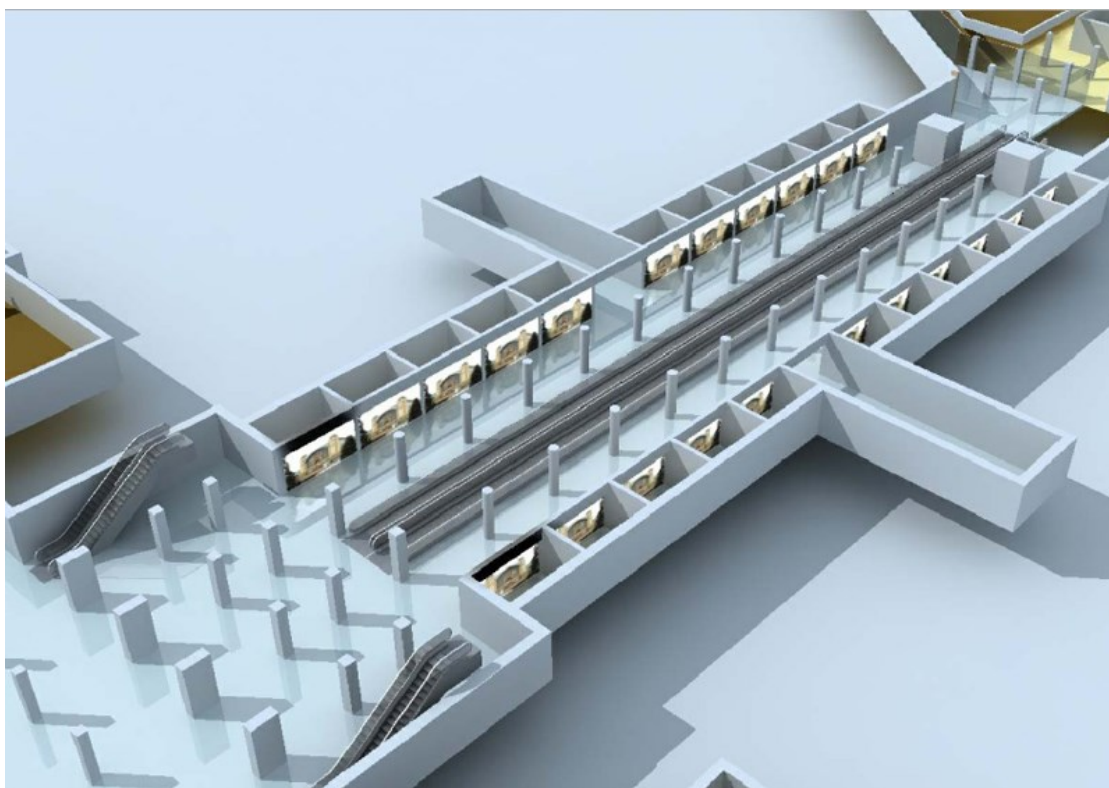
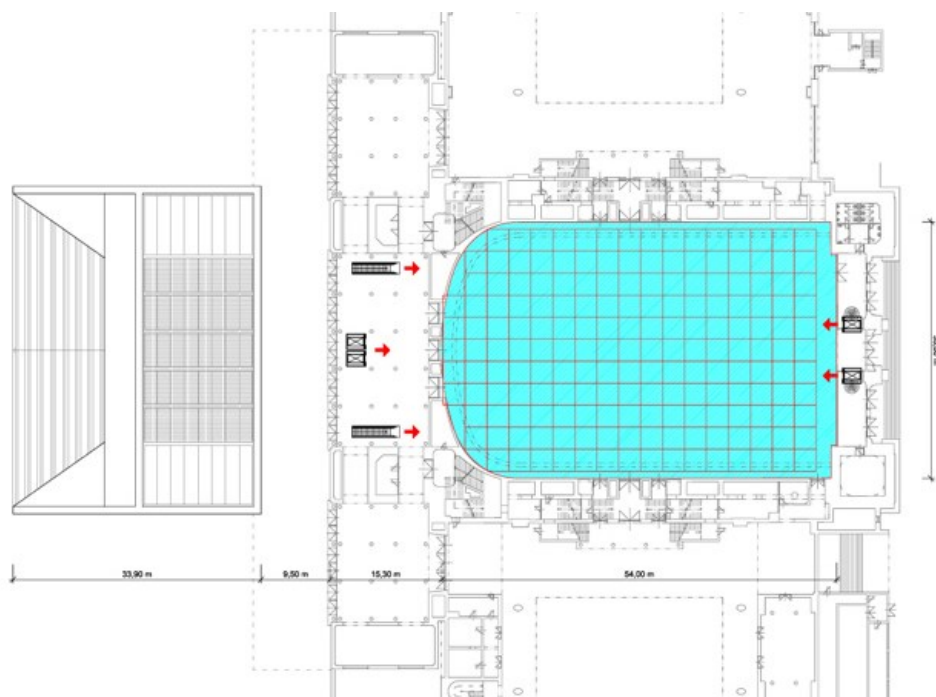
Zdroj: http://www.anima-tech.cz/cze/projects/610_Epopej.htm#

Příloha č. 4

Projekt Anima-Tech: Umístění Slovanské epopoje do Průmyslové paláce na Výstavišti Praha 2007

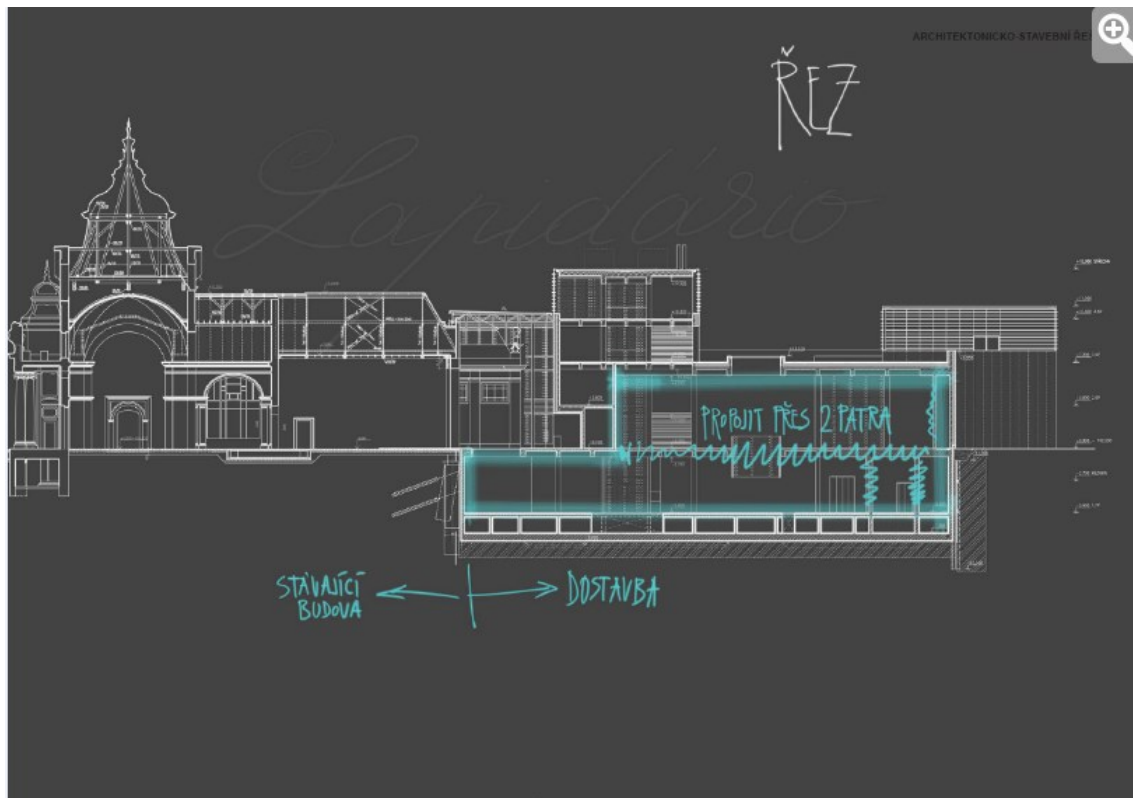
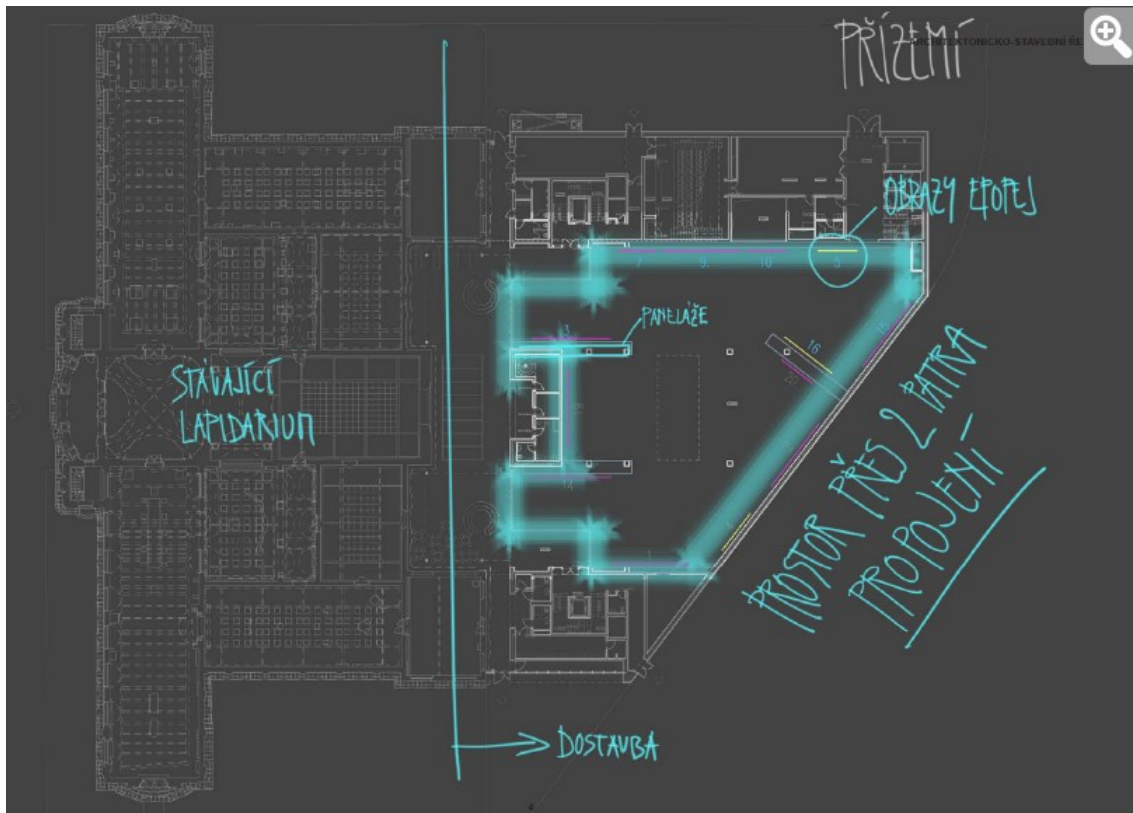

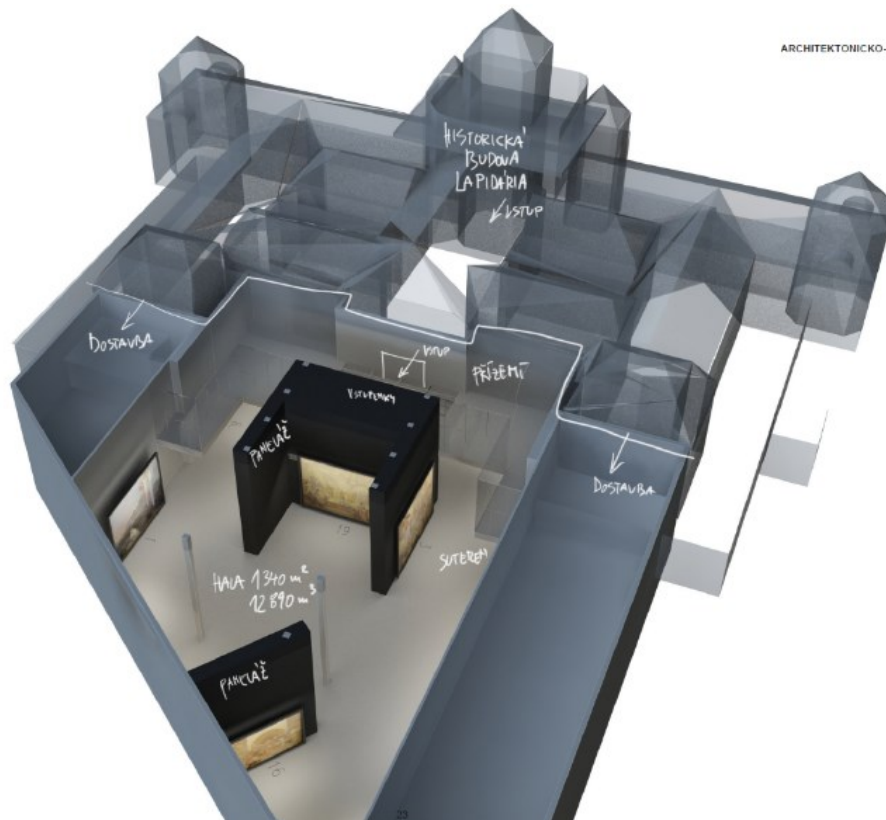
Zdroj: <http://www.anima-tech.cz/cze/index.htm>

Příloha č. 5

Projekt SGL: Přestavba Lapidária na Výstavišti Praha pro umístění Slovanské epopoje 2018

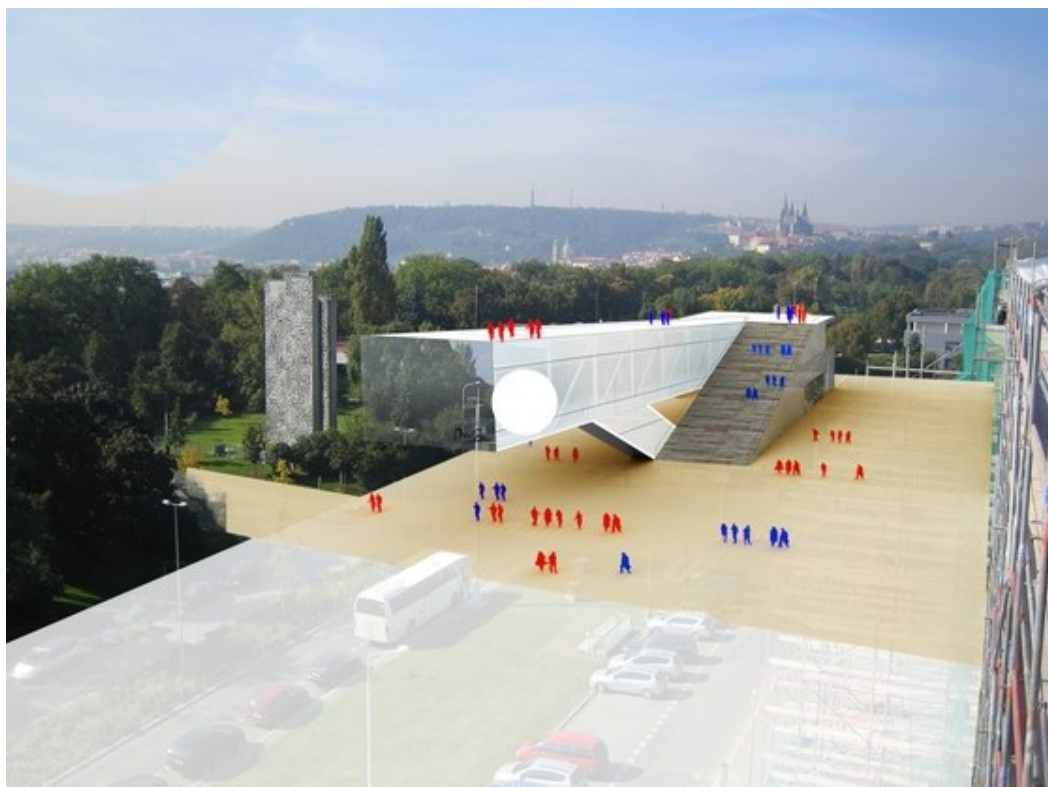
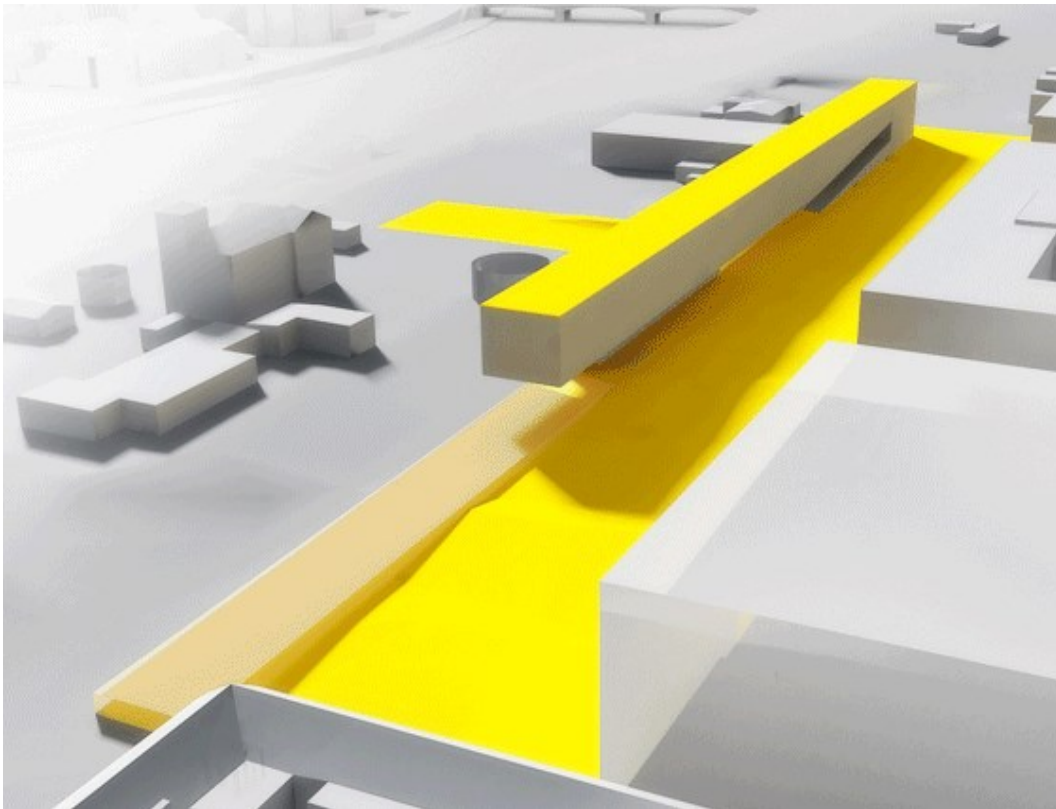

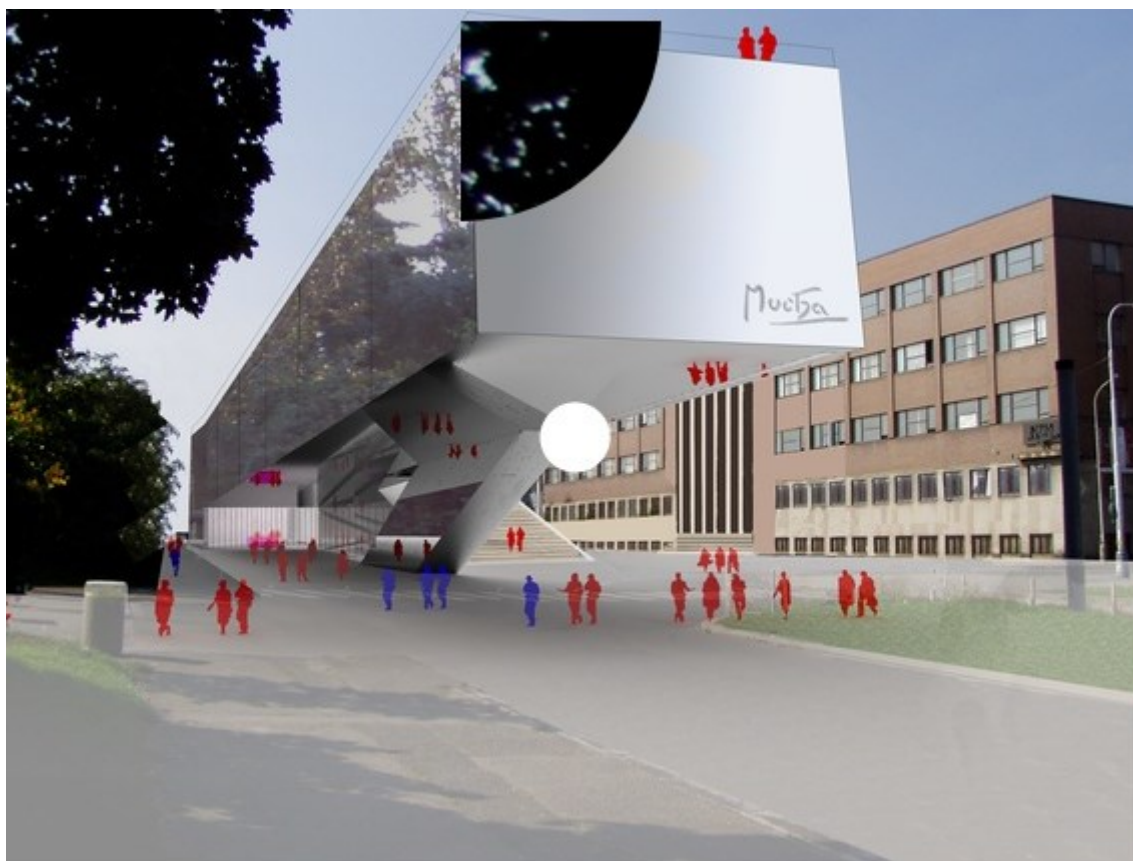

Zdroj: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/slovanska-epopej-alfons-mucha-na-vystavisti-v-lapidariu.A180605_114739_praha-zpravy_rsr

Příloha č. 6

Projekt Projektíl: Umístění pavilonu pro Slovanskou epopej na Letné-Muzejní ulice 2010

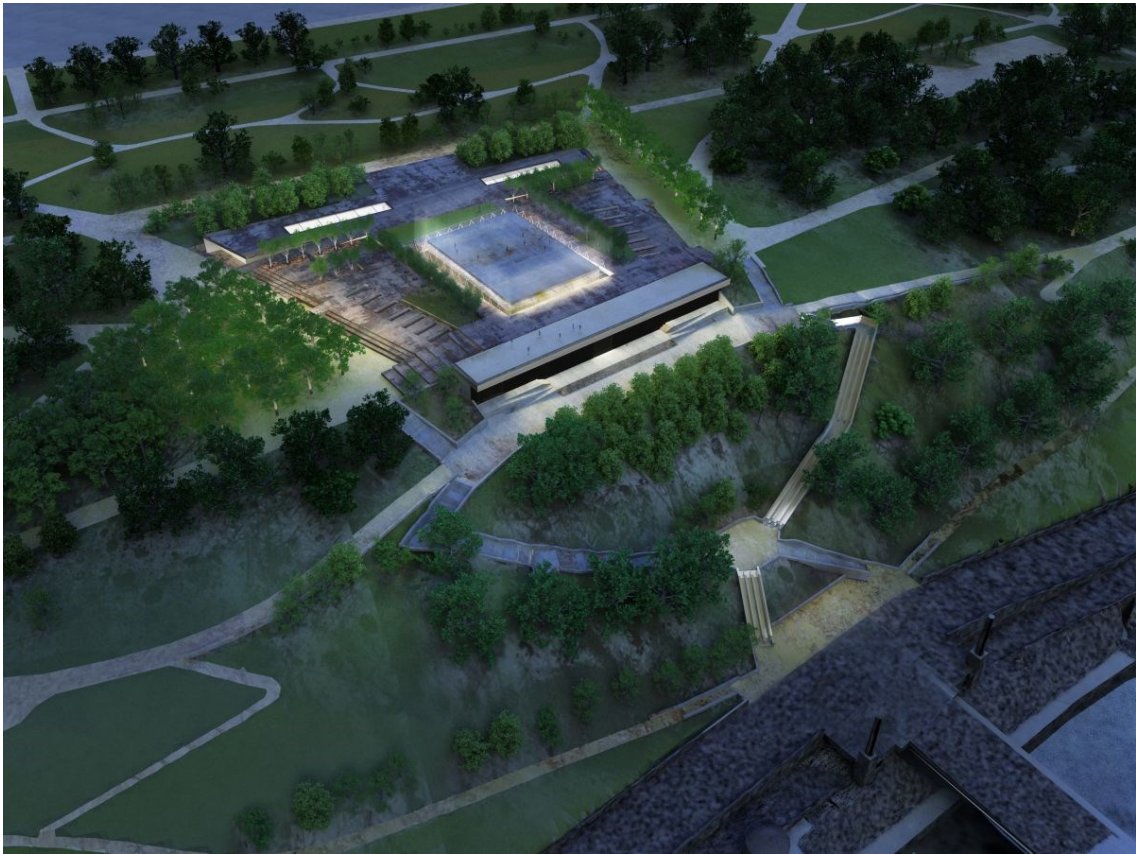
Zdroj: <http://projektil.cz/cs/projects#207-new-pavilion-slavonic-epopei-alfons-mucha>

Příloha č. 7

Projekt SGL: Umístění pavilonu pro Slovanskou epopej na Letné-Bunkr pod bývalým Stalinovým pomníkem 2016

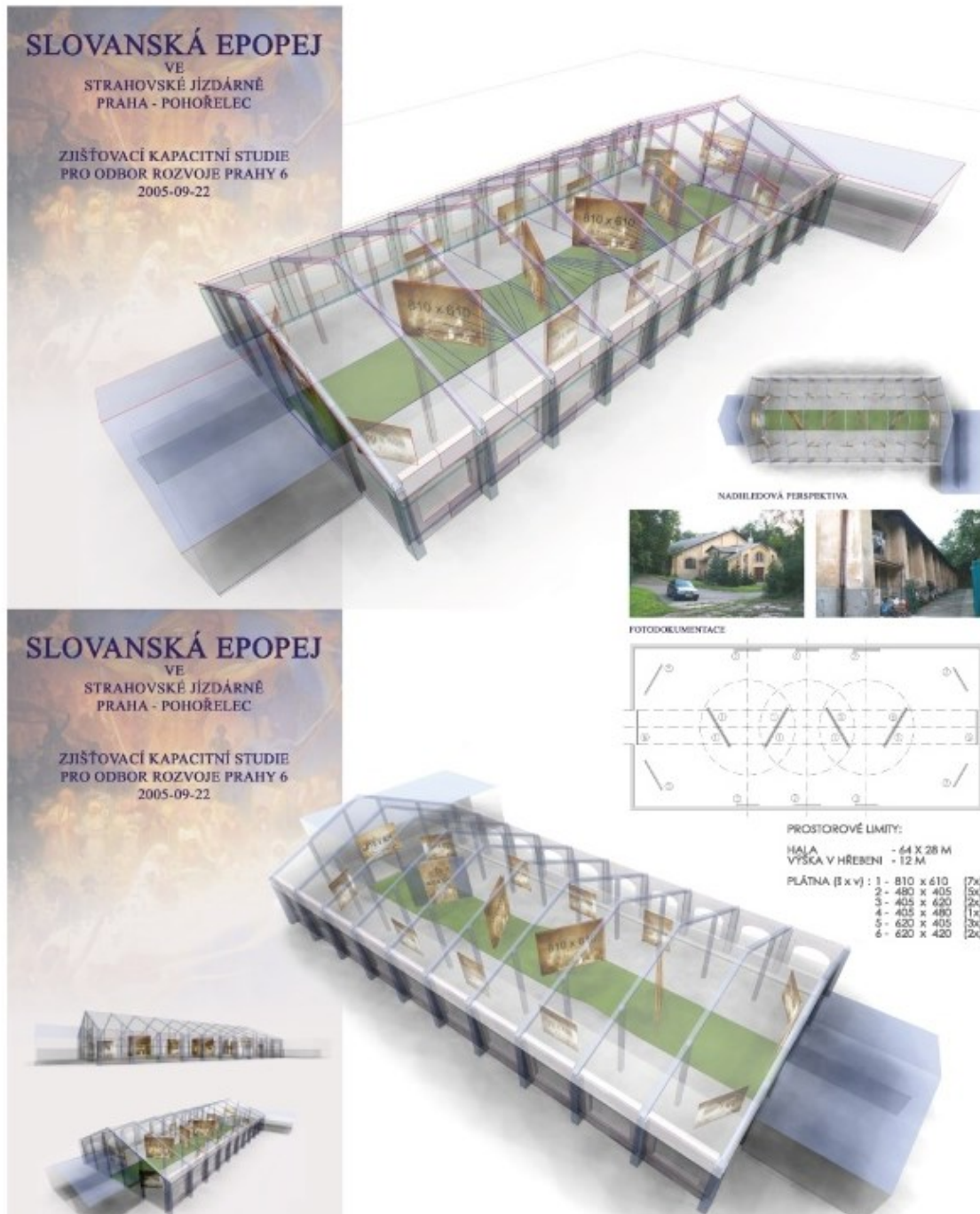

Zdroj: <http://www.epopejvpraze.cz/#iniciativa>

Příloha č. 8

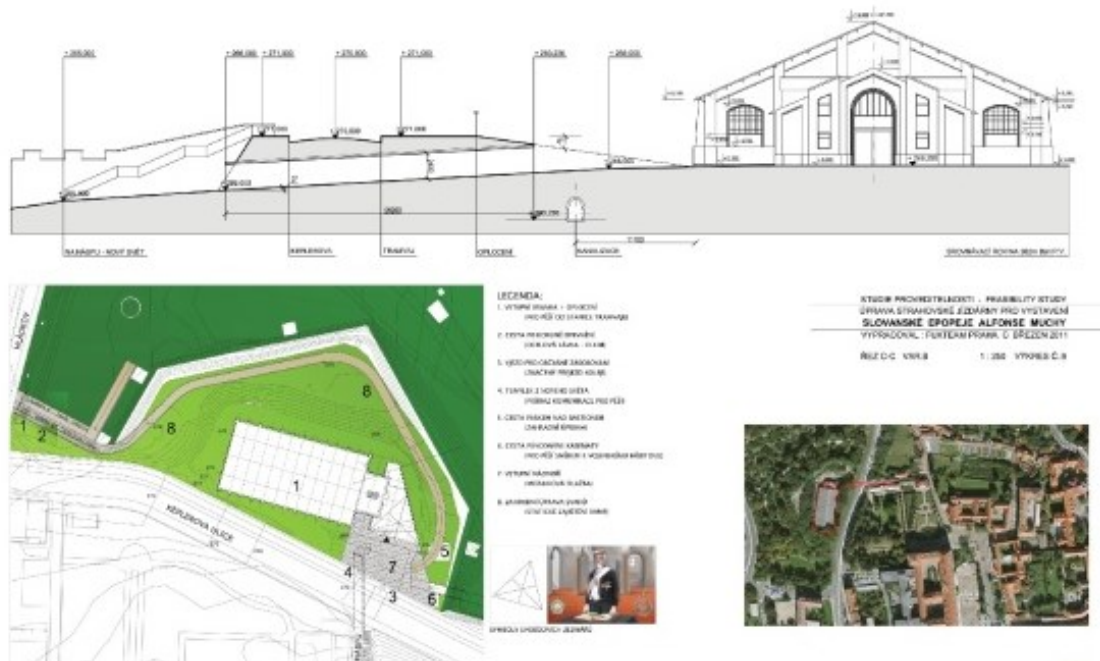
Projekt Fux Team: Vytipování jízdárny Pohořelec pro umístění Slovanské epeje 2005

Zdroj: <http://www.fuchspetr.cz/muzea-a-expozice>

Příloha č. 9

Projekt Fux Team: Umístění Slovanské epeje do bývalé jízdárny na Pohořelci 2011, varianta A

Příloha č. 10

Projekt Fux Team: Umístění Slovanské epeje do bývalé jízďárny na Pohořelci
2011, varianta B a interiér

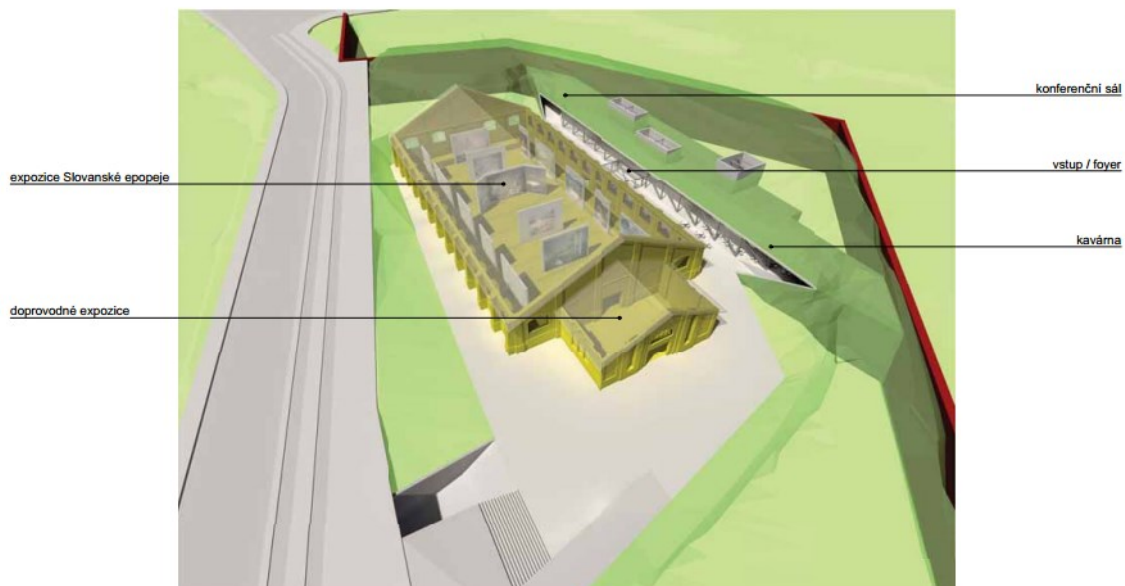
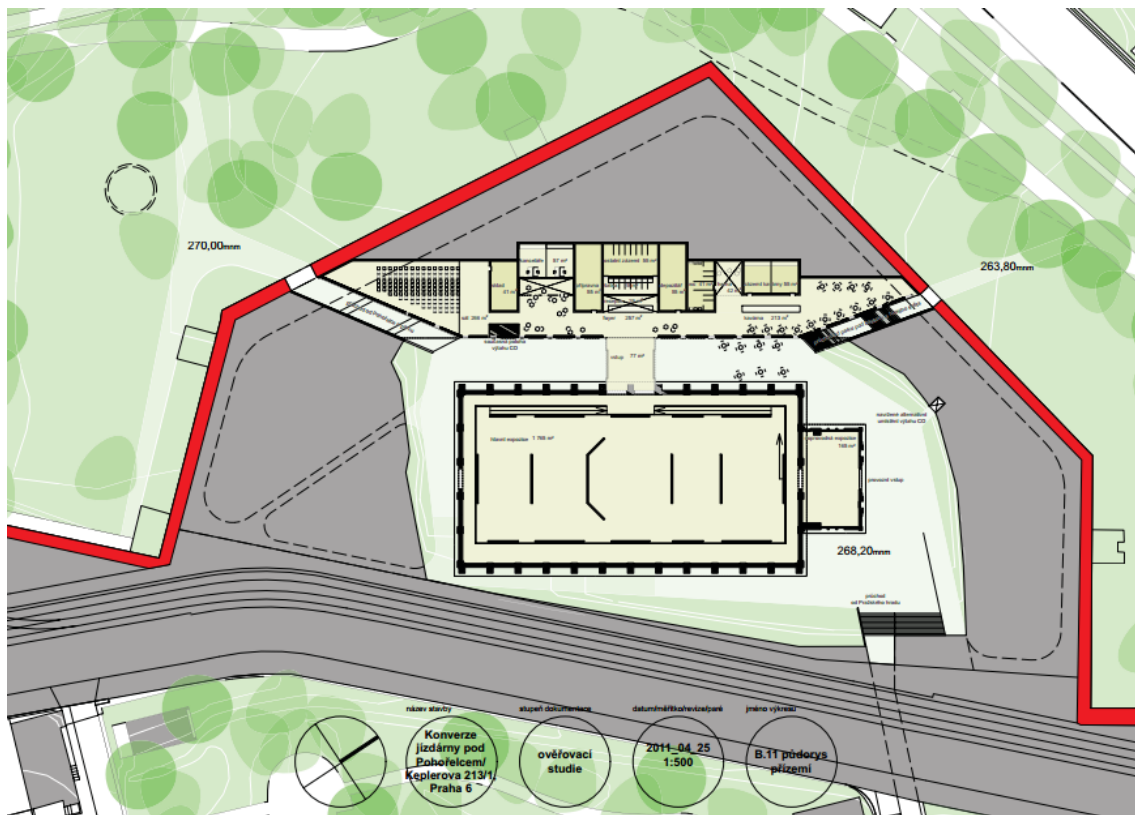

Zdroj: <http://www.fuchspetr.cz/muzea-a-expozice>

Příloha č. 11

Projekt Projekttil: Umístění Slovanské epeje do bývalé jízdárny na Pohořelci 2011

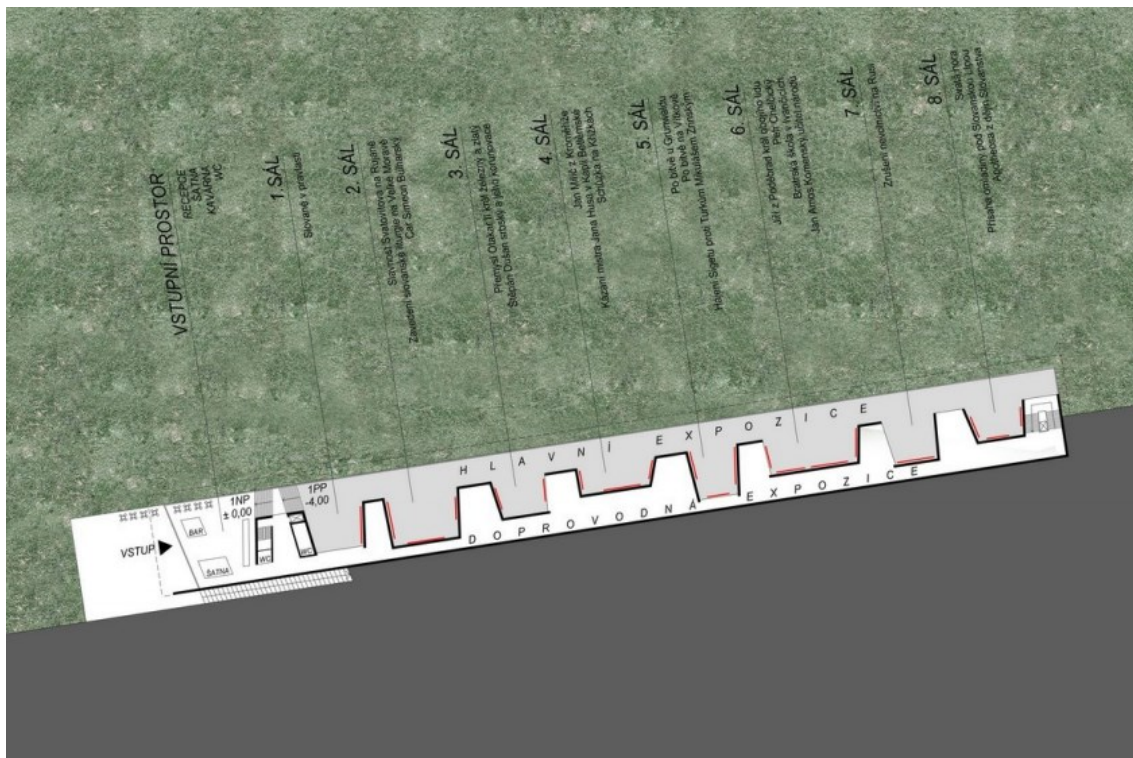
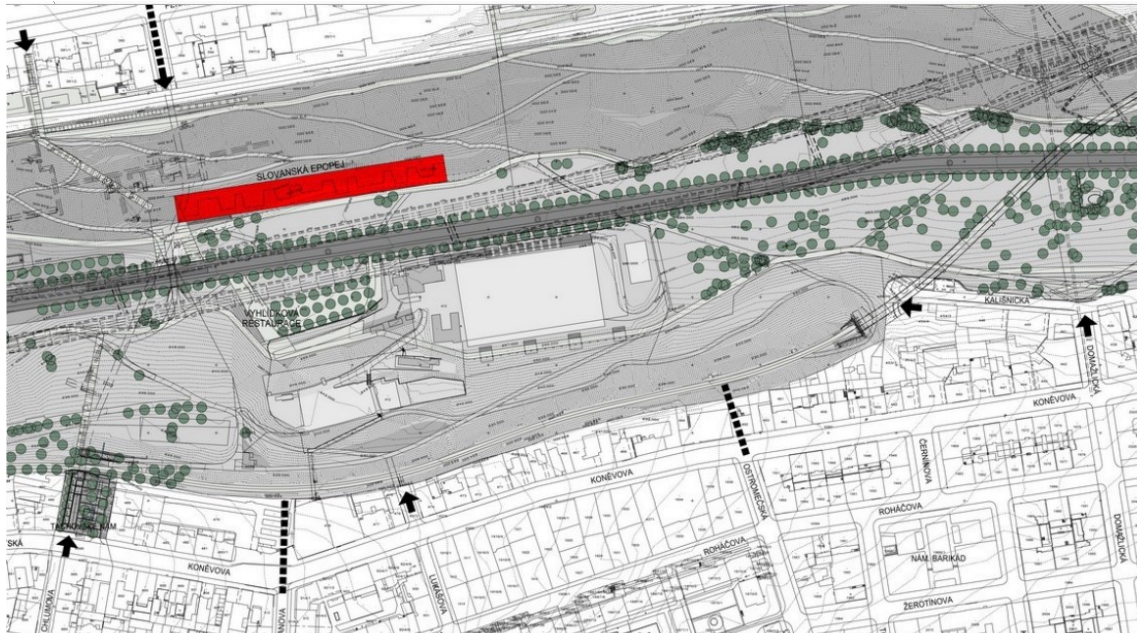

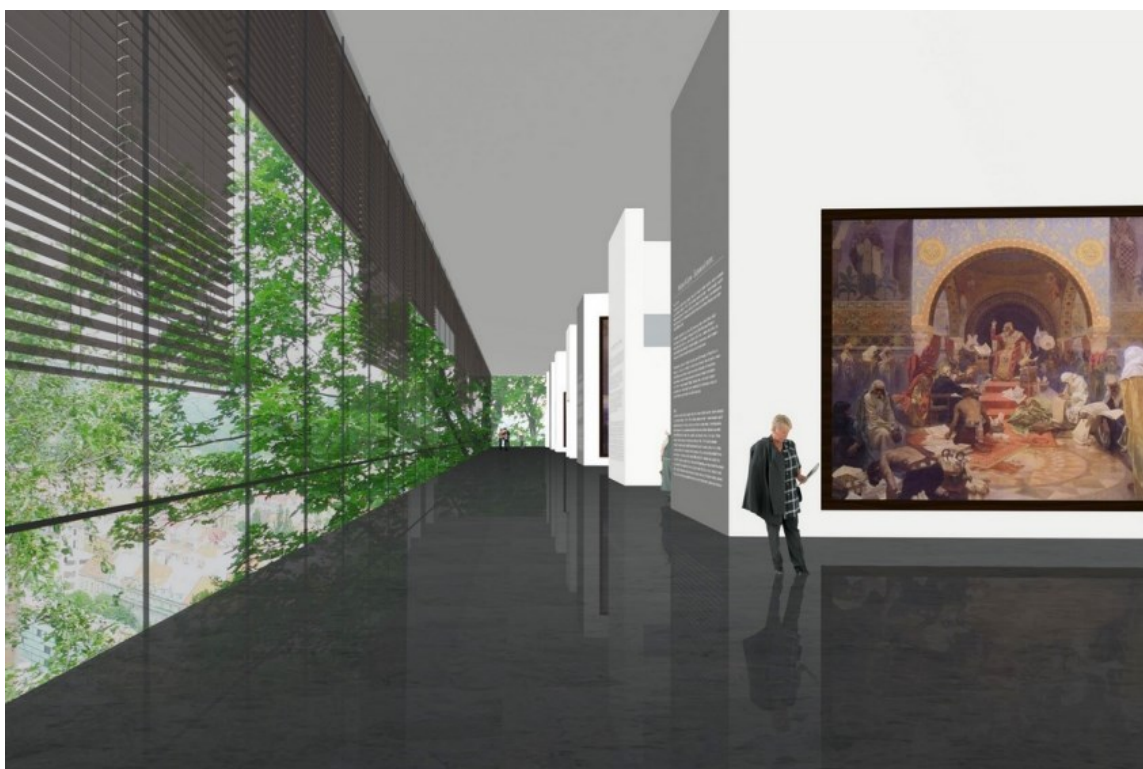
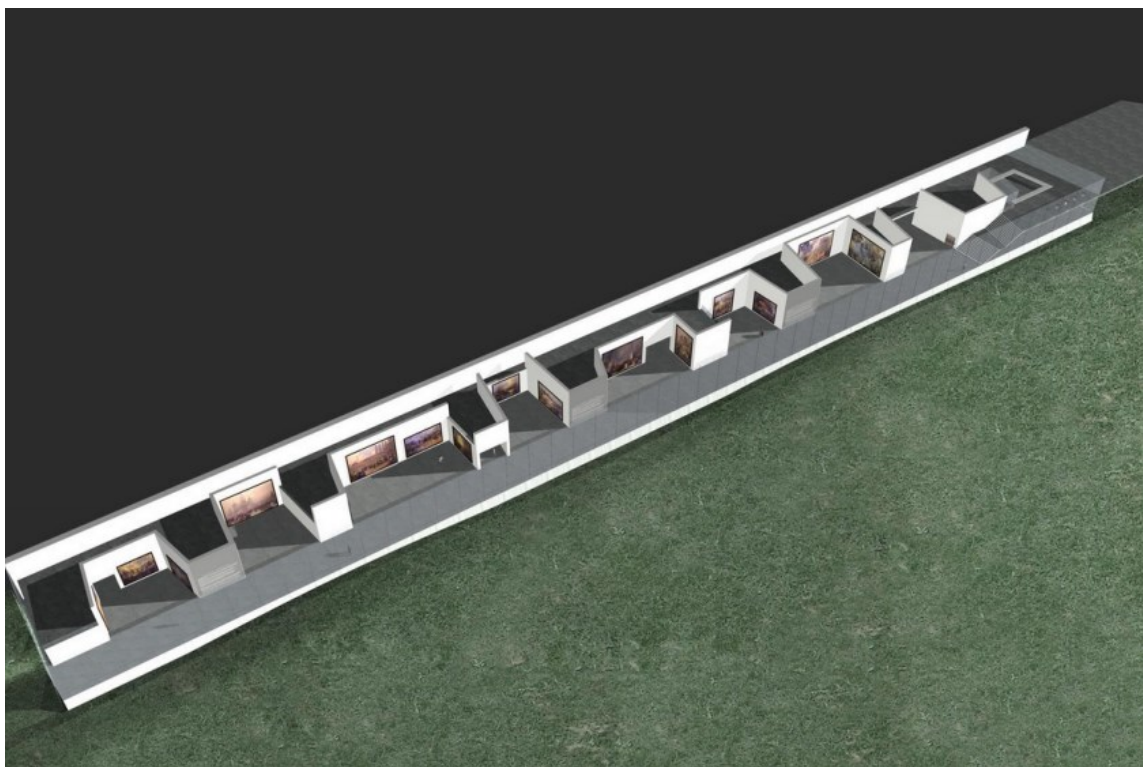
Zdroj: http://www.praha.eu/public/a/5/f9/921628_126303_Epopej_Pohorelec.pdf

Příloha č. 12

Projekt IAV: Umístění pavilonu na Vítkov 2010

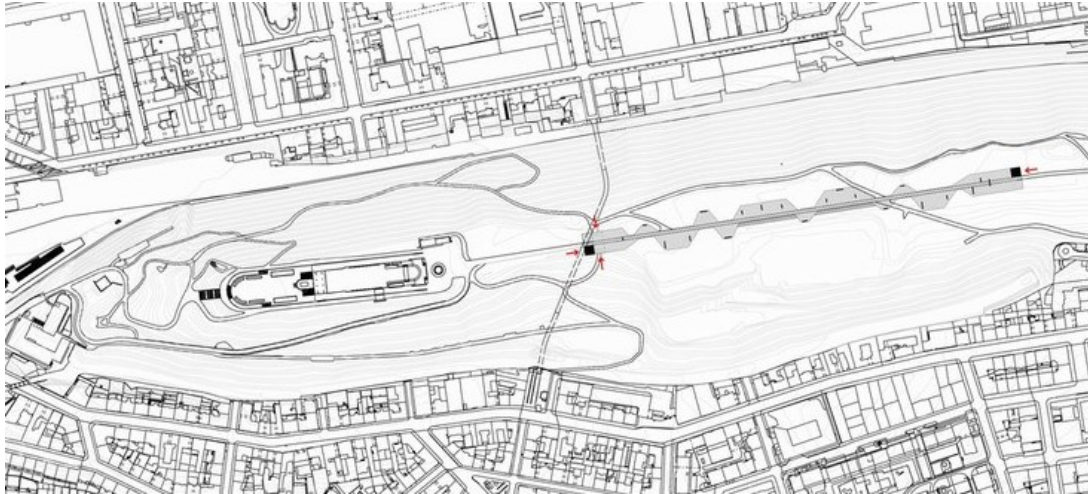

Zdroj: <https://www.praha3.cz/getFile/case:show/id:218186>

Příloha č. 13

Studentská soutěž: ČKA a Central Group 2010

1. místo Žofie Rajmanová a Anna Příbylová VŠUP Praha

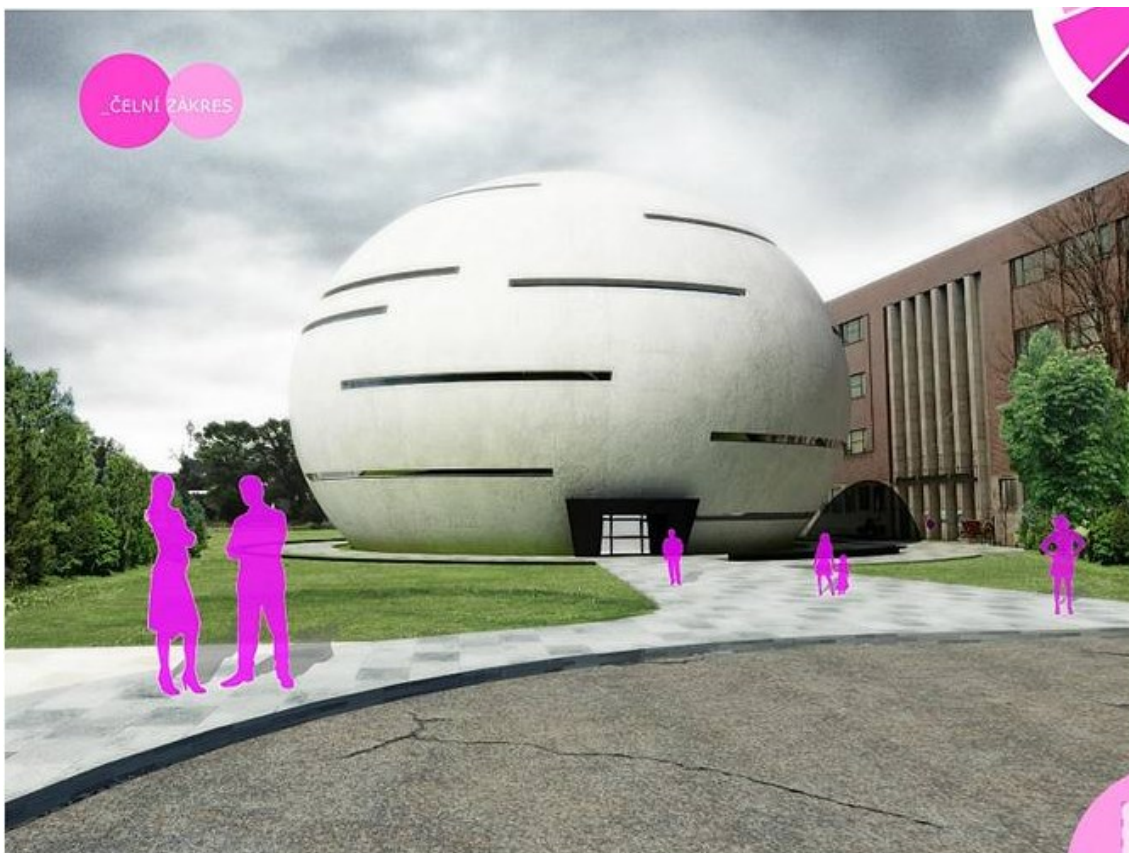

2. místo Ondřej Stehlík, Martin Šafář a Pavel Steuer VUT Brno

3. místo Pavlína Sýkorová ČVUT

Zdroj: https://www.idnes.cz/bydleni/architektura/architekti-chteji-muchovu-epopej-vystavit-v-podzemi-pod-vitkovem.A100420_110146_architektura_web

Příloha č. 14

Studentské práce: Umístění pavilonu pro Slovanskou epopej v Moravském Krumlově TEL 2011

Jakub Pleyer

Andrea Pujmanová

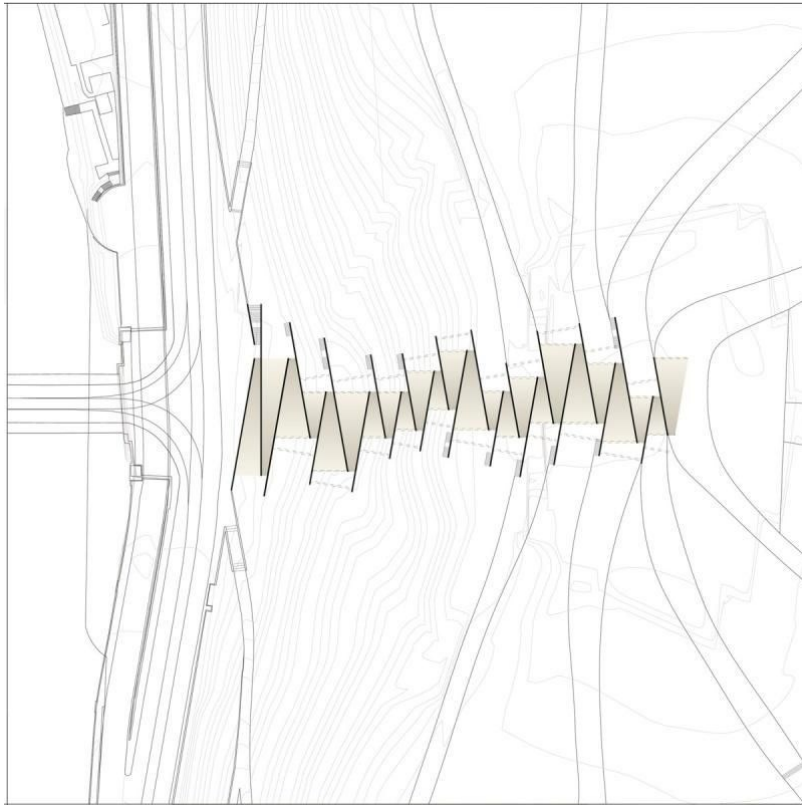
Stanislav Pech

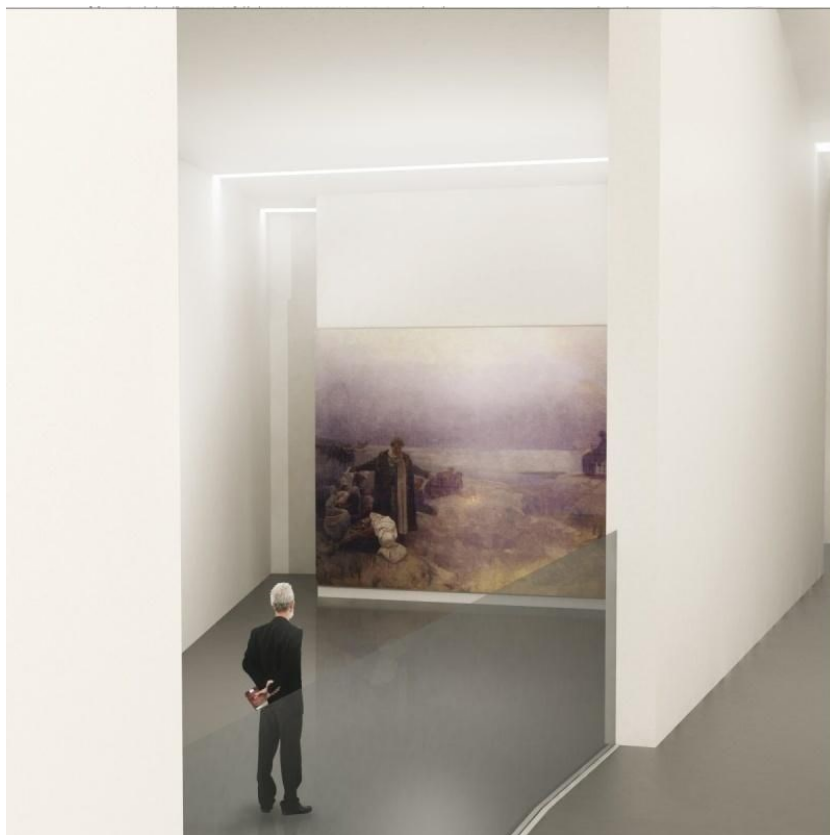

Zdroj: https://znojemsky.denik.cz/galerie/epopej_pavilon_navrh.html?photo=17

Příloha č. 15

Studentská soutěž: Olověný Dušan 2011

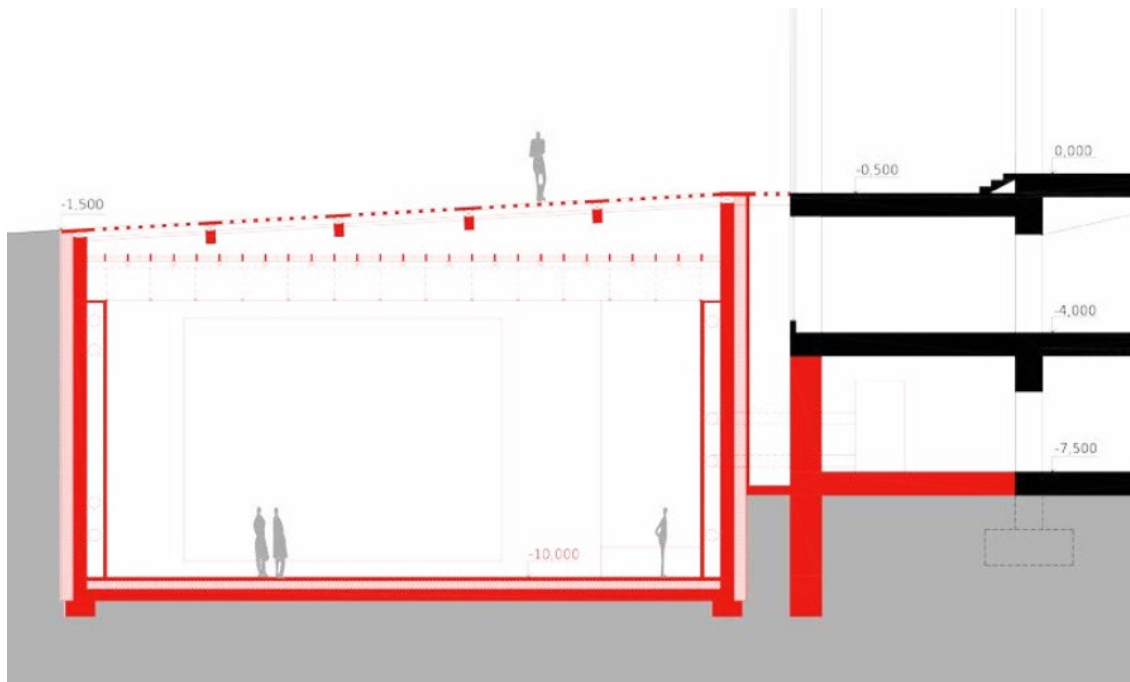

Zdroj: <http://www.archicakes.cz/cs/sarka-dolezalova-pavilon-slovanske-epopeje>

Příloha č. 16

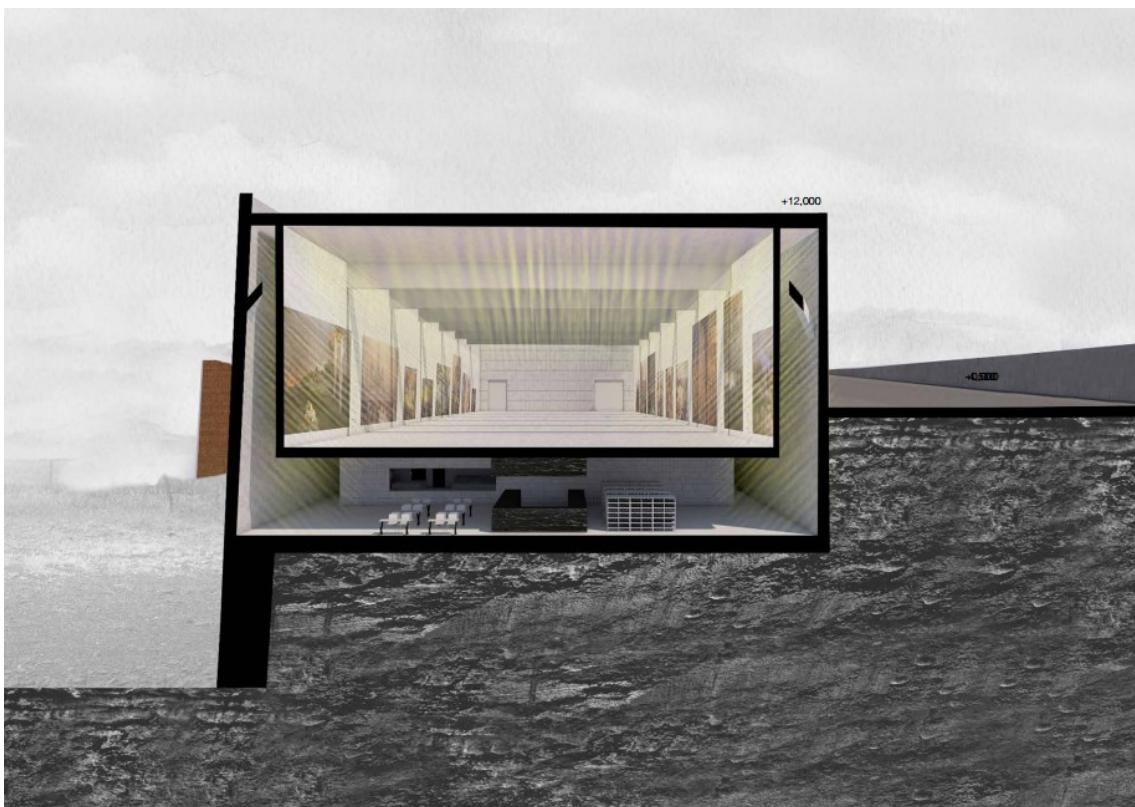
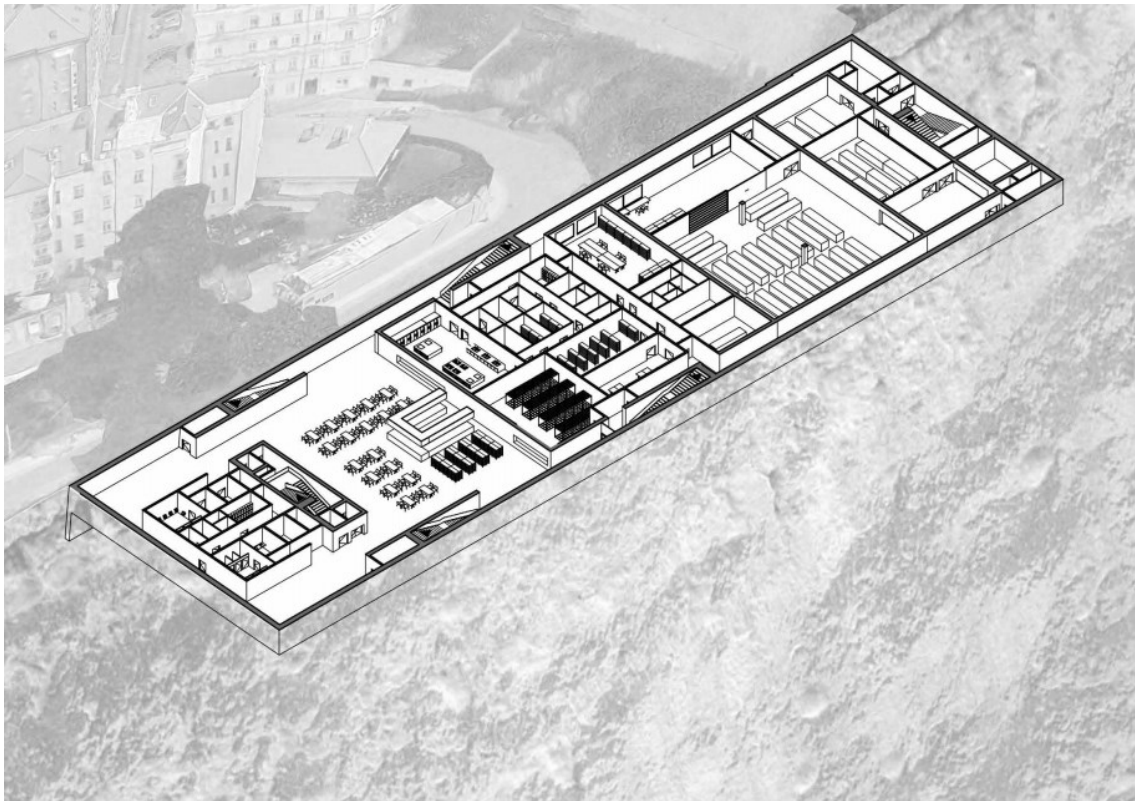
Diplomová práce Jiří Mach: Pavilon pro Slovanskou epopej, ČVUT 2016/2017

Zdroj: <https://docplayer.cz/68937088-Pavilon-pro-slovanskou-epopej.html>

Příloha č. 17

Diplomová práce Tomáš Kočar: Pavilon pro Slovanskou epopej, ČVUT 2017/2018

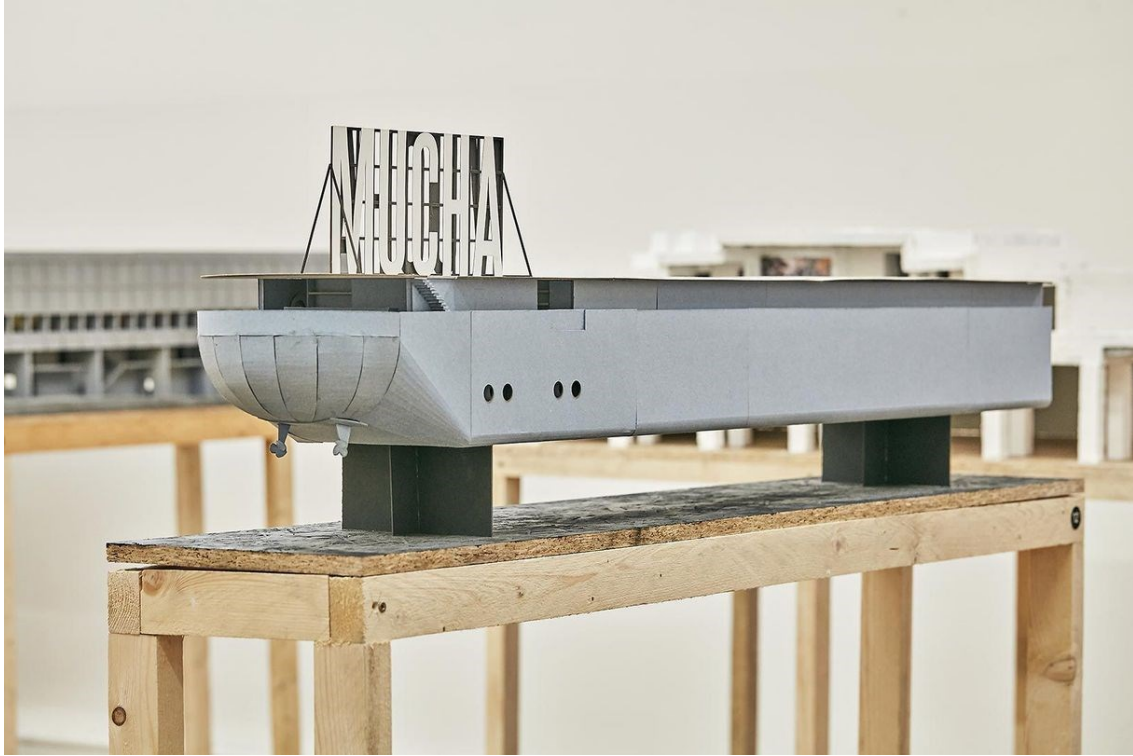
Zdroj: <https://dspace.cvut.cz/handle/10467/75929>

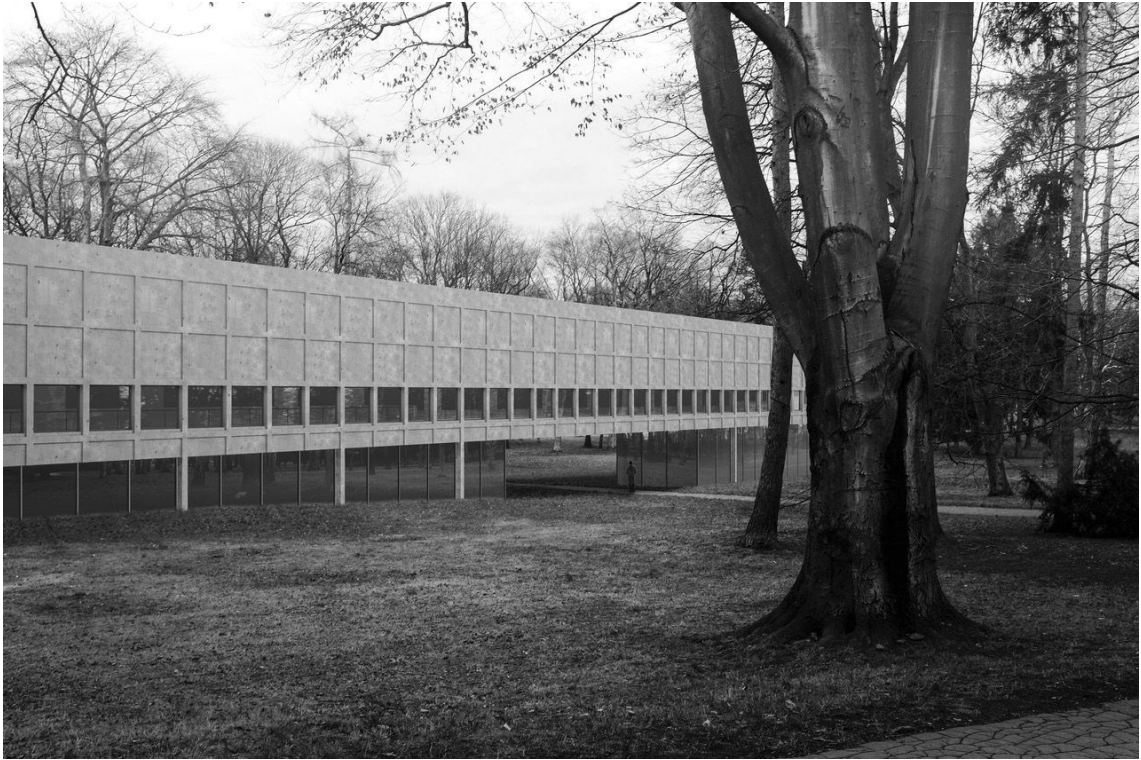
Příloha č. 18

Studentské práce: Pavilon pro Slovanskou epopej, VŠUP 2018

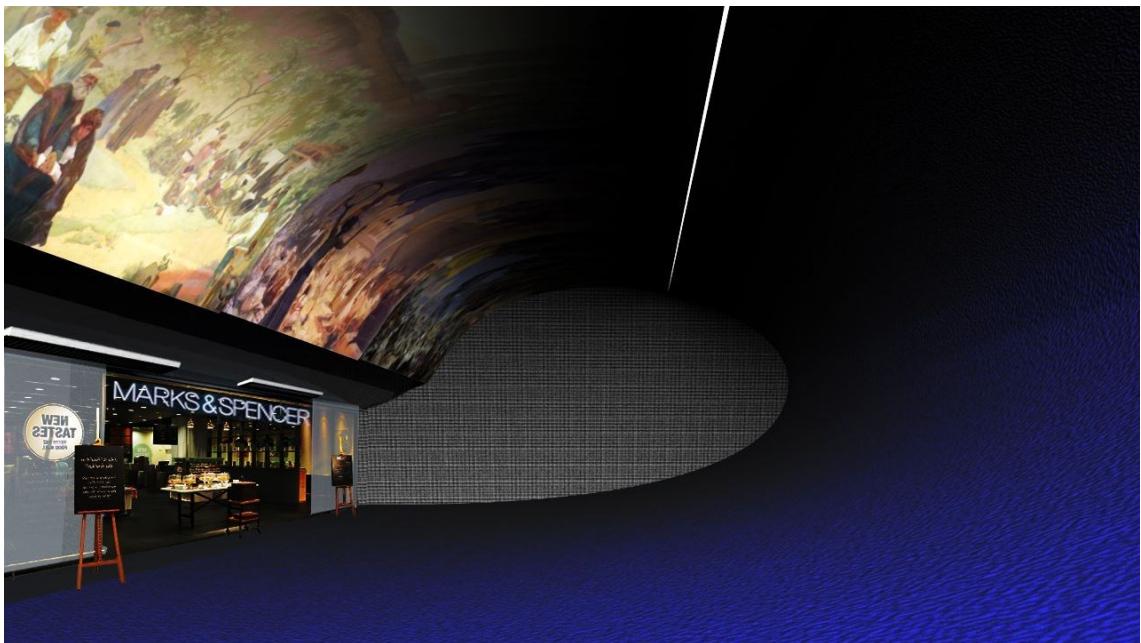
Miroslav Chmel

Barbora Juříčková

Jakub Čevela

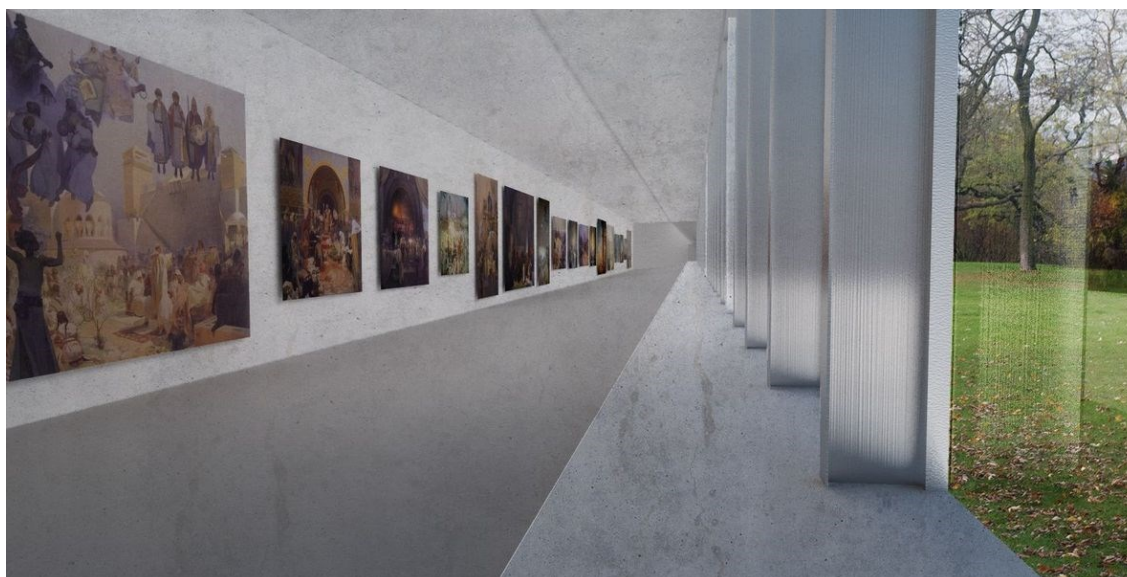

Klára Bužková

Veronika Nováková

Zdroj: <https://magazin.aktualne.cz/bydleni/jak-by-vypadala-a-kde-by-stala-galerie-pro-slovanskou-epopej/r~2b748fdc050511e8adb0ac1f6b220ee8/>